

Rekabet Edebilirlik Raporu

2011 - 2012

Dr. Kamil Sertoğlu

Dr. Vargın Varer

Dr. Mustafa Besim

Kıbrıs Türk Ticaret Odası
Turkish Cypriot Chamber of Commerce

İçindekiler

İçindekiler.....	3
Önsöz.....	4
Yönetici Özeti.....	6
Ekonomi Profili.....	8
I. Giriş.....	10
Kuzey Kıbrıs Ekonomisi Değişirken: Belirsizliklerin Devamı Mı?.....	10
Rekabet Edebilirliğin Ekonomik Kalkınma ve Kuzey Kıbrıs İçin Önemi.....	11
Rekabet Edebilirliğin Hesaplama Yöntemi ve Kuzey Kıbrıs'ın Gelişim Aşamasındaki Yerinin Belirlenmesi	12
II. Kuzey Kıbrıs'ta Rekabet Edebilirlik.....	14
Kuzey Kıbrıs Rekabet Gücü.....	14
Kuzey Kıbrıs'ın Seçilmiş Ülkelerle Performans Karşılaştırması.....	19
Kuzey Kıbrıs Ekonomisinin Üç Ana Başlık Altında Rekabet Edebilirliği.....	20
Kuzey Kıbrıs'ın Oniki Başlık Altında Rekabet Edebilirliği.....	21
Kuzey Kıbrıs'ın On İki Başlık Altında İki Yıllık Karşılaştırmalı Rekabet Edebilirlik Bilançosu.....	22
Sonuç.....	24

III. Performans Değerlendirme Matrisi.....	26
IV. Rekabet Edebilirlik İçin Ayak Uydurabilen Esnek Bir Ekonomi.....	29
Esnek Bir Ekonomi Ne Demektir?.....	32
Esnekliği Belirleyen Faktörler.....	33
KKTC Ekonomisine Esneklik Kazandırma: Zorluk ve Gerekliklikleri.....	34
Küresel Gelişim ve Değişimlere Karşı Uyum Sağlayabilecek Politikaların Gereklikliği.....	35
IV.Ekler.....	36
I. Makroekonomik Göstergeler.....	36
II. Rekabet Edebilirliğin Hesaplanmasında Kullanılan Kaynaklar ve Teknik Notlar.....	37
III. 2011-2012 Küresel Rekabet Edebilirlik Rapor'undan Alıntılar: Güçlü Bir Verimlilik İçin Temellerin Oluşturulması © Dünya Ekonomik Forumu.....	39

Önsöz

Değerli Okuyucu,

İlkini 2009 yılında yayınladığımız bu rapor, Kuzey Kıbrıs'ta "mevcut potansiyeli en verimli şekilde kullanma, kaynakları etkin ve verimli yönlendirme" anlayışının yaşamın her alanında en temel kriter olması hedefini yerleştirmiştir. "Rekabet edebilir olmak" ifadesini ülke insanımızın günlük konuşmasına yerleştirmiş olmak, bu ifadeyi iş yaşamından ülke yönetimine, spordan sağlığa, sendikal yaşamdan eğitime kadar her alanın temsilcilerinden duyuyor olmak en büyük övünç kaynağımızdır. Bu raporu ilk kez okuyanlar için her yıl önsözümüze eklediğimiz açıklamayı tekrar etmekte fayda vardır: Çalışmamız Dünya Ekonomik Forumu'nun (World Economic Forum –WEF) her yıl geleneksel olarak hazırladığı Küresel Ekonomik Endeksi metodolojisine bağlı kalarak yapıldı. WEF'in yıllık olarak 140 civarı ülkenin ekonomilerini ve bunların 12 ayrı yapıtaşını kıyaslayan Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi; karar vericilere, iş yaşamına, akademisyenlere, kısacası toplumdaki bütün kesimlere yönelik bir yol haritası oluşturmaktadır. Bütün bu sürecin birinci anahtar kelimesi ise "verimliliktir". Özel olarak sektörler, genel olarak ise ekonomiler, kendi içlerinde daha verimli, daha rekabetçi, kulvardaki diğer yarışmacılardan daha başarılı olurlarsa, hem o coğrafyadaki yaşam kalitesi artacak hem de her ekonomi kendinin en iyi olduğu alanlara doğru yönlenebilecektir. Bizi yakından takip eden okuyucularımız, raporu her yıl geliştirerek yayınladığımızı fark edeceklerdir. İkinci rapordan itibaren her yıla uygun bir tema seçme geleneğimizi bu yıl kapakta gördüğünüz başlığa taşıyarak her raporun farklı bir alanı gündeme getirmesini sağladık. Üçüncü rapora yerleştirdiğimiz ve büyük ilgi gören "Performans Değerlendirme Matrisi", bugüne kadar raporlarda ortaya konulan önerilerin ne kadarının uygulanmaya konulduğunu göstermekteydi. Bu uygulamayı bu yıl da raporumuzda görebilirsiniz. Bu yıl dördüncüsünü yayınladığımız "2011-2012 Kuzey Kıbrıs Ekonomisi Rekabet Edebilirlik Raporu" ekonomik

yaşamımızda doğruların ve yanlışların bir arada olduğu bir döneme rastlıyor. Bizim için en önemli doğrular, bütün olumsuz koşullara rağmen "rekabet edebilirlik" anlayışının ve "bütünsel bir dönüşüm gerekliliği" bilincinin toplumun farklı kesimlerine yerleşmeye başlamasıdır. Bu iki doğrunun ortasında ise uzlaşma ve diyalog gerekliliği yer almaktadır. Çünkü diyalog ve toplumsal uzlaşıya gitmeden yapılan dönüşümlerin ne kadar zor olduğunu herkes kabuledecektir. Küreselleşmenin ve iletişim teknolojilerinin geldiği aşama düşünülürse dünya üzerindeki hiçbir topluluğun bu dönüşümden muaf olmadığı bir kere daha görülecektir. Buna biz de dahiliz. Diğer bir deyişle ekonomimizi ve mentalitemizi dönüştürmek ve geliştirmek bir tercih olmaktan çıkmış, küresel bir zorunluluk haline gelmiştir. Üstelik dünyadaki dönüşümün hızına bakıldığında kendimizi bir kereliğine yenilemenin de yeterli olmayacağı, bunun yapısal bir refleks haline gelmesi gerekliliği anlaşılabilecektir. İşte tam da bu sebeple, "ayak uydurabilen bir ekonomi" kavramını bu yılki raporumuzun teması olarak belirledik. Geçmiş yıllarda çok değerli çalışmalarıyla bize ışık tutan Dr.Mustafa Besim ve bu yılki raporu birlikte hazırladığı arkadaşları Dr.Kamil Sertoğlu ve Dr. Vargın Varer, rekabet edebilirliğin sürdürülebilir olabilmesi için ekonomimizin değişimlere ayak uydurabilme kapasitesine vurgu yapmaktadırlar. Bir ekonominin kendini dönüştürebilmesi, değişimlere ayak uydurabilmesi, öncelikle o ekonomideki öğelerin işbirliğine bağlıdır. Toplumsal diyalogun etkin olması, iyi yönetim kapasitesi, nüfus ve işgücünün yapısı, eğitimin kalitesi ve düzeyi, piyasa etkinliği ve teknolojik kabiliyet, bu yeteneğin olmazsa olmazlarıdır. Ama bizce hepsinden daha da önemlisi, tüm bu faktörlerden etkin yararlanan, vizyoner ama pratik çözümlerle bu dönüşümü gerçekleştiren şeffaf, hesap verebilir, inandırıcı bir yönetimin gerekliliğidir. Raporda da görebileceğiniz gibi sözkonusu dönüşümümüzü yavaşlatan hatta durduran sayısız olumsuz etken durumu daha da zorlaştırıyor. Her yıl iş yaşamının nabzını tutan

anketlerimiz bu yıl bize iş yapmanın önündeki en büyük engellerin istikrarsız politikalar ve yönetim zaafiyetleri olduğunu işaret etmektedir. İş dünyasının algılarında üçüncü, dördüncü sıralarda görmeye alıştığımız yönetsel istikrarsızlıkların bu yıl ilk sırayı alması hepimizi düşündürmelidir. Siyaset dünyası, ülke sorunlarına etkin, pratik ve uygulanabilir çözüm önerileri hazırlayamamakta ve bunları istikrarlı bir şekilde uygulamaya koyamamaktadır. Tutarlı ve istikrarsız uygulamalar siyasete olan güvene zarar vermekte, bunun sonucunda siyaset de sorunlara çözüm üretebilmeye gücünü ve inandırıcılığını kaybetmektedir. Performans Matrisindeki olumsuz görünümle, iş yaşamındaki algıların aynı paralelde olması bir tesadüf değildir. Bu kısır döngüden çıkmanın tek yolu siyaset kurumumuzun halkın gözündeki inandırıcılığını yeniden kazanmasından geçmektedir. Bu da diyalogu teşvik eden, sözünde duran, elindeki değerleri etkin kullanan ve dünyayı takip eden siyasetçi profilini hakim kılmakla olacaktır. Bu tavsiyeler sadece siyaset yaşamı için değil, ülkedeki tüm kurumlar için de geçerlidir. İş yaşamından, sendikal yaşama, basın dünyamızdan, yargıya kadar bütün kurum ve kuruluşlar kendilerini yenilemek, dünyayla yarışır hale gelmek zorundadırlar. Rekabet edebilir olmanın ana fikri işte tam da burada yatmaktadır.

Sayın Okuyucu,

2009 yılında ilk kez Kuzey Kıbrıs Ekonomisi Rekabet Edebilirlik Raporu'nu yayınladığımız zaman altını ısrarla çizdiğimiz en önemli olgu, bütün sorunlarımızın çözümünü Kıbrıs sorununun çözümüne endeksleyip beklemenin çözümün kendisine de zarar vereceği gerçeğiydi. Elbette ki yapısal, sosyal ve ekonomik birçok sorunun kökeninde Kıbrıs sorunu yatmaktadır ve bu sorunun çözümü hepimiz için öncelikli bir ihtiyaçtır. Ama çözümü istemek ve onun için olumlu katkılar yapmak yeterli değildir. Bizim öncelikle kendi evimizin içini bir düzene koymamız, olası bir çözümü güçlü ve sağlıklı bir ekonomik yapıyla karşılamamız şarttır. Çünkü, zayıf, dünyadan kopuk, hantal ve kendini yenileyememiş bir ekonomik yapıyla dünyaya açılmak, varılacak bir çözümün sürdürülebilir olmasını da tehlikeye atacaktır. Bizler dünya rekabet edebilirlik endeksinde 118'nci olmayı hak etmiyoruz. En kötü koşullarda bile var olmayı başaramış bir halkın kendi sorunlarını çözerken dirayetli, istikrarlı ve yaratıcı olabileceğine inanıyoruz. Bu yüzden dünyadaki değişimin dışında kalmadan, kendi dönüşümümüzü başarmaktan başka

şansımız yoktur. Biz raporu da bu şekilde okuyoruz. Kıbıslı Türklerin en güzide ve köklü kurumlarından biri olan Kıbrıs Türk Ticaret Odası çalışmalarını bu bilinçle yürütmektedir. Dolayısıyla raporda belirlenen sorunları aşmak ve rekabet edebilirlik sıralamasında daha üst sıralara çıkmak için bütün kesimlerle diyalog içinde olmayı önemseyeceğimizi yeniden vurgularız. Başta Raporu kaleme alan değerli ekonomistler olmak üzere bu çalışmaya katkı koyan herkese teşekkür ederiz. Saygılarımla,

Günay Çerkez

Kıbrıs Türk Ticaret Odası Başkanı

Yönetici Özeti

2011-2012 Rekabet Edebilirlik raporu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ekonomisinin büyüme sürecine girdiği bir dönemde hazırlanmıştır. Ekonominin buhran yaşadığı 2008-2009 yıllarından sonra 2010 yılında makroekonomik göstergeler, ekonominin bir toparlanma sürecine girdiğini işaret etmektedir. Ancak, önceki yıllarda ekonomik daralmanın toplamda yüzde 10'a yakın olması ve 2010 yılındaki gayri safi yurtiçi hâsıladaki (GSYİH) büyümenin yalnızca yüzde 3,7 gerçekleşmesi ekonomideki geri düşüşü telafi edememiştir. Bu durum toplumun büyümeyi tam olarak hissetmemesine de neden olmuştur. Önemli yapısal sorunlara sahip KKTC'nin, düşük rekabet edebilirlik gücü ile buhran sonrası ekonomik olarak toparlanması zaman alacaktır.

Küresel bağlamda ekonomik kriz sonrası toparlanma süreci başlamış olsa da belli başlı gelişmiş Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde devam eden yapısal sorunlar bölgesel risklerin devam etmesine neden olmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ekonomiler güçlü büyüme gösterirken gelişmiş ekonomilerin borç stoku ve mali kırılganlık gibi sorunları ekonomik toparlanmayı yavaşlatmakta, işsizliğin yüksek oranlarda devam etmesine neden olmaktadır.

Bu yıl dördüncüsü hazırlanan Kuzey Kıbrıs rekabet edebilirlik raporu, önceki yıllarda olduğu gibi içe dönük bir bakışla ekonomiyi analiz etmek ve ekonomideki rekabet edebilirliği artırmak için hangi alanlara odaklanılması gerektiğini belirlemek için yapılmıştır. Bu rapor hazırlanırken, kapsamlı bir çalışma yapılarak gerek iş çevrelerinin 2011 yılı görüşleri, gerekse yayınlanmış 2010 yılı istatistikleri kullanılarak rekabet edebilirlik endeksi hesaplanmıştır. Dünya Ekonomik Forumu'nun (WEF) 142 ülkede uyguladığı yöntem kullanılarak yapılan çalışmada, Kuzey Kıbrıs'ın 2011-2012 rekabet edebilirlik puanı 7 üzerinden 3,58 olarak hesaplanmıştır. Bu puanla Kuzey Kıbrıs 142 ekonomi içerisinde 118'inci sıraya yerleşebilmiştir. Bu sonuç geçen yıla göre değerlendirildiğinde ülke puanının 3,51'den 3,58'e arttığını fakat Küresel Rekabet Edebilirlik

Endeks (GCI) ülke sıralamasında bir basamak gerilediğini görülmektedir. Bu da KKTC'nin diğer ülkeler kadar kriz sonrası gelişme sağlayamadığı ve ekonomisini toparlayamadığını göstermektedir. Bu sonuç Kuzey Kıbrıs'ın gerekli değişim ve gelişimi zamanında yerine getiremediğini ve bundan dolayı Dünya gerisinde kalmaya devam edeceğine işaret etmektedir. KKTC'nin önemli ticaret ortağı durumundaki Türkiye ve Büyük Britanya'da rekabet edebilirlik iki ülkede de iki basamak yükselirken komşu Güney Kıbrıs 7 basamak birden gerileme göstermiştir. Avrupa Birliği'ndeki belirsizliklerin devam etmesi ve özellikle Avro Bölgesindeki Yunanistan gibi ekonomilerde borç krizinin baş göstermesi Güney Kıbrıs'ın dış hizmet satımını ve bankacılık sektörünü olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Kuzey Kıbrıs'ın bulunduğu coğrafyada ekonomik etkileşim içerisinde olduğu ekonomilerin rekabet edebilirliği görece olarak çok yüksektir. Bu durum KKTC'yi ticaret açısından dezavantajlı kılmakta ve ekonomik gelişimini daha zorlu kılmaktadır. Rekabet edebilirlik çalışmasında öne çıkan en dikkat çekici hususlar içerisinde işletmelerin iş yaparken karşılaştıkları en problemleri faktörlerin başında sırasıyla politika istikrarsızlığı, hükümetin istikrarsızlığı ve yolsuzluğun gelmesidir. Uygulanan politikalarından ve hükümetin istikrarsız olduğunu düşünen işletmeler belirsizlik içerisinde yatırım, istihdam ve üretim konularında karar vermekte zorlanacaklardır. Bu durum özelde işletmelerin gelişimini etkileyeceği gibi genelde ülke ekonomisinin büyüme ve gelişme yolunda olumsuz etkileyecektir. Bu kötü algılamaya dikkatle not alınmalı ve işletmelerin icraata karşı bu derece kötü algılamaya sahip olmalarının temeline bakılmalıdır. Bunun yanında yolsuzluğun da işletmelerin karşılaştığı en problemleri faktörler sıralamasında üçüncü sırada yer alması işletmeler açısından kamu yönetiminin yozlaştığını işaret edilmektedir. Bu kötü algılama özelde işletmeler açısından problemleri bir faktör olması yanında genelde ülkenin geleceği için ürkütücü bir gelişmedir.

Rekabet edebilirliğin hesaplanmasında kullanılan toplam

12 başlığın ancak 5 başlığında GCI sıralamasında ilerleme sağlanmıştır. Bunlar sırasıyla teknolojik hazırlık, finans piyasasının gelişmişliği, altyapı ve sağlık ve ilköğretim başlıklarıdır. BunundışındakalanbaşlıklardaGCIsıralamasında gerileme yaşanmıştır. GCI sıralamasında en fazla gerileme işletme gelişmişliğinde görülmüştür. İş çevreleri tedarikçi, küme sektörlerin gelişmişlik durumu, uluslararası dağıtım ve pazarlama kontrolü gibi konularda yetersiz kalındığını ve işletmelerin gelişmişliğinin düşük olduğunu beyan etmişlerdir. KKTC'nin en önemli sorunları arasında yer alan piyasa sığılığı bu çalışmada da kendini göstermiş ve GCI sıralarsında 142 ülke içerisinde ancak 139'uncu olunmuştur. Bunun yanında ürün piyasasının etkin olmayışı, işgücü piyasasındaki etkinliğin düşük olması, etkinlik odaklı gelişim aşamasında olan KKTC'nin gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir.

Rekabet edebilirlik çalışması sonuçları iş çevrelerinin icraata karşı algılamalarının kötü olduğunu işaret etmektedir. Bu çerçevede icraattakilerin, kötü algılamının neden kaynaklandığını tespit etmeleri ve ona göre politika geliştirmeleri gerekmektedir. Bunun yanında özellikle Kuzey Kıbrıs'ın verimliliğini artırmak ve rekabetçi olabilmek mal piyasasının etkinliği ve büyüklüğü, işgücü piyasasının etkinliği, yüksek öğrenim ve eğitim gibi etkinlik artırıcı başlıklara önem vermeli ve bunların iyileştirilmesine yönelik adımlar ve kararlar alınması gerekecektir.

Geçen yıl hazırlanmış olan performans değerlendirme matrisi, bu yıl da hazırlanarak bu dönemde gerçekleşen gelişmeleri izlemeye ve performansı ölçmeye çalışmıştır. Diyalog platformu oluşturulması, makroekonomi yönetiminde kurumsallaşma, makroekonomi politikaların geliştirilmesi, AB uyum süreçlerinin hızlandırılması, bürokraside devamlılığın sağlanması ve adam kayırmacılığa son verilmesi yanında kayıtdışılığın azaltılması gibi birçok başlıkta geçen sene olduğu gibi adım atılmazken, 2010 yılında yasal altyapısı hazırlanmış birtakım konulara işlevsellik kazandırılmamıştır. Özellikle ürün piyasasının etkinliğinin artırılması, emek piyasasında etkin olunması gibi KKTC'nin gelişimine önemli katkı sağlayacak konularda ilerleme sağlanamamıştır. Finans piyasaları krediye erişim konusunda önemli bir uygulama olan kredi garanti sistemi önceki yıllarda kurulmuş olmasına rağmen, sistemin krediye erişimi kolaylaştıracak işlevselliği olmamıştır. Bu konuda da, diğer konularda olduğu gibi yasal altyapı hazırlanmış ancak nasıl işletilebileceği hususunda bir çaba gözlenmemiştir. Bununla birlikte, küresel kriz sonrası dünyada finansal sistemdeki yasal düzenlemeler revize edilirken, KKTC'deki bankacılık yasası, risk algılamasını

düşürücü düzenlemeler yerine getirilememiştir. Bununla birlikte, sorunlu kredilerin yeniden yapılandırılmasına yönelik yasal düzenleme ile olumlu bir adım atılmış, kamu finansmanı borç yönetimi yönünde kısmi ilerleme sağlanmıştır.

Rekabet edebilirliğin tematik çalışma altında "Değişimlere Ayak Uydurabilen Esnek Ekonomi" konusu incelenmektedir. Ayak uydurabilen esnek bir ekonomi tanımından, değişen koşullar karşısında hızlı bir şekilde yapısını değiştirmek suretiyle yeni koşullara ayak uydurabilme kabiliyetine sahip ekonomik yapı anlaşılmaktadır. Esnek bir ekonomik yapı ise o ekonomideki bilginin varlığına ve paylaşımına, piyasa etkinliğine, nüfus yapısına, tarihi, kültürel ve sosyal özelliklere, eğitilmiş beşeri kaynakların varlığına, teknolojik kabiliyet ile ülke yönetiminde siyasi erkin bağımsız karar alma ve uygulama kapasitesine bağlıdır.

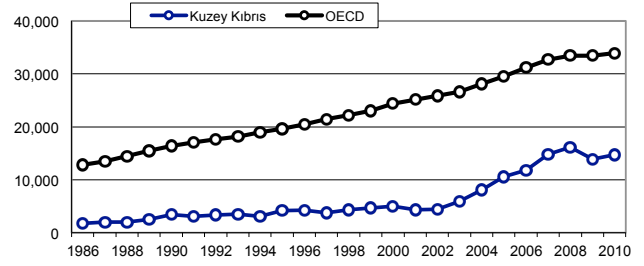
KKTC küçük bir ekonomi olmakla birlikte, küçüklüğün bir avantajı olan esnekliğe yeterli ölçüde sahip değildir. Bu nedenle, dünyadaki gelişmelere hızlı ayak uydurma sorunu yaşamakta, bu durum ise ekonominin rekabet edebilirliğini olumsuz şekilde etkilemektedir. KKTC'nin, refleksi zayıf bu ekonomik yapıdan kurtulmak suretiyle daha esnek ve hızlı hareket etmek suretiyle değişimlere ayak uydurabilen bir ekonomik yapıya dönüşme zarureti bulunmaktadır. Böylesi bir yapının önündeki engellerin aşılması için gerekli beşeri sermayeye sahip KKTC'nin, mevcut siyasi yapının değiştirilmesi dahil, tüm gerekli unsurları yerine getireceği bir çalışma içerisine girilmesi hususunda daha fazla geç kalınmadan hareket etmesi gerekmektedir. Ayak uydurabilen esnek bir ekonomik yapı, rekabet edebilirliği artmış olan, dışa pazarlara daha fazla açık, üretim kapasitesi yüksek, refah düzeyi gelişen bir ekonomiyi ortaya çıkaracaktır.

Kuzey Kıbrıs

Ana Göstergeler

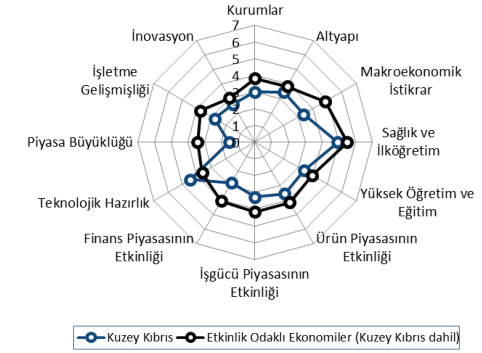
Toplam Nüfus (bin), 2010.....	287
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) (milyon \$), 2010.....	3.727
Kişi Başına Düşen GSYİH (cari fiyatlarla, \$), 2010.....	14.611
GSYİH (SPG), dünya toplamındaki payı (%), 2010.....	0,0059

Kişi Başına Düşen GSYİH (SPG) (\$), 1985-2010

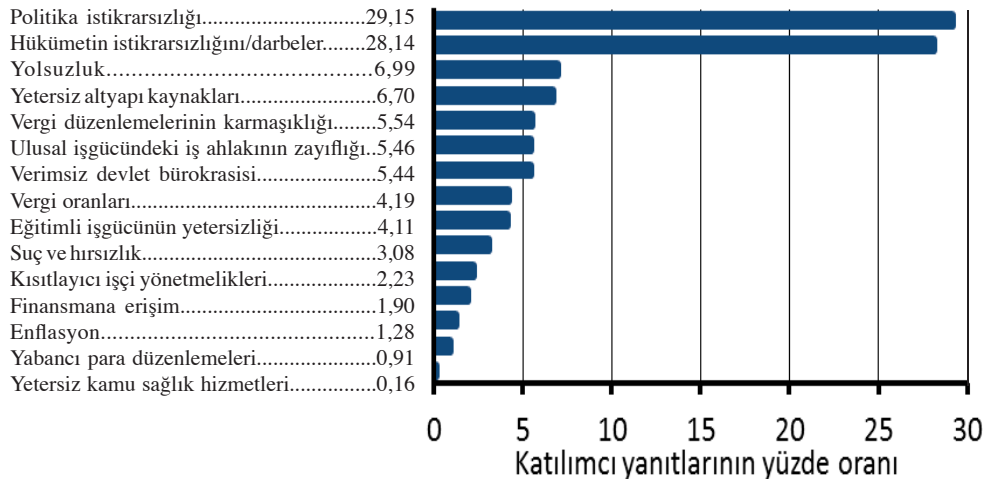
Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi

	Sıralama (142 üzerinden)	Puan (1-7)
Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi (GCI) 2011-2012.....	118	3,58
GCI 2010-2011 (140 üzerinden).....	117	3,51
GCI 2009-2010 (134 üzerinden).....	99	3,66
Temel Gereksinimler (%40).....	101	4,01
Bölüm 1: Kurumlar.....	115	3,29
Bölüm 2: Altyapı.....	93	3,46
Bölüm 3: Makroekonomik istikrar.....	139	3,58
Bölüm 4: Sağlık ve ilköğretim.....	68	5,70
Etkinlik Artırıcılar (%50).....	119	3,40
Bölüm 5: Yüksek öğretim ve eğitim.....	108	3,38
Bölüm 6: Ürün piyasasının etkinliği.....	131	3,57
Bölüm 7: İşgücü piyasasının etkinliği.....	118	3,86
Bölüm 8: Finans piyasasının gelişmişliği.....	108	3,58
Bölüm 9: Teknolojik hazırlık.....	40	4,45
Bölüm 10: Piyasa büyüklüğü.....	139	1,55
İnovasyon ve Gelişmişlik Faktörleri (%10).....	132	2,74
Bölüm 11: İşletme gelişmişliği.....	140	2,79
Bölüm 12: İnovasyon.....	115	2,68

Not: Radar grafik, Kuzey Kıbrıs'ın da aralarında bulunduğu Etkinlik Odaklı gelişim aşamasındaki ekonomiler kullanılarak oluşturulmuştur. Etkinlik Odaklı gelişim aşamasındaki ekonomiler: Arnavutluk, Belize, Bosna Hersek, Bulgaristan, Cape Verde, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Endonezya, Ürdün, Makedonya, Malezya, Mauritius, Montenegro, Morocco, Namibya, Panama, Peru, Romanya, Sırbistan, Güney Afrika, Tayland ve Tunus.

İş Yaparken Karşılaşılan En Problemleri Faktörler

Not: Yönetici Görüşleri Anketine katılanlara, 15 faktörlük listeden iş yaparken karşılaşılan en problemleri beş faktörü seçmeleri ve daha sonra da bunları 1 (en problemleri) ile 5 arasında değişen bir değerlendirme ölçeğine göre puanlamaları istendi. Katılımcıların her bir faktöre vermiş olduğu puanlama 15 soruya vermiş oldukları toplam puanlamaya oranlanmıştır.

Detaylı Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi

Bölüm 1: Kurumlar

1.01 Mülkiyet hakları.....	3,61	107
1.02 Fikri mülkiyet hakları.....	2,65	109
1.03 Kamu fonlarının aktarılması.....	3,47	57
1.04 Kamuoyunun siyasilere güveni.....	2,04	106
1.05 Düzensiz ödemeler ve rüşvet.....	3,99	67
1.06 Yargının bağımsızlığı.....	3,08	96
1.07 Hükümet yetkililerinin kararlarında adam kayırma.....	2,49	112
1.08 Kamu harcamalarının israfı.....	1,67	141
1.09 Devlet düzenlemelerinin yarattığı yük.....	1,95	142
1.10 Uyuşmazlıkların çözümünde yasal çerçevenin etkinliği.....	2,9	114
1.11 Düzenlemelerin çözümünde yasal çerçevenin etkinliği.....	2,96	102
1.12 Hükümetin politika oluşturmadaki şeffaflığı.....	1,68	142
1.13 Terörizin işletme maliyeti.....	6,08	37
1.14 Suç ve şiddetin işletme maliyeti.....	5,94	20
1.15 Organize suçlar.....	5,91	34
1.16 Polis hizmetlerinin güvenilirliği.....	6,27	6
1.17 Firmaların iş ahlakı.....	2,66	141
1.18 Finansal denetim ve raporlama standartlarının gücü.....	3,21	137
1.19 Kurumsal yönetim etkinliği.....	3,2	141
1.20 Azınlık hissedarlarının çıkarlarının korunması.....	2,23	142
1.21 Yatırımcının korunması endeksi, 0-10 (en iyisi)*.....	3,3	125

Bölüm 2: Altyapı

2.01 Genel altyapının kalitesi.....	4,1	76
2.02 Yolların kalitesi.....	3,30	94
2.03 Demiryollarının kalitesi.....	n/a	n/a
2.04 Limanların kalitesi.....	4,04	75
2.05 Hava yolu taşımacılığının kalitesi.....	4,33	83
2.06 Mevcut koltuk kilometre/hafta, milyon*.....	38,9	103
2.07 Elektrik hizmetlerinin kalitesi.....	2,09	127
2.08 Sabit Telefon hatları/100 kişiye düşen*.....	36,2	32
2.09 Cep telefonu abone sayısı/100 kişiye düşen*.....	161	8

Bölüm 3: Makroekonomik İstikrar

3.01 Devlet bütçe dengesi, GSYİH yüzdesi*.....	-10,1	136
3.02 Ulusal tasarruf oranı, GSYİH yüzdesi*.....	15,6	101
3.03 Enflasyon, yıllık % değişim*.....	3,3	63
3.04 Faiz oranları farkı,%*.....	10,59	116
3.05 Devlet borcu, GSYİH yüzdesi*.....	139,5	141
3.06 Ülke kredi derecelendirme notu,0-100 (en iyisi).....	n/a	n/a

Bölüm 4: Sağlık ve İlköğretim

4.01 Sıtmanın işletmeye etkisi.....	7	1
4.02 Sıtma vakası, 100,000 kişiye düşen*.....	0	1
4.03 Veremin işletmeye etkisi.....	6,9	1
4.04 Verem vakası 100,000 kişiye düşen*.....	7,3	19
4.05 HIV/AIDS'in işletmeye etkisi.....	6	30
4.06 HIV'in yaygınlığı, yetişkin nüfusa yüzdesi*.....	0,001	1
4.07 Bebek ölüm oranı, 1000 canlı doğumda.....	12,9	62
4.08 Ortalama ömür uzunluğu, yıllık*.....	74,4	58
4.09 İlköğretim kalitesi.....	2,58	124
4.10 İlköğretime kayıt, net yüzdelik.....	100	1

Bölüm 5: Yüksek Öğretim Ve Eğitim

5.01 Orta öğretime kayıt, brüt yüzdelik*.....	89	66
5.02 Yüksek öğretime kayıt, brüt yüzdelik*.....	78	11
5.03 Eğitim sisteminin kalitesi.....	2,9	119
5.04 Matematik ve fen bilimleri eğitiminin kalitesi.....	2,80	123
5.05 Yöneticilik ve işletme okullarının kalitesi.....	2,82	135
5.06 Okullarda internet erişimi.....	3,06	114
5.07 Yerel düzeyde bilimsel araştırma ve eğitim hizmetleri.....	2,14	142
5.08 Çalışanlara eğitim verilmesi.....	2,47	141

Bölüm 6: Ürün Piyasasının Etkinliği

6.01 Yerli piyasadaki rekabet yoğunluğu.....	4,18	110
6.02 Firma faaliyetlerinin egemenliği.....	3,14	118
6.03 Anti-tekel politikasının etkinliği.....	3,05	127
6.04 Vergilendirmenin etkinliği ve yaygınlığı.....	2,65	129
6.05 Toplam vergi oranı, kazanç yüzdesi*.....	41,2	76
6.06 Şirket kurmak için gereken prosedür sayısı*.....	16	135
6.07 Şirket kurmak için gerekli gün sayısı*.....	29	96
6.08 Tarım politikasının maliyetleri.....	2,3	141
6.09 Ticaretin karşısındaki engeller.....	2,80	142
6.10 Ticaret ağırlıklı tarife oranı, vergi yüzdesi*.....	0,9	5

6.11 Yabancı mülkiyetin yaygınlığı.....	2,19	142
6.12 Doğrudan yabancı yatırımı düzenleyen kuralların etkisi.....	2,71	141
6.13 Gümrük prosedürlerinin yükü.....	1,89	142
6.14 GSYİH'ya göre ithalat*.....	43	70
6.15 Tüketici odaklı olma derecesi.....	4,46	76
6.16 Müşteri gelişmişliği.....	3,27	80

Bölüm 7: İşgücü Piyasasının Etkinliği

7.01 İşçi işveren ilişkilerinde işbirliği.....	3,15	140
7.02 Ücretlerin belirlenmesinde esneklik.....	4,48	103
7.03 İstihdam katılığı, 0-100 (en iyisi)*.....	37	94
7.04 İşe alma ve işten çıkarma.....	4,79	18
7.05 İşten çıkarma maliyetleri, hafta tutarında maaş*.....	12	21
7.06 Maaş ve üretkenlik.....	3,75	77
7.07 Profesyonel yönetime güven.....	3,33	129
7.08 Beyin göçü.....	2,34	126
7.09 Kadınların işgücü piyasasına katılımı, erkek katılım oranı*.....	0,59	112

Bölüm 8: Finans Piyasasının Gelişmişliği

8.01 Finansal hizmetlerin mevcudiyeti.....	3,09	134
8.02 Finansal hizmetlerin fiyat uygunluğu.....	3,11	130
8.03 Yerel sermaye piyasası aracılığı ile borçlanma.....	2,4	123
8.04 Banka kredilerine erişiminin kolaylık derecesi.....	1,99	126
8.05 Risk sermayesinin mevcudiyeti.....	1,68	138
8.06 Bankaların sağlamlığı.....	4,39	118
8.07 Menkul kıymetler borsasının düzenlenmesi.....	n/a	n/a
8.08 Yasal haklar endeksi 0-10 (en iyisi)*.....	7	39

Bölüm 9: Teknolojik Hazırlık

9.01 En son teknolojilerin bulunabilmesi.....	5,86	33
9.02 Firma düzeyinde teknoloji kullanımı.....	5,58	27
9.03 Doğrudan yabancı yatırım ve teknoloji transferi.....	3,05	141
9.04 İnternet kullanıcıları*.....	60	40
9.05 Geniş bant internet kullanıcıları, 100 kişiye düşen*.....	20	32
9.06 İnternet bant genişliği, kişi başına düşen kb/s*.....	101,7	10

Bölüm 10: Piyasa Büyüklüğü

10.01 Yerel piyasa büyüklüğü endeksi, 1-7 (en iyisi)*.....	1,4	138
10.02 Yabancı piyasa büyüklüğü endeksi, 1-7 (en iyisi)*.....	2	139

Bölüm 11: İşletme Gelişmişliği

11.01 Yerel tedarikçi sayısı.....	3,4	140
11.02 Yerel tedarikçi kalitesi.....	3	140
11.03 Küme sektörlerinin gelişmişlik durumu.....	2,29	137
11.04 Rekabet avantajının niteliği.....	3,47	62
11.05 Değer zinciri.....	2,05	142
11.06 Uluslararası dağıtım ve pazarlamanın kontrolü.....	2,52	142
11.07 Üretim süreçlerinin gelişmişliği.....	2,43	134
11.08 Pazarlamacılığın boyutları.....	3,05	122
11.09 Yetki verme ve aktarma konusundaki isteklilik.....	2,67	133

Bölüm 12: İnovasyon

12.01 İnovasyon kapasitesi.....	4,25	21
12.02 Bilimsel araştırma kurumlarının kalitesi.....	2,89	110
12.03 Firmaların araştırma ve geliştirme harcamaları.....	2,48	122
12.04 Araştırmada özel sektör ve üniversitelerin işbirliği.....	2,3	137
12.05 Devletin ileri derecede teknoloji ürünleri satın alması.....	2,9	121
12.06 Bilim adamları ve mühendislerin bulunurluğu.....	2,54	139
12.07 Kullanım patentleri*.....	28	26

*Yönetici Görüşü Anketlerinden elde edilmeyen veri

Notlar: Bu yılki sıralama değerinin (118'in) altında olan göstergeler rekabet avantajlı olarak kabul edilmiş ve sıralamaları renklendirilmiştir. Yıldız (*) ile açıklanmayan veriler 1 ile 7 arasında bir ölçekte hazırlanmıştır. Daha fazla bilgi ve açıklama için Ekteki "Ekonomi Profili Nasıl Okunmalı" bölümüne bakınız.

Giriş

Kuzey Kıbrıs Ekonomisi Değişirken: Belirsizliklerin Devamı Mı?

Rekabet Edebilirliğin Ekonomik Kalkınma ve Kuzey Kıbrıs İçin Önemi

Rekabet Edebilirliğin Hesaplama Yöntemi ve Kuzey Kıbrıs'ın Gelişim Aşamasındaki Yerin Belirlenmesi

Kuzey Kıbrıs Ekonomisi Değişirken: Belirsizliklerin Devamı Mı?

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) için bu yıl dördüncüsü hazırlanan 2011-2012 rekabet edebilirlik raporu, ekonomik buhran sonrası ekonomik büyümenin yaşandığı dönemde hazırlanmıştır. Ekonominin derin bir resesyona girdiği 2008-2009 yıllardan sonra 2010 yılında makro ekonomik göstergeler, ekonominin bir toparlanma sürecini girdiğini işaret etmektedir. Ancak, önceki yıllarda ekonomik daralmanın toplamda yüzde 10'a yakın olması ve 2010 yılındaki gayri safi yurtiçi hâsıladaki (GSYİH) büyümenin yalnızca yüzde 3,7 gerçekleşmesi toplumun büyümeyi tam olarak hissetmemesine neden olmuştur.

Piyasa koşullarının etkin ve derin olmayışı, uluslararası piyasalara erişim zorlukları, kamu maliyesindeki finansman sıkıntısı nedeniyle, özellikle kayıtlı kesim üzerinde yaratılan mali baskı, verimsiz kamu sektörü gibi yapısal sorunlar, KKTC ekonomisinin rekabet edebilirliğinin düşük olmasına neden olmaktadır. Bunun yanında ekonominin dış gelişmelere karşı esnek bir yapıya sahip olmaması, krizden çıkışını ve sürdürülebilir bir ekonomik yapıya kavuşmasını zorlaştırmaktadır. Resmi istatistiklere göre 2010 yılı kişi başı milli gelir 14 bin Amerikan dolarına yükselmiş olmasına rağmen 2007 yılı sonu seviyesi olan 15 bin Amerikan dolarına hala daha ulaşamamıştır.

Küresel bağlamda ekonomik gelişim değerlendirildiğinde, küresel finansal kriz sonrası ekonomiler belli toparlanma sinyalleri verseler de bunun dengeli olmadığı gözlemlenmektedir. Özellikle gelişmekte olan ekonomiler güçlü büyüme gösterirken gelişmiş ekonomilerin borç stoku ve mali kırılganlık gibi sorunları toparlanmayı yavaşlatmış işsizliğin yüksek oranlarda devam etmesine neden olmuştur. Bunun yanında, özellikle petrol ve emtia fiyatlarındaki artışlar ve tüketicilerin alım güçlerindeki erozyon, ekonomide toparlanma temposunu yavaşlatmaktadır. Buna ilaveten Avro Bölgesindeki birkaç ekonominin borç kriziyle karşı karşıya olmaları, borçların geri ödenmesinde başarısız olma ihtimallerinin artması ve Avro Bölgesinden çıkışların olabileceği tartışmaları, yatırımcıların güveninin yitirilmesine neden olmuştur. Küresel bazda bu belirsizliklerin devam etmesi KKTC ekonomisi üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Özellikle Türkiye'den sonra KKTC'nin en büyük ticari ortağı durumunda olan Büyük Britanya gibi Avrupa Birliği ülkelerindeki olumsuzluklar başta turizm, konut ve sınırlı da olsa sanayi ürünlerinin ihracatını olumsuz etkilemektedir. Her ne kadar da Türkiye, yüksek oranlı büyüme ile krizden çıkmış ve bu durum KKTC ekonomisine yansımış olsa da, ekonomi KKTC'nin var olan yapısal sorunları nedeniyle kriz sonrası yüksek oranlı büyümeyi yakalayamamıştır. Uluslararası piyasa erişim zorluğu, verimsiz kamu ve yeterli düzeyde gelişmemiş özel sektör gibi temel sorunlar yanında Hükümetin kamu maliyesindeki sıkışıklığı nedeniyle

genişletici maliye politikaları uygulayamaması, toparlanmanın düşük oranlarda kalmasına neden olmuştur.

Devlet Planlama Örgütünün (DPÖ) resmi istatistiklerine göre sektörel bazda KKTC'nin 2010 yılı performansı değerlendirildiğinde, en yüksek büyüme oranı Ticaret ile yüzde 18,3 olmuştur. Özellikle toptan-perakende ticaretin bir önceki yıl (2009) -11,4'lük küçülmesi sonrası 2010 yılında yüzde 21,5 büyümesi dikkat çekicidir. DPÖ İstatistik ve Araştırmalar Dairesi sektörel sınıflandırmasında, Ticaret sektörü başlığı altında yer alan Otel ve Lokantalar alt sektörü ise yalnızca 4,2 büyüebilmiştir. Ekonominin yaklaşık yüzde 12'lik kısmını oluşturan ve son on yılda KKTC'nin ekonomik gelişiminde önemli rol oynayan inşaat sektöründe de kriz sonrası düşük de olsa bir büyüme (% 3,7) yaşanmış fakat bir önceki yılda gerçekleşen yüzde 18,5'lik küçülmeyi telafi edememiştir. Ekonomik gelişimde yüksek büyümeyi başaran diğer sektör ise Tarım sektörüdür. 2010 sonu itibarıyla yüzde 10 büyüyen sektörün toplam ekonomi içerisindeki payının düşük olması nedeniyle büyümeye fazla katkı sağlayamamıştır. Diğer taraftan Ulaşım ve Haberleşmede yaşanan yüzde 20'lik küçülme yanında Sanayide gerçekleşen 0,2'lik küçülme, özellikle Ticaret sektöründe yaşanan yüksek büyüme oranını toplamda aşağıya çekerek GSYİH'nın yalnızca yüzde 3,7'lik büyüme ile 2010 yılını tamamlamasına neden olmuştur.

Özetle, önemli yapısal sorunlara sahip KKTC'nin, düşük rekabet edebilirlik gücü ile buhran sonrası ekonomik olarak toparlanması zaman alacaktır. Rekabet gücü yüksek Türkiye gibi ekonomiler küresel kriz sonunda yüksek oranlı büyüme yakalamış 2010 yılında yüzde 8,9 ve 2011 yılında ise yüzde 8 civarı büyümesi beklenmektedir. KKTC'nin en büyük ticaret ortağı durumunda olan Türkiye'de bu derece yüksek oranlı büyüme yaşanırken bunun KKTC'de görülmemesi rekabet edebilirliğinin düşük olmasıyla açıklanabilecektir. Bunun yanında küresel ve özellikle ticaret ortağı durumunda olan AB ekonomilerdeki belirsizliklerin devamı KKTC ekonomisi için pozitif dış şok yaratma olasılıklarının azalmasına ve büyüme potansiyellerinin sınırlı kalmasına neden olmaktadır. AB ülkelerindeki belirsizliğin devamı Türkiye ekonomisinin de 2012 yılında 2010-2011 yıllarındaki yüksek oranlı büyümeyi yakalayamayacağı ve bunun da KKTC'ye olumsuz etki yapacağı gerçeği ortadadır. Bütün bu olumsuz ve belirsizliklerin devam ettiği ortamda, KKTC için öncelikli hedefi gerek iç gerekse dış şoklara karşı var olan yapısal sorunlarını asgariye indirmeye yönelik çalışması ve ekonomik yapısını güçlendirerek, rekabet edebilirliğini artırmak olmalıdır.

Rekabet Edebilirliğin Ekonomik Kalkınma ve Kuzey Kıbrıs İçin Önemi

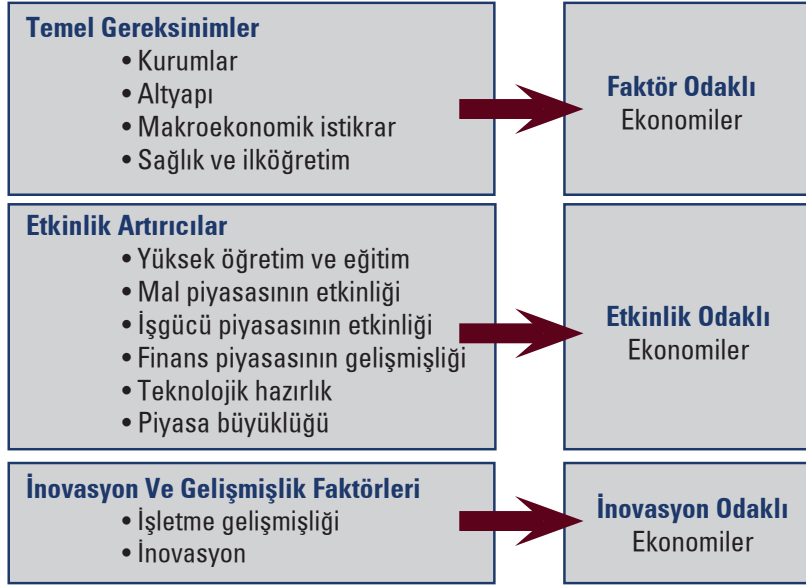
Ekonomiyi yönetenler mevcut ekonomik zorlukları aşmaya yönelik politika geliştirmede zorlanmakta, küresel düzlemde giderek daha da karmaşık hale gelen sosyo-ekonomik olgular çerçevesinde daha iyi performans gösterebilmek için uğraş vermektedirler.

KKTC özelinde her ne kadar da kısa vadede mali sorunların çözümüne yönelik girişimler ve uğraşlar gerekli ise de, her ekonomi için elzem olduğu kadar KKTC ekonomisi için de kritik ve elzem olamaya devam eden önemli mesele istikrarlı ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlayacak temelleri ve olguları oluşturma olmalıdır. Bu bağlamda orta ve uzun vadede sürdürülebilir bir kalkınma ve rekabet edebilirlik için ön koşul olan mali istikrar yanında, altyapı, sağlık ve eğitime yönelik yatırımlardır. Bu noktada KKTC bütçesi incelendiğinde son beş yıldır yatırımların GSYİH içerisindeki payı azalmakta ve milli gelirin yüzde 3-4 seviyelerine gerilediği dikkat çekicidir. Gelişmekte olan ülkelerin olmazsa olmazı olan yatırımların yetersiz olması güçlü fiziki altyapı oluşturmada, yeterli insan kaynağı yetiştirmede ve özel sektörün önünü açacak, yatırım ikliminin iyileştirecek koşulların oluşturulmasını zorlaştıracaktır. Bu tespit aslında KKTC'nin sürdürülebilir bir kalkınmayı yakalamak için gerekli olan makro ekonomik politikalarının geliştirilmediği, önceliklerinin belirlenmediği ve buna yönelik gerekli eylem planını bütçesiyle birlikte oluşturmadığını işaret etmektedir.

Dünya tecrübeleri ve özellikle son yıllarda yaşanan küresel finansal kriz, rekabet edebilirliğin önemini bir o kadar daha ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda kalkınma uğraşı içerisinde olan KKTC için rekabet edebilme çok önemlidir. Bu yönde yol alabilmek amacıyla, kendi yapısına uygun ekonomik politikaları geliştirmesi ve bunların hayata geçirilmesi için toplum olarak gerekli iradeyi ortaya koymalıdır. Bu noktada, Kıbrıs Türk Ticaret Odası'nın (KTTO) bu yıl dördüncüsünü hazırladığı rekabet edebilirlik raporu, yürütmedeki karar alıcılara, iş insanlarına ve toplumun diğer ilgili paydaşlarına, ülkedeki verimliliği ve rekabet edebilirliğin durumu, karşılaşılan sorunları, gerekli kıstasları, çözüm önerileriyle sunmaya ve bu konuda kamuoyu yaratma çabasıyla katkı koymaya çalışmaktadır.

Bugünün zorlu koşullarında rekabet edebilirlik raporu, sürdürülebilir büyüme ve refahı için yapılması gerekenlerin neler olduğunu sistematik bir düzen içerisinde ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Rekabet Edebilirlik raporu ekonomik büyüme için gerekli olan ana ve öncelikli faktör ve olguları anlamada ve kullanmada önemli bir görev yerine getirmektedir.

Şekil 1: Rekabet Edebilirliğin 12 Bölümü

Rapor, politika yapıcılara ve karar vericilere ekonomik politika üretme aşamasında ve kurumlarda yapılması gereken reformların neler olması gerektiği konusunda önemli bir rehber olarak kullanılabilecek niteliktedir.

Bu noktada, öncelikle yürütmedeki karar alıcıların gerekli istenç, tavır ve iradeyi açıkça ortaya koymaları ve bu yönde adım atmaları gerekmektedir. Ülkenin orta ve uzun vadeli politikalarını geliştirmede son dört yıldır hazırlanmakta olan rekabet edebilirlik raporu, rehber olacak nitelikte ve kapasitededir. KKTC ekonomisinin performansını detaylı bir şekilde değerlendiren ve verimli potansiyellerini yakalamak için neler yapması gerektiğini ortaya koyan rapor, içerik ve dayandığı temeller açısından önemli bir rapordur.

İçinde bulunduğumuz bu ekonomik belirsizlikten daha hızlı çıkmak için doğru ve sürdürülebilir bir ekonomik yapıyı oluşturmak adına uygun ve etkin politikalar üretilmelidir. Rekabet edebilirlik çalışması, ülke ekonomisinin mikro ve makro rekabet edebilirlik temellerinden oluşan, statik ve dinamik olguları dikkate alarak gerçekleştirilen çok kapsamlı bir çalışmadır. Rekabet edebilirlik, ülke kurumları, geliştirilen politikalar ve ekonomideki verimliliği belirleyen faktörler serisinden oluşur. Dolayısıyla ekonomik kalkınma için gerekli rekabetçi ekonomi yakalamak için bu çalışmanın bulguları dikkatle değerlendirilmelidir.

Rekabet Edebilirliğin Hesaplama Yöntemi ve Kuzey Kıbrıs'ın Gelişim Aşamasındaki Yerin Belirlenmesi

Ülkelerin rekabet edebilirliğinin hesaplanmasında kullanılan

kapsamlı ve sofistike yöntemin temel dayanağı, ekonomilerinde bulunan kurumların, geliştirilen politikaların ve emek, sermaye gibi üretim faktörlerinin ne derece verimli olduklarıyla ilgilidir. Bu temel anlayışla Dünya Ekonomik Formu (WEF), geliştirdiği endeksle 12 değişik bölüm altında rekabet edebilirliği ölçmeye çalışmaktadır. Şekil1'de görüldüğü üzere rekabet edebilirliğin dayandığı 12 bölüm, her biri farklı kalkınma (gelişim) aşamasında olacak şekilde üç ana başlık altında düzenlenmiştir. Bu ölçüm yapılmadan önce ülkeler gelişim aşamalarına göre sınıflandırılmakta ve ülke ağırlıkları belirlenerek hesaplama buna göre yapılmaktadır. Bunun nedeni 142 ekonominin tümünün de aynı kalkınma aşamasında olmamasından kaynaklanmaktadır.

Ülkelerin gelişim aşamalarını belirlemek için iki ölçüt (kriter) kullanılmaktadır. Bunların birincisi, kişi başı gayri safi yurtiçi hâsıla düzeyidir. İkincisi ise ülke ekonomilerin ne ölçüde faktör odaklı olduğunu ölçmeye yönelik oluşturulmuş değişkendir.¹ Bu iki ölçütün değerlendirilmesi sonucunda ekonomiler faktör odaklı, etkinlik odaklı ve inovasyon odaklı olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırılırlar. Bunun yanında, iki gelişim aşaması arasında yer alan ekonomiler geçiş aşamasında sınıflandırılacaklardır.

Bir ekonominin puanlaması Rekabet Edebilirliğin 12 bölümü ile ilgili geliştirilen ve iş çevrelerine dağıtılan 130 sorudan oluşan 'Yönetici Görüşleri Anketi'ne verilen cevaplar kullanılarak yapılmaktadır. Bunun yanında, ilgili ekonomide yayınlanmış ekonomik ve sosyal istatistiklerden de yararlanarak hesaplamalar tamamlanmaktadır. Her bölüm ve içerisinde yer alan sorular kendi başlık konusuna göre ayrı ayrı puanlanmakta ve ardından genel ülke puanına ulaşılmaktadır. Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi

¹ Bu ikinci kriterde ülkenin toplam mal ve hizmet ihracatında, doğal kaynak ihracat payının ne olduğu dikkate alınır. Bu payın %70'den fazla olması durumunda ekonominin büyük ölçüde faktör odaklı olduğuna karar verilir.

Tablo 1: Gelişim Aşamalarına Göre Bazı Ekonomiler

Gelişim Aşamaları	1 Faktör Odaklı	1-2 Geçiş	2 Etkinlik Odaklı	2-3 Geçiş	3 İnovasyon Odaklı
Ülkeler	Bolivya Hindistan Kenya Uganda Yemen	Azerbaycan Jamaika Kuveyt Suriye Venezüella	Bosna Hersek Cape Verde Güney Afrika Kuzey Kıbrıs Makedonya Romanya	Arjantin Estonya Lübnan Meksika Polonya Türkiye	Avusturya Birleşik Krallık Güney Kıbrıs İsrail Malta

(GCI) rakamları 1 ile 7 arasında değişmektedir. 1 en düşük rekabet düzeyini, 7 ise en yüksek rekabet düzeyini ifade etmektedir. Bu standart hesaplama yöntemi sonucunda, ülkelerin diğer ülkelere göre rekabet edebilirlik durumu karşılaştırmalı olarak kolayca belirlenebilmektedir. Kullanılan yöntem ile ilgili detaylı bilgi EK3'te sunulmuştur.

Yukarıda özetlenen WEF'in geliştirdiği bu yöntem, bu yıl dördüncü kez kullanılarak Kuzey Kıbrıs ekonomisinin rekabet edebilirliği hesaplanmıştır. İstenilen tüm istatistiklerin bulunmasında bazı sorunlar yaşanmış olsa da, belli tahmin ve yaklaşımlarla sorun minimize edilerek çalışma tamamlanabilmektedir.

Kuzey Kıbrıs ekonomisinin 2011-2012 rekabet edebilirliğinin hesaplanması için birinci adım olarak gelişim aşaması belirlenmiş ve aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Rekabet edebilirliği hesaplamak için oluşturulan ve yukarıda belirtilen 12 başlık bütün ekonomilerin gelişimi için çok önemlidir. Yalnız, temel ekonomik teoriden de bilindiği üzere, ülkeler değişik gelişim aşamalarında ilgili konu başlıklarından değişik derecede etkilenmektedirler. Bir örnekle bunu açıklamak gerekirse, Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirliğini artırmak için gereken kriterler geliri daha yüksek olan örneğin Almanya ile aynı kalmayacaktır. Zira Kuzey Kıbrıs ile Almanya farklı gelişim aşamalarında olurlar. Kuzey Kıbrıs'ın daha rekabet edebilir olması için mal piyasasını ve emek piyasasını daha etkin kılmak gerekli iken, İsveç bu sorunları aşmış ve kendi rekabet edebilirliğini artırmak için daha fazla inovasyon gibi konulara eğilmesi gerekmektedir. Bunun yanında gelişmişliği farklı olan ekonomilerde maaş ve ücretler farklıdır. Gelişim aşamasında olan ekonomilerde ücretler artma eğilimindedir ve buna paralel olarak daha yüksek geliri korumak için emek verimliliğinin de iyileşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla değişik ülkelerin rekabet edebilirlikleri hesaplanırken mevcut gelişim aşamaları dikkate alınmak suretiyle hesaplama yapılmalıdır.

2010 yılı istatistiklerine göre kişi başına geliri 14,700 Amerikan doları

civarında olan Kuzey Kıbrıs'ın, gelir kriterine göre etkinlik odaklı aşama ile inovasyon odaklı aşama arasındaki geçiş ekonomileri ile birlikte yer alması gerekmektedir. Ancak, birincil veri kaynağı olarak iş çevrelerinin anket sonuçlarından oluşturulan göstergeler ve bunun yanında diğer ikincil veri kaynağı olarak istatistikler incelendiğinde, Kuzey Kıbrıs ekonomisinin ancak etkinlik odaklı gelişim aşamasında olabileceğine karar verilmiştir. Özellikle geçiş döneminde olan diğer ekonomilerin istatistikleriyle Kuzey Kıbrıs ekonomisinin istatistikleri karşılaştırıldığında, Kuzey Kıbrıs göstergelerinin diğer ekonomilerin oldukça uzağında olduğu gözlemlenmiştir. Bu gerçeklerden yola çıkarak, Kuzey Kıbrıs ekonomisi 2'nci gelişim aşaması olan etkinlik odaklı aşamada yer almasına karar verilmiştir.

Buna göre, Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirlik hesaplamalarında temel gereksinimler başlığındaki bölümlerin toplamına ağırlık olarak %40, etkinlik başlığı altında yer alan bölümlerin toplamına %50 ve son olarak da inovasyon başlığı altındaki başlıklara da toplam %10 puan verilecektir.

Bu ağırlıklarla Kuzey Kıbrıs ekonomisinin rekabet edebilirliğini artırmak için faktör piyasalarının etkinliğini iyileştirme yönünde yoğunlaşması ve firma bazında üretim aşamalarını daha etkin kılması, politika öncelikleri arasında olmalıdır. Bunun için kilit faktörler arasında, yüksek öğretimin sektörüne yönelik beşeri kaynak yetiştirmesi, mal ve hizmet piyasalarında etkinliğin yani rekabetin sağlanması, ürün piyasalarında derinliğin sağlanarak piyasasını büyütmesi, emek piyasasında esnekliğin olması ve finansal piyasaların ekonomiye daha etkin kaynak sağlayıcı olması bulunmaktadır. Bunun ötesinde, ölçek sorununun aşılması ve üretimde teknolojilerin daha yaygın ve güncel olması, Kuzey Kıbrıs ekonomisinin rekabet edebilirliğini önemli ölçüde artıracaktır.

Kuzey Kıbrıs'ta Rekabet Edebilirlik

Kuzey Kıbrıs Rekabet Gücü

Kuzey Kıbrıs'ın Seçilmiş Ülkelerle Performans Karşılaştırması

Kuzey Kıbrıs Ekonomisinin Üç Ana Başlık Altında Rekabet Edebilirliği

Kuzey Kıbrıs'ın Oniki Başlık Altında Rekabet Edebilirliği

Kuzey Kıbrıs'ın On İki Başlık Altında İki Yıllık Karşılaştırmalı Rekabet Edebilirlik Bilançosu

Sonuç

Kuzey Kıbrıs Ekonomisinin Rekabet Gücü

Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirliği her yıl olduğu gibi bu yılda Dünya Ekonomik Forumunun (WEF) belirlediği yöntemle 2011-2012 dönemi için hesaplanmış ve Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi (GCI) sıralamasında yeri belirlenmiştir. WEF'in oluşturduğu raporda toplam ülke sayısı Beliz, Haiti, Yemen ve Surinam'ın eklenmesi ve yaşanan siyasi sebeplerden dolayı Libya'nın çıkartılmasıyla geçen yıl 139 olan ülkeden bu yıl toplam 142 ülkeye yükselmiştir. WEF'in belirlediği yöntem gereği, 2011-2012 rekabet edebilirliği 2010 yılı yayınlanmış sosyo-ekonomik göstergeler ve işletmelere 2011 yılı ortasında dağıtılan anketlerden alınan birincil nitelikteki verilerle hesaplanmıştır.

2011-2012 dönemi için yapılan hesaplama göre Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirlik puanı 7 üzerinden 3,58 olarak belirlenmiştir. Geçen yıla göre 0,07 puan artış gösteren Kuzey Kıbrıs, Dünya sıralamasında bir basamak gerileyerek 142 ülke içerisinde 118'inci sırayı alabilmiştir. Tablo 2 'den de takip edebileceği üzere Kuzey Kıbrıs 2009-2010 yılındaki ülke puanı olan 3,66'yı henüz yakalayamamış durumdadır.

Tablo 2: Kuzey Kıbrıs Ekonomisinin Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksindeki Performansı (2008 - 2011)

	Puan	Sıralama
2011-2012	3,58	118/142
2011-2010	3,51	117/140
2010-2009	3,66	99/134
2009-2008	3,43	117/135

WEF'in 2011-2012 Rekabet Edebilirlik raporunun belirlediği sıralamaya göre geçen yıl olduğu gibi İsviçre puanını da 5,63'dan 5,74 'e artırarak birinci sıradaki yerini korumuştur. Şehir ülkesi olarak bilinen Singapur rekabet edebilirlik puanını İsveç'ten daha fazla artırarak rekabet edebilirlikte Dünya ikincisi olurken, İsveç üçüncü sıraya gerilemiştir. Küresel Finans krizinden fazla etkilenmeyen İsviçre, Singapur ve İsveç, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya gibi ekonomileri geride bırakarak ilk üç sıradaki yerleri almışlardır(Bkz. Tablo 3). GCI sıralamasında diğer dikkat çekici gelişme ise Finlandiya'nın krizden güçlü çıkarak puanını 5,37'den 5,47'e artırması ve bununla Hollanda, Almanya ve ABD'yi geride bırakarak üç basamak birden yükselerek dördüncü sıraya yerleşmesi olmuştur. Özellikle ABD'de finansal krizin tam olarak atlatılamaması

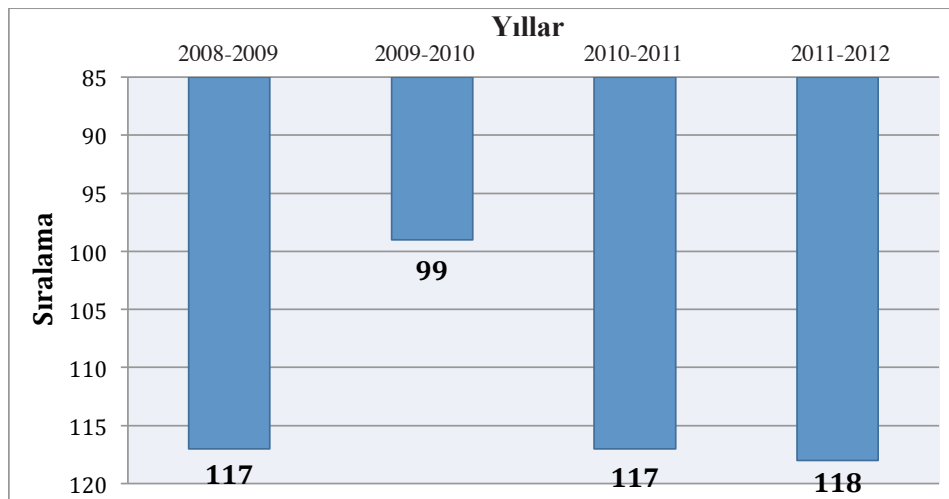
ve finans sektöründeki kırılganlık riskinin devam etmesi yanında, istihdam göstergelerinin net olarak olumluya dönüşmemesi, ülke puanının bir önceki yıl gibi 5,43'de kalmasına neden olmuştur. Bunun yanında Avro Bölgesinde yaşanan kriz sürecinde sağlam durabilen ve AB içerisinde güçlü ekonomisiyle krizden hızlı bir şekilde çıkma başarısını gösteren Almanya, geçen yıla göre puanının 3,39'dan 5,41 yükseltmiş olmasına rağmen Dünya sıralamasında Finlandiya'nın daha üstün bir başarı göstermesiyle altıncı sıraya gerilemiştir. Avro Bölgesinde bulunan Yunanistan ise rekabet edebilirliği zayıf bir durumda girdiği krizden çok daha kötü etkilenmiş ve sıralamada geçen yıla göre 7 basamak birden gerileyerek 142 ülke içerisinde ancak 90'ncı olabilmektedir. Bir taraftan yayınlanmış istatistikleri, diğer taraftan işletmelerin algılamalarını dikkate alarak yapılan rekabet edebilirlik çalışmalarının, Dünyadaki gelişmeleri ülke bazında birebir takip edebilme kapasitesi oldukça güçlüdür. Çalışmanın bu kapasitesiyle, özellikle politika üreticiler için önemli bir rehber oluşturabileceği ortadadır.

Avrupa ekonomileri son birkaç yıldır belli zorluklarla yüzleşmek durumunda kalmışlardır. Yaşanan küresel ekonomik kriz sonrası, kısmi da olsa toparlanma ve büyüme beklentileri ülkelerin artan borç stokları tehdidi altındadır. Bu zorluklara rağmen, Avrupa Dünyanın rekabet edebilirliği en yüksek olan ülkeleri barındırmaya devam etmektedir. Tablo 3'den de takip edileceği üzere ilk 10 ülkenin 7 tanesi Avrupa'dan olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, Avrupa içerisinde rekabet edebilirlikte önemli farklılıklar da mevcuttur. Daha fazla Doğu Avrupa'da olan Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan gibi ülkelerin rekabet edebilirlikleri oldukça düşüktür. Asya bölgesinin rekabet edebilirliği genel anlamda değerlendirildiğinde, özellikle Asya'nın Dünya ekonomisi içerisindeki etkisinin artması, rekabet edebilirliklerinde gösterdikleri kayda değer dinamik yapı ile sağlandığı

ve paralellik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Rekabet edebilirlikleriyle her zaman liste başlarında olan Singapur ve Hong Kong dışında Asya'dan özellikle son beş yılda Çin, Endonezya, Vietnam ve Sri Lanka önemli başarılar göstermiş ve GCI sıralamasında yukarıya doğru sıçramışlardır. Latin Amerika ülkelerinde ise özellikle önümüzdeki yıllar daha olumlu algılanmaktadır. Bu bölgelerde rekabet edebilirliğin temellerini belirleyen daha güçlü maliye yapısı ve rasyonel para politikaları yanında, sağlam iç talep Latin Amerika ekonomilerini daha rekabetçi kılmaktadır. En büyük ticaret ortakları durumunda olan ABD ve Avrupa da ekonomik duraklama riski olsa da kurumsal ve altyapı eksikliklerinin önemli ölçüde tamamlanmış olmaları yanında bölgesel talebin güçlü olması gelecek ile ilgili beklentileri olumlu kılmaktadır.

Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirliği ekonomik krizden çıkış ile daha iyi bir noktaya gelerek geçen yıla göre puanını 3,51'den 3,58'e artırmıştır. Özellikle, 2010 yılı öncesindeki krizden çıkış ile ekonomideki toplam talepteki gelişme ve bunun sonucunda ekonomide yaşanan yüzde 3,7'lik büyüme ülke puanının yükselmesine katkı sağlamıştır. Yalnız, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında Dünya sıralamasında iyiye gidilmediği hatta bir basamak gerilediği ortaya çıkmaktadır. Rekabet edebilirlik tam da bu noktada önem kazanmaktadır. Zira bu çalışma ülke ekonomisinde yaşanan gelişmeleri yalnızca kendi içerisinde değil, küresel perspektifle, diğer ekonomilere göre ne durumda olduğunu ve gidişatın nasıl olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. 2011-2012 sonuçları bizlere rekabet edebilirliğimizin arttığını fakat diğer ülkelere göre yeterince artmadığını göstermektedir. Başka bir söylemle, diğer ekonomiler koşarken KKTC ancak yürümekle kalmış ve ülke puanı artmasına rağmen sıralamada bir basamak gerilemiştir. Hâlbuki KKTC gibi gelişmekte olan bir ekonominin, diğer benzer yapıdaki ekonomilerin gösterdiği performans gibi rekabet edebilirliğini artırması gerekirdi. WEF'in yaptığı

Şekil 2: Kuzey Kıbrıs'ın GCI Sıralamasındaki Gelişimi (2008-2012)

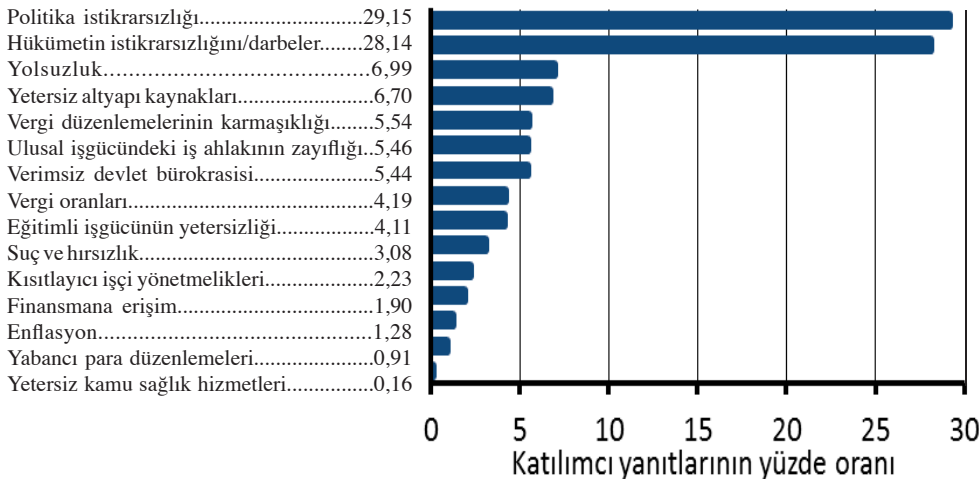
değerlendirmeye göre son 5 yılda 80 tane yükselen ve gelişmekte olan ekonomi rekabet edebilirliğini istikrarlı bir şekilde yüzde 10'a yakın geliştirmiştir. KKTC için ise son dört yılda bu gelişim yalnızca yüzde 3,7 oranında kalmıştır. Kuzey Kıbrıs, gerek kriz gerekse küresel diğer gelişimlere yönelik etkin ve yeterince politikalar geliştirememektedir. Küresel gelişim ve değişime ayak uyduramayan KKTC, dünya ortalamasının çok gerisinde kalmaya mahkûmdur. Son dört yıldır hazırlanan rekabet edebilirlik raporunda bu gerçek her defasında tekrarlanmakta, KKTC'nin ancak Dünyadaki gelişimlere ve gelişimlere ayak uydurabilmesi durumunda istenilen sürdürülebilir büyüme ve kalkınmayı yakalayabileceği ortaya çıkmaktadır. Bu tespitten hareket ederek bu yıl tema çalışması olarak "Rekabet Edebilirlik İçin Ayak Uydurabilen Esnek Bir Ekonomi" konusunun işlenmesine karar verilmiş ve raporun dördüncü bölümünde bu konuya yer verilmiştir.

2011-2012 Rekabet Edebilirlik çalışmasında Kuzey Kıbrıs'ın elde ettiği puan 3,58 ve GCI sıralamasına göre bu puan 142 ülke içerisinde 118inci sırada yer bulmaktadır. Bu puan ve sıralama ile Kuzey Kıbrıs Malawi, Pakistan ve Cape Verde gibi düşük gelir ve yaşam standartları kötü olan ülkeler arasında yer almaktadır. Kuzey Kıbrıs'ın kişi başı gelir gerçekleri dikkate alındığında, Kuzey Kıbrıs'ın bu derece kötü durumda olmadığı ve gelirinin, altyapısının, eğitim ve sağlık sisteminin bahse konu ekonomilerden çok daha iyi durumda olduğu rahatlıkla söylenebilir. Makro ekonomik gösterge olarak Kuzey Kıbrıs'ın en zayıf olduğu alan piyasanın sığ ve büyük olamamasıdır. Uluslararası mal, hizmet ve finans piyasalarına erişim sorunu zaten bilinen bir sorundur. Siyasi ve gerekli iç düzenleme ve standartları sağlamamamızdan kaynaklanan bu sorun ekonomimizin gelişimi önünde önemli bir engel olarak durmaktadır.

KKTC'nin diğer bir dezavantajlı durumu ki bu gerçek rekabet edebilirlik çalışmasında daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır, yardıma dayalı bir ekonomik yapıya sahip olması sorunudur. Dış yardım ve kredilerin yıllık ekonomik faaliyetlerin yaklaşık yüzde 15'i civarında olması ve Devlet bütçesinin yüzde 30-35'ine tekabül etmesi, ülkede yaratılan ekonomik aktiviteye, katma değere ve nihayetinde kişi başı gelirin belirlenmesine önemli etki yapmaktadır. Bu durum bir bakıma belli göstergelerin suni (kişi başı gelir) ve ekonomimiz gerçeklerini (yaratılan toplam katma değer) tam olarak yansıtmamasına neden olmaktadır. Bu gerçekler aslında Kuzey Kıbrıs ekonomisinin rekabet edebilirlik çalışmasında istenilen yerde olamamasını ve bir anomalinin varlığını gösteren önemli nedenlerden biridir.

2010 yılında belli başlı makro ekonomik ve teknolojik göstergelerde; ekonomik büyüme, düşük enflasyon, 2009 yılına göre 2010 yılında bütçe açığının daha düşük olması, iletişim kapasitesinin artması gibi alanlarda iyileşme olmuş ve bu gelişmeler ülke puanına olumlu yönde yansımıştır. Yalnız, işletmelere yönelik 2011 yılında gerçekleştirilen "Yönetici Görüşleri Anketi"ne verilen cevaplarda göstergelerde olduğu gibi iyileşme pek gözlenememiştir. Algılamaların 2011 yılında da kötü devam etmesi, hükümetin uyguladığı politikaların doğru ve uygun karşılanmaması ile açıklanabilir. "İş yaparken karşılaşılan en problemleri faktörler" nelerdir sorusuna iş çevrelerinin en problemleri faktörlerin başına politika istikrarsızlığı ve hükümet istikrarsızlığı cevabını vermeleri uygulanan politikaların ne denli olumsuz algılandığını apaçık ortaya koymaktadır (Bkz. Ekonomi Profili). İş insanlarının bu olumsuz algılaması anketteki çoğu soruya yansımış ve bunun sonucunda da puanlandırma olumsuz etkilenmiştir.

Şekil 3: İş Yaparken Karşılaşılan En Önemli Faktörler

Geçen yılki raporda da belirtildiği üzere Kıbrıslı Türk iş insanı rekabet edebilirlik bölümlerinde kendilerini olduğundan daha kötü gösterme eğiliminde olabilir. WEF tespitlerine göre bu durum başka ülkelerde de gözlemlenmiş bir durumdur (sorundur). Yalnız Kuzey Kıbrıs özelinde bunun neden böyle olduğunun üzerinde durulması gerekmektedir. Zira bu yılki anket sonuçlarına göre iş çevreleri hükümetin 2011 yılı içerisinde uyguladığı politikalarından memnun olmadığını çok net bir şekilde ifade etmiş ve iş yaparken karşılaşılan en problemleri faktörler olarak Hükümetin politika istikrarsızlığı ve Hükümetin istikrarsızlığını işaret etmişlerdir. Eğer bir ülkede uygulanan ekonomik ve sosyal politikalar anlaşılabilir, uygulanan politikalar benimsenmez ve icraatın dinamik ekonomi süreçlerinde gerekli tedbir ve önlemleri yeterince almaz ise, bu durum iş çevrelerinin beklentilerini olumsuz etkilemekte ve nihayetinde algılamaların negatif olmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda hükümet edenlerin icraatları büyük önem taşımaktadır. Yönetici Görüşleri Anketine iş yaparken karşılaşılan en problemleri faktör olarak iş çevreleri hükümet ve politika istikrarsızlığından sonra yolsuzluğu yerleştirmiştir. Daha önceki yıllarda 15 en problemleri faktörler içerisinde 12inci durumda olan yolsuzluk bu yıl üçüncü en problemleri faktör olarak sıralamada yerini almıştır. KKTC’de iş insanının iş yaparken yolsuzluğu önemli bir faktör olarak görmesi gerçekten düşündürücüdür. Kıbrıslı Türk iş insanları için artık yolsuzluk, finansmana erişim, vergi mevzuatı ve oranları, eğitilmiş işgücü gibi iş yapabilirliğin temel gereksinimlerini oluşturan faktörlerden daha önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu tespitle iş çevreleri kamudaki işlerinin ancak belli kesimlere menfaat sağlayarak yapabileceklerini işaret etmektedirler.

Tablo 3: Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi 2011-2012 Sıralaması ve 2010-2011 Karşılaştırması

Ülke/Ekonomi	GCI 2011-2012 Sıralama	GCI 2011-2012 Skor	GCI 2010-2011 Sıralama	Ülke/Ekonomi	GCI 2011-2012 Sıralama	GCI 2011-2012 Skor	GCI 2010-2011 Sıralama
İsviçre	1	5,74	1	Kazakistan	72	4,18	72
Singapur	2	5,63	3	Fas	73	4,16	75
İsveç	3	5,61	2	Bulgaristan	74	4,16	71
Finlandiya	4	5,47	7	Filipinler	75	4,08	85
ABD	5	5,43	4	Hırvatistan	76	4,08	77
Almanya	6	5,41	5	Romanya	77	4,08	67
Hollanda	7	5,41	8	Arnavutluk	78	4,06	88
Danimarka	8	5,40	9	Makedonya	79	4,05	79
Japonya	9	5,40	6	Botsvana	80	4,05	76
Birleşik Krallık	10	5,39	12	Trinidad ve Tobago	81	4,00	84
Hong Kong	11	5,36	11	Ukrayna	82	4,00	89
Kanada	12	5,33	10	Namibya	83	4,00	74
Tayvan	13	5,26	13	Guatemala	84	4,00	78
Katar	14	5,24	17	Arjantin	85	3,99	87
Belçika	15	5,20	19	Honduras	86	3,98	91
Norveç	16	5,18	14	Cezayir	87	3,96	86
Suudi Arabistan	17	5,17	21	Gürcistan	88	3,95	93
Fransa	18	5,14	15	Lübnan	89	3,95	92
Avusturya	19	5,14	18	Yunanistan	90	3,92	83
Avustralya	20	5,11	16	El Salvador	91	3,89	82
Malezya	21	5,08	26	Ermenistan	92	3,89	98
İsrail	22	5,07	24	Moldovya	93	3,89	94
Lüksemburg	23	5,03	20	Mısır	94	3,88	81
Kore, Cum	24	5,02	22	Sırbistan	95	3,88	96
Yeni Zelanda	25	4,93	23	Moğolistan	96	3,86	99
Çin	26	4,90	27	Kamboçya	97	3,85	109
Birleşik Arap Emirli	27	4,89	25	Suriye	98	3,85	97
Brunei	28	4,78	28	Gambia	99	3,84	90
İrlanda	29	4,77	29	Bosna Hersek	100	3,83	102
İzlanda	30	4,75	31	Ekvador	101	3,82	105
Şili	31	4,70	30	Kenya	102	3,82	106
Umman	32	4,64	34	Bolivya	103	3,82	108
Estonya	33	4,62	33	Benin	104	3,78	103
Kuveyt	34	4,62	35	Tacikistan	105	3,77	116
Porto Riko	35	4,58	41	Etiyopya	106	3,76	119
İspanya	36	4,54	42	Jamaika	107	3,76	95
Bahreyn	37	4,54	37	Bangladeş	108	3,73	107
Çek Cumh.	38	4,52	36	Guyana	109	3,73	110
Tayland	39	4,52	38	Dominik Cum.	110	3,73	101
Tunus	40	4,47	32	Senegal	111	3,70	104
Polonya	41	4,46	39	Suriname	112	3,67	n/a
Barbados	42	4,44	43	Zambia	113	3,67	115
İtalya	43	4,43	48	Gana	114	3,65	114
Litvanya	44	4,41	47	Nikaragua	115	3,61	112
Portekiz	45	4,40	46	Kamerun	116	3,61	111
Endonezya	46	4,38	44	Malavi	117	3,58	125
Güney Kıbrıs	47	4,36	40	Pakistan	118	3,58	123
Macaristan	48	4,36	52	Kuzey Kıbrıs	118	3,58	117
Panama	49	4,35	53	Cape Verde	119	3,58	117
Güney Afrika	50	4,34	54	Tanzanya	120	3,56	113
Malta	51	4,33	50	Uganda	121	3,56	118
Sri Lanka	52	4,33	62	Paraguay	122	3,53	120
Brezilya	53	4,32	58	Belize	123	3,52	n/a
Mauritius	54	4,31	55	Venezuela	124	3,51	122
Azerbaycan	55	4,31	57	Nepal	125	3,47	130
Hindistan	56	4,30	51	Kırgızistan Cum.	126	3,45	121
Slovenya	57	4,30	45	Nijerya	127	3,45	127
Meksika	58	4,29	66	Mali	128	3,39	132
Türkiye	59	4,28	61	Fildişi Sahilleri	129	3,37	129
Montenegro	60	4,27	49	Madagaskar	130	3,36	124
Kosta Rika	61	4,27	56	Timor-Leste	131	3,35	133
İran	62	4,26	69	Zimbabve	132	3,33	136
Uruguay	63	4,25	64	Mozambik	133	3,31	131
Letonya	64	4,24	70	Svaziland	134	3,30	126
Vietnam	65	4,24	59	Lesoto	135	3,26	128
Rusya Federasyonu	66	4,21	63	Burkina Faso	136	3,25	134
Peru	67	4,21	73	Moritanya	137	3,20	135
Kolombiya	68	4,20	68	Yemen	138	3,06	n/a
Slovak Cum.	69	4,19	60	Angola	139	2,96	138
Ruanda	70	4,19	80	Burundi	140	2,95	137
Ürdün	71	4,19	65	Haiti	141	2,90	n/a
				Çad	142	2,87	139

Kuzey Kıbrıs'ın Seçilmiş Ülkelerle Performans Karşılaştırması

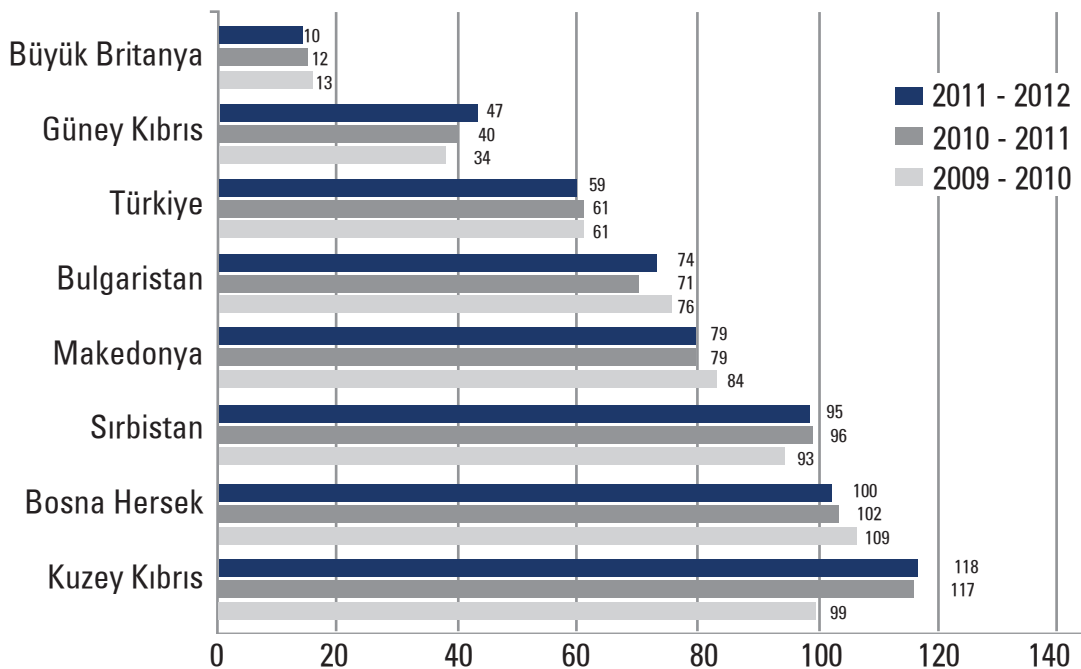
Rekabet edebilirlik çalışması bir ülkenin verimlilik durumunu belirlemesi yanında ülkenin uluslararası düzlemdeki performansını da ölçmektedir. Bu sayede ülke ekonomisinin süreç içerisinde nasıl geliştiği ve belli ekonomilere göre durumunun ne olduğu karşılaştırılarak belirlenebilecektir. Bu çerçevede, Kuzey Kıbrıs ekonomisi gibi etkinlik odaklı gelişim aşamasında bulunan Bosna Hersek, Sırbistan, Makedonya gibi ülkeler yanında ekonomik etkileşim içerisinde olduğumuz Türkiye ve Güney Kıbrıs da karşılaştırılan ekonomiler olarak seçilmiştir. Son olarak Kuzey Kıbrıs için gerek turizm gerekse konut gibi sektörler için önemli talep oluşturan Büyük Britanya da karşılaştırma için seçilen ülkeler arasındadır.

Şekil 4'ten de takip edileceği üzere, benzer gelişim aşamasında olan ekonomiler farklı yönde değişim gösterdiğinden net bir eğilim olduğu söylenemez. Belirlenen ülkeler arasında en fazla dikkat çeken değişiklik Güney Kıbrıs ekonomisinde yaşanmıştır. Güney Kıbrıs yedi sıra birden gerileyerek GCI sıralamasında 47nci sıraya yerleşmiştir. Bu gerilemenin başlıca nedenleri olarak daralan dış talep ve bankacılık sektöründe ağırlıklı olarak Yunan tahvillerinin yol açtığı tahribat görülmektedir. AB'nin gelişmiş ekonomisi durumundaki Büyük Britanya küresel krizden önemli ölçüde etkilenmiş olsa da GCI belirlediği sıralamaya göre iki basamak ilerleyerek Dünya sıralamasında ilk 10'a girmeyi başarmıştır. Diğer AB ülkesi

Bulgaristan geçen yıl gösterdiği başarıyı gösteremeyerek özellikle ihracat hacmindeki gerileme nedeniyle üç basamak düşerek 74ncü sırada yer bulmuştur. Makedonya CRI sıralamasındaki yerini korurken, Sırbistan bir, Bosna Hersek ise iki basamak ilerleyerek sırasıyla 95 ve 100ncü sıralarda yerlerini bulmuşlardır. Kuzey Kıbrıs'ın en büyük ticaret ortağı durumundaki Türkiye, küresel ekonomik krizden güçlü çıkışıyla CRI sıralamasında da iki basamak birden yükselerek 59ncü sırada yer almıştır.

Kuzey Kıbrıs karşılaştırılan bütün ekonomilere göre daha kötü bir durumdadır. Özellikle yakın coğrafyasında olduğu ve etkileşim içerisinde bulunduğu Türkiye ve Güney Kıbrıs'ın rekabet edebilirlik durumu görece olarak Kuzey Kıbrıs'a göre çok daha iyidir. Etkinlik odaklı gelişim aşamasında olan Kuzey Kıbrıs'ın gelişimi, dış pazarlara açılmada ve mal-hizmet üretim kapasitesini geliştirmede olduğu düşünülürse, KKTC'nin karşılaştırılan ekonomilere göre dezavantajlı olduğu gözlemlenmektedir. Bu gerçek özellikle politika üreticilerinin not alması ve bu dezavantajlı durumu dikkate alarak gerekli politikaların geliştirmesi yerinde olacaktır. Bunun yanında resmi istatistiklere göre, Güney Kıbrıs hariç tüm seçilmiş ekonomilerdeki kişi başına düşen gelirden daha yüksek gelire sahip olan Kuzey Kıbrıs'ın bu kadar düşük rekabet edebilirlik puanına sahip olması, büyüme kaynaklarının neler olup, ne kadar sağlıklı ve ne kadar sürdürülebilir oldukları üzerinde durulması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Şekil 4: Kuzey Kıbrıs'ın Seçilmiş Ekonomilerle Performans Karşılaştırma (2009-2012)

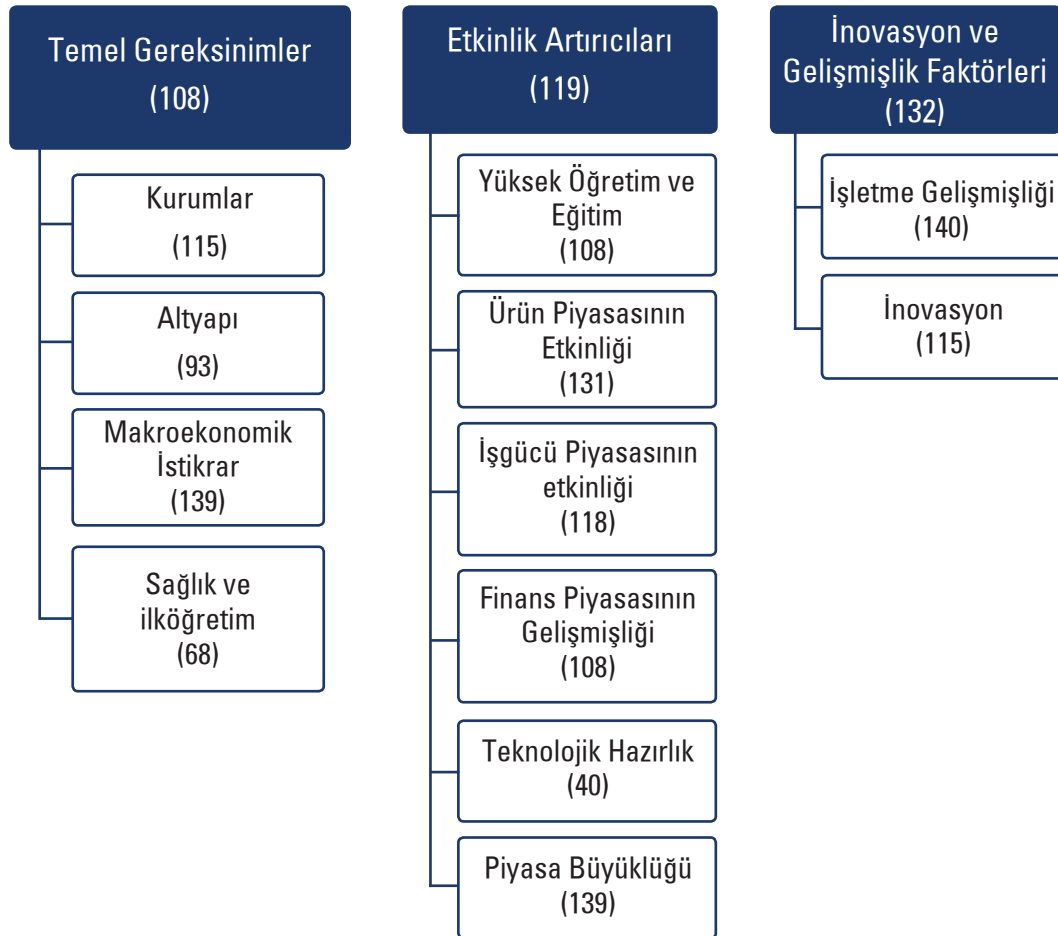

Kuzey Kıbrıs Ekonomisinin Üç Ana Başlık Altında Rekabet Edebilirliği

Çalışmanın bu bölümünde, ülke rekabet edebilirliklerinin hesaplanmasında kullanılan üç gelişim aşaması ve bunları temsil eden üç ana başlık bölümleri ile birlikte incelenecektir. Şekil 5'ten de takip edilebileceği üzere, Kuzey Kıbrıs'ın konu başlıklarıyla ilgili performansı 142 ülke içerisinde sırasıyla Temel Gereksinimler (108nci), Etkinlik Artırıcıları (119ncu), İnovasyon ve Gelişmişlik Faktörleri (132nci) olarak belirlenmiştir. Bu sıralamalar geçen yıl ile karşılaştırıldığında Etkinlik Artırıcıları ana başlığı dışındaki diğer iki ana başlıkta gerileme olduğu ortaya çıkmaktadır. Etkinlik artırıcılarıdaki üç basamak ilerleme olumlu bir gelişme olarak kaydedilse de gelişmekte olan KKTC için yeterli olmayacaktır. Diğer taraftan İnovasyon ve Gelişmişlik Faktörleri ana başlığının 19 sıra birden gerilemesi dikkat çekicidir.

Etkinlik Odaklı ekonomiler grubunda olan Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirliğini artırması için özellikle etkinlik artırıcılarını iyileştirmesi gerekir. Şekil 5'deki ana başlıkların altında yer alan başlıklardan da görüleceği üzere etkinlik artırıcılar ana başlığı altında yüksek öğrenim ve eğitim, ürün piyasasının etkinliği ve büyüklüğü, işgücü piyasasının etkinliği gibi etkinlik artırıcılar mevcuttur. Teknolojik hazırlık dışında yer alan diğer etkinlik artırıcılar düşük puanda ve sıralamada çok gerilerde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu gerçeğe, KKTC'nin rekabet edebilirliğini artırması için konu alanların iyileştirmesi gerekmektedir. Özellikle piyasalarda etkinliğin sağlanması ve derinlik kazandırılması için dış ticaret rejimi başta olmak üzere piyasa koşullarının olgunlaşması için gerekli adımların atılması gerekecektir.

Şekil 5: Üç Ana Başlık Altında Rekabet Edebilirlik

2011-2012 rekabet edebilirlik hesaplamasında temel gereksinimler ana başlığı geçen yıla göre puanını 3,95'den 4,01 yükseltse de, CRI sıralamasında diğer ekonomilerde daha fazla iyileşme olduğu için 7 sıra birden gerilemiş ve 108inci sırada yer bulmuştur. Bu gelişmede Kuzey Kıbrıs ekonomisinin küresel düzlemde gerçekleşen değişim ve gelişimlere yeterince ayak uyduramadığı ve bundan dolayı da görece olarak geri düştüğünü açıklar niteliktedir. Her ne kadar da Kuzey Kıbrıs temel gereksinimlerin yoğunluklu ihtiyaç duyulan faktör odaklı ekonomiler sınıfında yer almasa ve rekabet edebilirliğini artırmada bu aşamanın etkinlik başlığı kadar ağırlığı olmasa da bu başlıklar ülke gelişimi için temel gereksinimlerdir. Kurumlar ve makro ekonomik istikrar gibi temel gereksinimlerin yeterli olmaması, o ekonomide yatırım ikliminin zayıf, şirketler için iş yapabilirliğin uygun olmadığı anlamına gelmektedir. Şirketlerin yatırım ve gelişim sağlayabilmeleri temel gereksinimlerin durumu ile doğru orantılıdır. Yıllardan beridir ancak özel sektörün gelişmesiyle Kuzey Kıbrıs ekonomisinin kendine yeten bir ekonomiyi oluşturabileceği görüşüne sahip olunsu da, bunun olması yönünde gereken temel ihtiyaçlar dahi tam anlamıyla sağlanamamıştır.

Üçüncü ana başlık olan İnovasyon ve Gelişmişlik Faktörleri geçen yıla göre düşüş göstererek 142 ülke içerisinde

ancak 132nci olabilmıştır. Bu ana başlığın Kuzey Kıbrıs için rekabet edebilirlikteki ağırlığı yüzde on olsa da günümüz dünyasında ekonomilerin ne derece yenilikçi ve yaratıcı yapıya sahip olduklarını görebilmek adına önemli bir göstergedir. Özellikle ekonominin gidişatını belirleyen işletmelerin gelişmişliği ve inovasyonun yer aldığı bu ana başlık, yönetici görüşleri anketinden yedi üzerinden ancak 2,74 alabilmıştır

Kuzey Kıbrıs'ın On İki Başlık Altına Rekabet Edebilirliği

Üç ana başlık altında yer alan 12 rekabet edebilirlik başlığı, 2011 üçüncü çeyreğinde gerçekleştirilen yönetici görüşleri anketi ve 2010 yılı istatistikleri kullanılarak puanları hesaplanmış, CRI sıralamalarında Kuzey Kıbrıs'ın her başlık için yeri belirlenmiştir. Tablo 4'den de görüleceği üzere Kuzey Kıbrıs teknolojik hazırlıkta 4,45 ülke puanıyla başlıklar arasında en yüksek sıralamayı yakalarken, işletme gelişmişliğinde 2,79'luk puan ile 142 ülke içerisinde 140ncı sırayı almıştır. İşletme gelişmişliği için hesaplanan 2,79'luk ülke puanı tamamen yönetici görüşleri anketinden elde edilen sonuçlar ile belirlenmiştir. Çok ilginç bir şekilde iş çevreleri, kendi işletmelerinin yeterince gelişmiş olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 4: Kuzey Kıbrıs'ın Rekabet Edebilirlik Başlık Puanları ve Sıralaması

Rekabet Edebilirlik Başlıkları	Ülke Puanı / 7	Sıralama/142
İşletme gelişmişliği	2,79	140
Makroekonomik istikrar	3,58	139
Piyasa büyüklüğü	1,55	139
Ürün piyasasının etkinliği	3,57	131
İşgücü piyasası etkinliği	3,86	118
İnovasyon	2,68	115
Kurumlar	3,29	115
Yüksek öğretim ve eğitim	3,38	108
Finans piyasasının gelişmişliği	3,58	108
Altyapı	3,46	93
Sağlık ve ilköğretim	5,70	68
Teknolojik hazırlık	4,45	40

Bu bölüm altında yer alan, tedarikçi sayısı, sektörlerin gelişmişliği, üretim süreçlerinin gelişmişliği ve pazarlamacılığın boyutları ile ilgili sorulara düşük puanlı cevaplar vermişlerdir. İşletme sahiplerinin kendi işletmeleriyle ilgili bu denli düşük cevap verilmesi gerçekten düşündürücüdür. Bunun bir açıklaması, işletme sahiplerinin özellikle iş yaparken karşılaştıkları sorunların artması ve bunun yanında 2011 yılında genel anlamda işlerin bir önceki yıla göre kötüleşmesi, kendileriyle ilgili algılamaların da kötüleşmesine ve bu derece kötü cevaplar vermesine neden olabilir. Her halükarda, ekonomilerin olmazsa olmazı olan işletmelerin gelişmişliğinin bu derece geride kalmış olması önemli bir sorun olarak dikkate alınması gerekir. Ülke ekonomilerinin rekabet edebilirliği, işletmelerinin verimli olmasından başlamaktadır. Gelişemeyen ve kaynaklarını etkin kullanarak kar yapamayan işletmeler ekonominin gelişmesine katkı koyamayacaklardır. Bu çerçevede işletmelerin sorunlarını açmak adına, tedarikçi, dağıtım ve pazarlama ve üretim süreçlerinin geliştirilmesi ve diğer ilgili spesifik konulara önem verilerek desteklenmesi gerekmektedir. Bunun yanında işletmelerin kurumsallaşmasının önünü açmak adına gerekli vergi politikalarının hayata geçirilmesi şirketlerin sermaye artırımına gitmelerini ve güçlenmelerini sağlayabilecektir.

Kuzey Kıbrıs'ın ülke puanının düşük olmasına neden olan diğer önemli başlık makroekonomik istikrar başlığıdır. Devlet bütçe dengesi, ulusal tasarruf oranı, enflasyon, faiz farkı ve Devletin borç stoku gibi makroekonomik başlıklardan oluşan bu başlık ekonomideki kırılganlığı ve istikrarı gösterir niteliktedir. Kuzey Kıbrıs'ın yardıma dayalı bir devlet bütçesine sahip olması, kamu dengesindeki açık nedeniyle ülkenin genel tasarrufunun düşük olması kırılgan bir ekonomiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanında özellikle yatırımcı için elzem olan mevduat-kredi faiz farkının yüksek olması ve kamunun devam eden açıkları nedeniyle artan borç stoku ekonominin güvenilir ve istikrardan uzak olmasına neden olmaktadır. Bütün bu olumsuz göstergeler Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirliğini olumsuz etkilemektedir.

Piyasa büyüklüğü başlığı ülke ekonomilerinin gerek yerel gerekse dış piyasa büyüklükleri hesaplanarak belirlenir. Kuzey Kıbrıs'ın piyasasının sığ, uluslararası piyasalara erişim zorluğu olması bu başlığın düşük puan almasına neden olmaktadır. Bu engel Kuzey Kıbrıs piyasalarının rekabete açılmasını ve piyasaların daha etkin olmasını

da engellemektedir. Uluslararası piyasa dinamikleri ile bire bir yarışma durumunda olmayan Kuzey Kıbrıs, piyasasında gerekli rekabet koşullarını oluşturmamıştır. Bunun temelinde bir ölçüde siyasi sorunlar olması yanında dış ticaret rejiminde gerekli düzenlemelerin yapılamaması ve mal ve hizmet arzında uluslararası standart ve normlarda ürün üretilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu sorun, muhtemelen Kuzey Kıbrıs'ın ekonomik gelişimi önündeki en büyük engeldir.

Teknolojik, sağlık ve ilköğretim dışındaki kalan tüm başlıklarda Kuzey Kıbrıs toplam 142 ülke içerisinde ortalamanın gerisinde ve hatta daha fazla sonlara doğru yer almıştır. Özellikle Kuzey Kıbrıs'ın içerisinde bulunduğu etkinlik odaklı gelişim aşamasında yer alan ürün piyasasının büyüklüğü ve etkinliği, işgücü piyasasının etkinliği, finans piyasasının gelişmişliği gibi başlıkların düşük puanda kalması, ülke ekonomisinin rekabet edebilirliğini artırarak kalkınmayı sağlamasını zorlaştıracaktır. Dolayısıyla politika üreticilerinin, özellikle Kuzey Kıbrıs'ın daha etkin ve verimli olabilmesi ve nihayetinde rekabeti yakalayabilmesi için etkinlik odaklı gelişim başlığı altında yer alan konulara yoğunlaşmaları yerinde olacaktır.

Kuzey Kıbrıs'ın On İki Başlık Altında İki Yıllık Karşılaştırmalı Rekabet Edebilirlik Bilançosu

Kuzey Kıbrıs rekabet edebilirlik puanını 2011-2012 döneminde bir önceki yıla göre artırarak 3,58'e yükseltmiştir. Yalnız diğer ekonomilerin ülke puanlarının görece olarak daha fazla artması, toplamda Kuzey Kıbrıs'ın Dünya sıralamasında yükselmesine değil hatta bir basamak da gerilemesine neden olmuştur. Bunun yanında son yılda Kuzey Kıbrıs'ın 12 başlık altında değişik yönde gelişmeler yaşanmıştır. 2010-2011 dönemi ile 2011-2012 dönemi karşılaştırıldığında toplam 12 başlıktan 7'sine puan olarak ilerleme, geriye kalan 5 başlıkta da gerileme sağlanmıştır (Bkz. Tablo 4). Başlık puanı olarak en fazla gerileme yüzde 17 ile işletme gelişmişliği başlığıdır. Bunu sırasıyla yüksek öğrenim (-%9), ürün piyasa etkinliği ve kurumlar (-%7) ve işgücü piyasasının etkinliği (-%2) izlemiştir. Özellikle etkinlik odaklı başlıkların (yüksek öğrenim ve eğitim, ürün piyasasının etkinliği, işgücü piyasasının etkinliği gibi) gerileme göstermesi, etkinlik odaklı gelişim aşamasında olan Kuzey Kıbrıs'ın rekabetçi bir ekonomi yaratmasına büyük engel teşkil etmektedir.

Tablo 5: 12 Başlık Altında Rekabet Edebilirlik Bilançosu

	2010-2011 PUAN	2011-2012 PUAN	% DEĞİŞİM	GELİŞME (↑) GERİLEME (↓)	2010-2011 SIRALAMA /140	2010-2011 SIRALAMA /142	SIRALAMADA DEĞİŞİM	SIRALAMADA GELİŞME (↑) GERİLEME (↓)
Bölüm 1: Kurumlar	3,55	3,29	-7%	↓	89	115	-26	↓
Bölüm 2: Altyapı	3,07	3,46	13%	↑	98	93	5	↑
Bölüm 3: Makroekonomik istikrar	3,56	3,58	1%	↑	125	139	-14	↓
Bölüm 4: Sağlık ve ilköğretim	5,61	5,70	2%	↑	73	68	5	↑
Bölüm 5: Yüksek öğretim ve eğitim	3,73	3,38	-9%	↓	90	108	-18	↓
Bölüm 6: Ürün piyasasının etkinliği	3,83	3,57	-7%	↓	105	131	-26	↓
Bölüm 7: İşgücü piyasası etkinliği	3,95	3,86	-2%	↓	110	118	-8	↓
Bölüm 8: Finans piyasasının gelişmişliği	3,37	3,58	6%	↑	116	108	8	↑
Bölüm 9: Teknolojik hazırlık	3,23	4,45	38%	↑	94	40	54	↑
Bölüm 10: Piyasa büyüklüğü	1,52	1,55	2%	↑	135	139	-4	↓
Bölüm 11: İşletme gelişmişliği	3,37	2,79	-17%	↓	106	140	-34	↓
Bölüm 12: İnovasyon	2,58	2,68	4%	↑	120	115	5	↑

 Gerileme

 Gelişme

İnternet ve geniş bant internet kullanıcılarındaki artış yanında internet bant genişliğinin artması teknolojik hazırlık bölümünün yüzde 38 artması ile sonuçlanmıştır. Özellikle TC-KKTC arası deniz altı gerçekleştirilen yeni fiber optik bağlantısı, iletişimde önemli bir gelişme sağlamış ve teknolojik hazırlık bölümünün yüksek oranda artmasına neden olmuştur. 2010 yılında ekonomide yaşanan olumlu gelişme makroekonomik istikrara az da olsa olumlu yansımış ve yüzde 1 artış göstermesine kaynak oluşturmıştır. Bir önceki döneme göre ikinci en yüksek gelişimi, yüzde 13'lük artış ile kurumlar başlığı göstermiştir. Yönetici görüşleri anketine verilen cevaplarda işletmeler genel altyapı, yolların kalitesi ve havayolu taşımacılığındaki kalitenin artmasına olumlu cevaplar belirterek bu başlığın geçen yıla göre daha yüksek puan almasını sağlamışlardır. Bunun yanında yayınlanmış istatistiklerden hava ulaşımında kullanılan koltuk sayısının ve cep telefonu abone sayısının artması altyapı başlığının bir önceki yıla göre önemli gelişme göstermesine kaynak oluşturmıştır.

Tablo 4'den de takip edileceği üzere, sırlamada başlık puanlarında sağlanan artış kadar bir artış sağlanamamıştır. Toplam 12 başlıktan 7'sinde puan artışı sağlansa da sırlamada 5 başlıkta ilerleme görülmektedir. Puanı artan fakat sırlamada gerileyen başlıklar sırasıyla makroekonomik istikrar (14 sıra gerileme) ve piyasa büyüklüğüdür (4 sıra gerileme). Kuzey Kıbrıs makroekonomik istikrar açısından kendi içerisinde bir gelişme göstermiş olsa da, küresel düzlemde birçok ekonomi çok daha iyi bir şekilde kendilerini toparlamış ve bunun sonucunda Kuzey Kıbrıs'ın sırlamada geri düşmesine neden olmuştur.

GCI sırlamasında en fazla gerileme işletme gelişmişliğinde görülmüştür. Bir önceki bölümde de değinildiği üzere, iş insanının tedarikçi, küme sektörlerin gelişmişlik durumu, uluslararası dağıtım ve pazarlama kontrolü gibi konularda yetersiz kaldığı ve işletmelerin gelişmişliğinin düşük olduğu beyan edilmiştir. Bu göstergenin bir yıl içerisinde bu denli kötüleşmesi ve algılamaların da bir o kadar kötüleşmesi ekonomideki genel gidişatından memnun olunmamasından da kaynaklanabilecektir. Sırlamada dikkat çekici diğer

gerileme kurumlar başlığında görülmüştür. Bu başlığın tamamen yönetici görüşleri anketinden elde edilen cevaplardan hesaplandığı düşünülürse, iş çevrelerinin kurumlara karşı algılamalarının olumsuz olduğu ortaya çıkmaktadır. Raporun başında da belirtildiği üzere işletmeler iş yaparken karşılaştığı en problemleri faktörler olarak politika istikrarsızlığı, hükümet istikrarsızlığı ve yolsuzluğu işaret etmeleri icraata karşı algılamının kötü olduğunu göstermektedir. Bu negatif algılama ile işletmeler diğer başlıklar altında yer alan sorulara da olumsuz cevaplar vereceklerdir. Bunun sonucunda kurumlar başlığı 2010-2011 yılında olduğu 89uncu sıradan 26 sıra gerileyerek 115nci sırada yer bulmuştur. Algılamalardaki olumsuzluk ürün piyasasının etkinliği ve yüksek öğrenim ve eğitim başlıkları altında da yaşanmış ve işletmeler bu sorulara da çok düşük puanlar vermişlerdir.

Hükümet politikaları, işletmeleri yatırım, istihdam, üretim gibi hayati kararlar alma aşamalarında algılamalarını önemli ölçüde etkilemekte ve kararlarını bu yönde vermelerine yol açmaktadır. 2011 yılı üçüncü çeyreğinde gerçekleştirilen yönetici görüşleri anketinden çıkan olumsuz sonuç (negatif algılama) özellikle politika yapıcılarının önemle değerlendirmesi gereken bir sonuçtur. Sonuçta uygulanan politikalardan memnun olmayan işletmeler belirsizlik içerisinde yatırım, istihdam ve üretim konularında karar vermekte zorlanacaklardır. Bu durum özelde işletmelerin gelişimini, genelde ise ülke ekonomisinin büyüme ve gelişmesini olumsuz etkileyecektir.

Küçük ve sığ bir piyasaya sahip Kuzey Kıbrıs'ta 2010 yılında ekonomik gelişme olsa ve ülke puanı artsa da, bu yıl GCI dâhil olan beş ülke piyasalarının daha büyük olması 140ıncı sıraya gerilemesine neden olmuştur.

Son olarak, teknolojik hazırlıkta görünüm puan artışı sıralamanın da 94 den 40'a yükselmesine neden olmuştur. İletişim alanında gerçekleşen bu olumlu gelişme yanında bankacılık sektörünün az da olsa sıralamada iyileştiğini gözlemlemek mümkündür. Önceki yıllarda finansmana erişim sorunu başta gelen problemler arasında iken son yıllarda sektörün piyasaya yönelik daha girişken olması yanında ürünlerini çeşitlendirmesi finans piyasasının gelişmişliğini olumlu etkilemiştir.

Sonuç olarak Kuzey Kıbrıs 2011-2012 döneminde puan olarak çoğu başlıkta iyileşme gösterirken bu iyileşmelerin küresel düzlemde yeterli olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Bunun yanında özellikle işletmelerin yönetici görüşleri anketine verdikleri cevaplar olumsuz ve algılamının kötü olması sonuçların olumsuz yönde etkilemesine neden olmuştur. Bu noktada politika yapıcılarının kötü algılamının neden kaynaklandığını tespit etmeleri ve ona göre politika geliştirmeleri gerekmektedir. Bunun yanında özellikle Kuzey Kıbrıs'ın verimliliğini artırmak ve rekabetçi olabilmek için mal piyasasının etkinliği ve büyüklüğü, işgücü piyasasının etkinliği, yüksek öğrenim ve eğitim gibi etkinlik artırıcı başlıklara önem verilerek, bunların iyileştirilmesine yönelik adımlar ve kararlar alınması gerekecektir.

Sonuç

Çalışmanın bu bölümünde Kuzey Kıbrıs'ın rekabet edebilirlik hesaplama sonuçları farklı yaklaşımlarla değerlendirmiş ve ülke ekonomisinin geldiği durum rekabet edebilirlik açısından açıklanmaya çalışılmıştır. Rekabet edebilirlik çalışmasının esas amacı ülke ekonomilerinin verimliliğinin artırmak ve küreselleşen bu dünyada diğer ekonomilerle daha iyi rekabet edebilmek için neler yapması gerektiğini tespit etmektir.

Kuzey Kıbrıs'ın 2011-2012 rekabet edebilirlik hesaplaması, ekonomik krizin aşılmasından ve 2010 yılında yaşanan büyüme sonrasında hesaplanmıştır. 2010 yılı sosyal ve ekonomik yayınlanmış veriler ile 2011 yılının üçüncü çeyreğinde gerçekleştirilen yönetici görüşleri anketinden toplanan birincil veriler kullanılarak hesaplanan ülke puanı, geçen yıla göre az da olsa gelişme göstererek 7 üzerinden 3,58 olmuştur. Her ne kadar Kuzey Kıbrıs ülke puanını artırmış olsa da diğer ekonomilerdeki gelişim görece olarak daha iyi olduğundan, Kuzey Kıbrıs GCI sıralamasında bir basamak gerileyerek 118inci olmuştur.

Çalışmada öne çıkan en belirgin husus, iş çevrelerinin iş yaparken karşılaştıkları en problemleri faktörlerin başında politika istikrarsızlığı, hükümet istikrarsızlığı ve yolsuzluğun gelmesidir. Daha önceki yıllarda en problemleri faktörlerin başında verimsiz devlet bürokrasisi, yetersiz eğitilmiş işgücü ve finansmana erişim gibi faktörler gelirken bu yıl işletmeler hükümet icraat ve politikalarını istikrarsız bulmuştur. İcraata karşı oluşan bu kötü algılama rekabet edebilirliğin hesaplanmasında diğer başlıklara da olumsuz yansımıştır. Bu kötü algılama dikkatle not alınmalı ve işletmelerin icraata karşı bu derece kötü algılamaya sahip olmalarının temeline bakılmalıdır. Bunun yanında yolsuzluğun da işletmelerin karşılaştığı en problemleri faktörler sıralamasında

üçüncü sırada yer alması işletmeler açısından kamu yönetiminin yozlaştığı işaret edilmektedir.

Rekabet edebilirlik çalışması ayrıca Kuzey Kıbrıs ekonomisinin kendi çevresinde hangi alanlarda avantajlı ve dezavantajlı olduğunu belirlerken, güçlü ve zayıf yanlarını da ortaya koymaktadır. Bunun yanında bu çalışma ekonomik kalkınma için hangi alanlara yoğunlaşması gerektiğini de işaret etmektedir. Özellikle Kuzey Kıbrıs'ın verimliliğini artırarak rekabetçi olabilmek için mal piyasasının etkinliğini ve büyüklüğünü, işgücü piyasasının etkinliği, yüksek öğrenim ve eğitim gibi etkinlik artırıcı başlıklara önem verilmesi ve bunların iyileştirilmesine yönelik adımlar atılması ile mümkün olabileceği tespit edilmiştir.

Geçen yıl yaşanan 18 sıra gerilemeden sonra Kuzey Kıbrıs bu yıl da GCI sıralamasında gerileme göstermiştir. Kuzey Kıbrıs ekonomisi 3,58'lik ülke puanıyla Kamerun, Pakistan ve Malawi gibi gerek kişi başı gelir, gerekse hayat standartları açısından çok daha kötü durumda ekonomilerle yarışmaktadır. Bu durum, Kuzey Kıbrıs ekonomisinde çarpıklıklar yanında anomaliler olduğunu işaret etmektedir. Artık geline bu aşamada Kuzey Kıbrıs insanının politikacılarıyla birlikte daha sorumlu bir tavır takınmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu noktada rekabet edebilirlik hesaplaması için kullanılan kapsamlı ve bütünlüklü yaklaşım özellikle politika üreticileri ve karar vericiler açısından öncelikleri belirlemede önemli bir kaynak olarak kullanılabilecek durumdadır. Daha da önemlisi, bu çalışma hükümet, sivil toplum örgütleri ve işletmeler için etkin bir diyalogun sağlanması için platform oluşturabilecek, Kıbrıslı Türklerin yaşam standartlarının artırılması hedefiyle verimliliği artırıcı reformların yapılabilmesi için de katalizör görevi görece nitelikte ve kapasite bir çalışmadır.

Performans Değerlendirme Matrisi

Kuzey Kıbrıs Rekabet Edebilirlik Raporunun bu yıl dördüncüsü yapılmıştır. Geçen yıl hazırlanmış olan performans değerlendirme matrisi, bu yıl da hazırlanarak bu dönemde gerçekleşen gelişmeleri izlemeye ve performans ölçmeye çalışmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki tabloda geçmiş yıllarda yapılan gruplandırmalar kullanılarak ne gibi önlemlerin alındığı ve ne yönde ilerlemelerin ortaya çıktığını özetleyen bir değerlendirme matrisi hazırlanmıştır.

Performans değerlendirme matrisi incelendiğinde, raporun bu yılki tema konusu olarak ele alınmış olan “Ayak Uydurabilen Esnek Ekonomi” hususuna KKTC’nin ne kadar uzak olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Belirli takvimle ilgili yürürlükteki ekonomik program yanında, her yıl yapılan ve ekonomideki zayıf noktalara dikkat çekmekte olan Rekabet edebilirlik raporlarına rağmen, hükümet bir önceki rapordan bugüne kadar zayıf unsurların gidirelimesine yönelik ciddi icraatlar ve adımlar atmamıştır. Matrisde yer alan birçok konuda bir ilerleme veya icraat sağlanmamıştır.

Performans değerlendirme matrisi, geçen sene yapılmış olan rapordan farklı olarak, belirlenmiş olan başlık ve önerilerde bu yıl ve bir önceki yıldaki ilerlemelerin karşılaştırılması verilmiştir. Aşağıdaki matrise bakıldığında hükümetin 2011 yılı performansı 2010 yılının da gerisine düşmüştür. Birçok başlıkta geçen sene olduğu gibi adım atılmazken, 2010 yılında yasal altyapısı hazırlanmış birtakım konulara işlevsellik kazandırılmamıştır. Oysa ülke ekonomisinin rekabet edebilirliğinde iyileşme, matriste yer almış olan konularda ilerleme sağlanamsı halinde mümkün olabilecektir.

Genel konular ve fiziki altyapının geliştirilmesi başlıklarında gerçekleşen bir icraat olmamıştır. Bu yıl matrise ilave edilen, sürdürülebilir ekonomi ve üretim maliyetleri için önemli sayılan enerji etkinliği konusunda (güneş enerjisi ve rüzgâr enerjisi destekleme programları, elektrik enerjisi birim maliyeti düşürücü tedbirler, elektrik enerji üretim tesisleri ve yakıt tedariki boru hatlarının çevre kirliliğini önleyici tedbirlerin alınması gibi) ilerleme sağlayacak icraatlar olmamıştır.

Mal ve hizmet piyasa etkinliğini artıracak olan Rekabet Kurulu 2010 yılında atanmış olmasına rağmen, kurul 2011 yılında henüz işlevsel olamamıştır. Bunun yanında vergi politikaları, sistemi ve oranlarına yönelik bir gelişme de olmamıştır. Bir önceki yıl KOBİGEM oluşturulmasına

rağmen, girişimciliğin teşvik edilmesi, üretimin dış pazarlara açılmasının sağlanması, dış pazar odaklı yeni ve nich ürün yaratılması politikalarının geliştirilmediği gözlemlenmiştir. Bunun yanında, dış ticaret aşamasında varolan ve bürokratik maliyet yaratan lisanlama, ön izin, ithalat/ihracat izni gibi süreç ve uygulamaların basitleştirilmesine yönelik adımlar atılmamıştır.

KKTC'deki yetişmiş insan kaynağını işgücü piyasasına katılımını sağlayacak politika ve uygulamalar ise 2011 yılında meslek edindirme kursları uygulaması ile sınırlı kalmış, bu kursları hem işverenler hem de işgücü piyasasına katılacakları teşvik edici yönde iş/işçi sağlama garantisi uygulaması ile desteklenememiştir. Bu nedenle kursların etkinliğinin sağlanıp sağlanmamış olması tam anlamıyla ölçülememektedir. Meslek edinme kursları dışında, işgücü piyasasına yönelik başka bir tedbir veya politika uygulaması söz konusu olmamıştır.

Finans piyasalarında krediye erişim konusunda önemli bir uygulama olan kredi garanti sistemi önceki yıllarda kurulmuş olmasına rağmen, sistemin krediye erişimi kolaylaştıracak işlevselliği olmamıştır. Bu konuda da, diğer konularda olduğu gibi yasal altyapı hazırlanmış ancak nasıl işletilebileceği hususunda bir çaba gözlenmemiştir. Oysa yasal altyapının yapılmış olması sistemin çalışabilirliğini tek başına sağlamamaktadır. Sisteme işlevsellik kazandıracak çaba ve icraatların da olması gerekmektedir. Bununla birlikte, küresel kriz sonrası dünyada finansal sistemdeki yasal düzenlemeler revize edilirken, KKTC'deki bankacılık yasası, risk algılamasını düşürücü düzenlemelerden arındırılmamıştır. Alternatif finansman araçlarının kullanımını sağlayacak engeller de ortadan kaldırılmamıştır. Bununla birlikte, sorunlu kredilerin yeniden yapılandırılmasına yönelik yasal düzenleme ile olumlu bir adım atılmış, kamu finansmanı borç yönetimi yönünde kısmi ilerleme sağlanmış konular olarak gözlemlenmiştir.

Son olarak, hükümetin ekonomik programında teknoloji ile outsourcing hizmetleri geliştirme konusu yer almış olmasına rağmen günümüz ekonomilerinde üretim ve verimliliğin en temel girdisi olan teknoloji kullanımını özendirici, outsourcing hizmetleri geliştirici hiç bir tedbir alınmamıştır.

Tablo 5: Performans Değerlendirme Matrisi

Ana Başlık	Öneri	Gerçekleşme 2010	Gerçekleşme 2011	Uygulama 2010	Uygulama 2011
Genel Konular	Diyalog platformu oluşturulması Makroekonomi yönetiminde kurumsallaşma Makroekonomi politikaların geliştirilmesi AB uyum süreçlerinin hızlandırılması Bürokraside devamlılığın sağlanması ve adam kayırmacılığa son verilmesi Kayıt dışılığın azaltılması Kamunun etkin kılınması İstatistikî altyapının oluşturulması	x x x x x x x x	x x x x x x x x		
Fiziki altyapı geliştirilmesine yönelik öneriler	Liman ve havalimanlarının teknik ve hizmet yönüyle geliştirilmesi Kamu-Özel ortaklıklı yap-işlet-devret modelleri Haberleşme alanında yeni teknolojilere imkan tanınması	x x x	x x x		
Mal ve hizmet piyasa etkinliğini artırıcı öneriler	Enerji Etkinliği Rekabet yasası ile bağımsız ve kurumsal yürütme Sübvansiyonların yapılandırılması Vergi politikaları, sistemi ve oranlarının düzenlenmesi Kamu tekellerinin rekabete açılması Şirket kurmanın kolaylaştırılması İflas süreci ve maliyeti KOBI politikalarının geliştirilmesi Dış ticaret rejimi	x Δ x Δ x Δ Δ Δ	x x x x x x x x	KDV Oranlarında belli düzenlemeler gerçekleştirildi Şirket kurmak için gerekli gün sayısı 35 den 29'a indirildi KOBİGEM oluşturuldu	Birim maliyeti, Çevre kirliliği, yeni yatırımlara elektrik tedariki zorlukları Rekabet Kurulu atandı fakat alt düzenlemeler tamamlanmadı, kurul işlevsel kılınmadı Yasaların güncellenmesi, Şirket sermayelerinin güçlendirilmesine yönelik politikaların olmayışı Piyasadan çıkışı kolaylaştıracak iyileştirme yapılmadı Girişimciliği teşvik edecek politikalar geliştirilmedi Lisanslama ve diğer izin süreç ve uygulamalarının etkin olmayışı
İşgücü Piyasaları etkinliğini artırıcı öneriler	Sosyal güvenlik Kamuya giriş ücretlerinin düzenlenmesi Yerel işgücünün emek piyasasına katılımını artırılması İşgücünün işbaşı eğitimine yönelik teşvikler Meslek edindirme kursları konusunda üniversitelerle işbirliği	✓ ✓ x ✓	✓ x ✓	2008 yılında yürürlüğe girdi Yerli işgücü istihdamına sosyal güvenlik katkısı	İşgücü piyasasına girenler için tek tip çalışıyor Değişik alanlarda meslek edindirme kursları üniversitelerle birlikte düzenlenmekte
Finans piyasalarında krediye erişim imkanları	Bankaların risk algılamasını düşürücü düzenlemeler Sorunlu kredilerin yapılandırılması İcra iflas sisteminin yapılandırılması ve yargı sürecinin hızlandırılması Kamunun bankacılık sisteminden kaynak kullanımına sınırlama getirmek Alternatif finansman araçlarının geliştirilmesi	Δ x Δ ✓	x ✓ x Δ x	Kredi Garanti Fonu oluşturuldu	Kredi fonu oluşturuldu fakat işlevlik kazandırılmadı Gerekli düzenleme yasallaştı Merkez Bankası bağımsızlığı yasaya rağmen sağlanamadı Gerekli düzenleme yasallaştı Kamu Finansman Borç Yönetimi yasası yasallaştı Bankacılık sektörü üzerindeki kamu borç yükü azaltılması Finansal kiralama ve faktöring düzenlemeleri yapılmış olmasına rağmen işlevlik kazandırılmadı Banko alt finansman araçlarının etkinliği arttı
Teknoloji kullanımını özendirici tedbirler	Teknoloji kullanım ve üretim teşviki Bilişim konusunda mevzuat ve denetim Bilişim kaynaklı eğitim geliştirme	x x x	x x x		

Anahtar: ✓ İcraat Var X İcraat Yok Δ Kısmi İcraat

Rekabet Edebilirlik İçin Ayak Uydurabilen Esnek Bir Ekonomi

Esnek Bir Ekonomi Ne Demektir

Esnekliği Belirleyen Faktörler

*KKTC Ekonomisine Esneklik Kazandırma:
Zorluk ve Gereklilikleri*

*Küresel Gelişim ve Değişimlere Karşı Uyum
Sağlayabilecek Politikaların Gerekliliği*

KKTC ekonomisi zaman içerisinde belirli bir değişim göstermiş olmakla birlikte, dünya ekonomisinde yaşanmakta olan hızlı değişimlere karşı yapısal değişim yönünde tepkisi sınırlı kalmaktadır. Oysa KKTC gibi dünya literatürüne göre küçük sayılan ülkelerin koşulları, dışa açık ekonomik yapıları gereği dünya ekonomisinde yaşanan hızlı değişimlere ayak uydurabilmelerini zorunlu kılmaktadır.

Dünyadaki sürekli devinim içerisinde mevcut yapıya karşı tehditler oluşmakta, ortaya yeni fırsatlar çıkmaktadır. Bu gelişmeler ışığında ekonomiler, yaşanan değişimlere ayak uydurabildikleri ölçüde hızlı kalkınma sağlayabilmektedirler. Değişimlere karşı ayak uydurmanın önemi, iç piyasası kısıtlı olan ve dışa bağımlı ekonomik yapıya sahip küçük ülkelerde daha da büyüktür. Singapur, Malta, Mauritius gibi ülkelerin değişen koşullar karşısında gösterdikleri esneklik, ortaya çıkmış fırsatları yakalayabilmelerini sağlamıştır. Güney Kıbrıs offshore hizmetler sektörünü, 70'lerde Lübnan'da baş gösteren iç savaş nedeniyle, 90'larda ise Sovyet Devletleri ve Yugoslavya'nın çöküşünde ortaya çıkmış olan fırsatları değerlendirerek geliştirmiştir. Mauritius'da ise İhracat İşleme Bölgelerinin ortaya çıkışı ACP (Afrika Karayipler Pasifik) ülkelerinin elde ettiği tercihli ticaret imkânları ile sağlanmıştır.

KKTC ekonomi yönetimi, birçok dönemde başarılı küçük ülkelerin göstermiş olduğu esnekliğe sahip olamamış, değişen koşullara gerekli tepkiyi gösterememiştir. KKTC'de ekonomik politikaya yön verenler, yaşanan değişimlerle birlikte ortaya çıkan tehdit ve fırsatları öngörmek suretiyle, gerekli politika değişikliğini gösterememiş, yerel girişimciler ve diğer ekonomik paydaşlar değişime ayak uydurma konusunda tutucu davranmıştır. Ekonomi politikasına yön verenlerin bu anlamdaki esnek olmayan tutumları, KKTC ekonomisindeki arızaların hızlanmasına neden olmuş ve ekonomik yapı rekabet gücü zayıf ve sürdürülemez duruma gelmiştir.

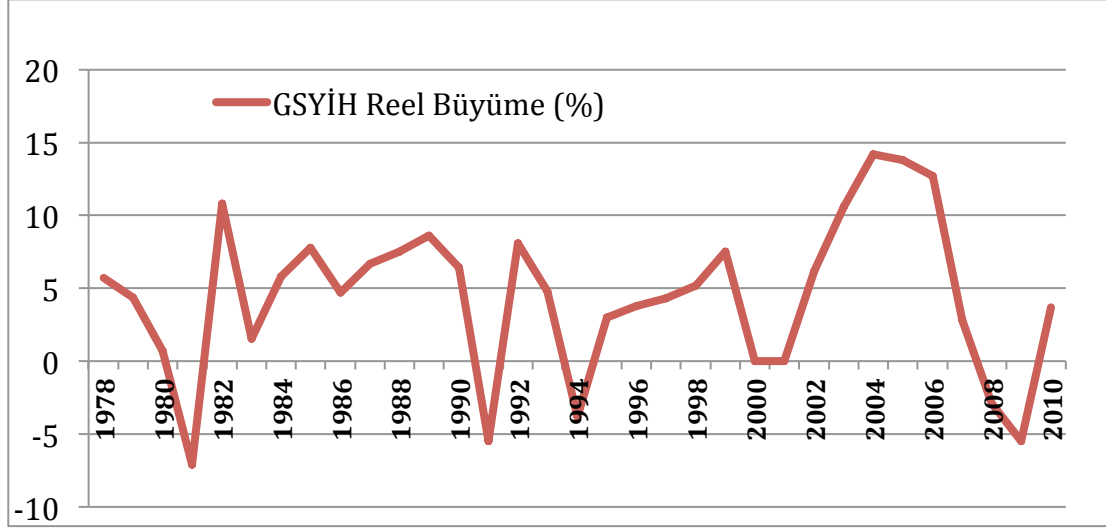
KKTC ekonomisinde ortaya çıkan arızalar ve bunun sonucu oluşan zayıf rekabet gücü aşağıdaki temel makro ekonomik göstergelerden ve bu göstergelerdeki gelişimlerle daha iyi gözlenebilecektir.

Aşağıdaki tablo GSYİH'nın yıllar itibarıyla reel büyüme hızını göstermektedir. Tablodan görülebileceği gibi KKTC

KKTC ekonomisi zaman içerisinde belirli bir değişim göstermiş olmakla birlikte, dünya ekonomisinde yaşanmakta olan hızlı değişimlere karşı yapısal değişim yönünde tepkisi

sınırlı kalmaktadır. Oysa KKTC gibi dünya literatürüne göre küçük sayılan ülkelerin koşulları, dışa açık ekonomik yapıları gereği dünya ekonomisinde yaşanan hızlı değişimlere ayak

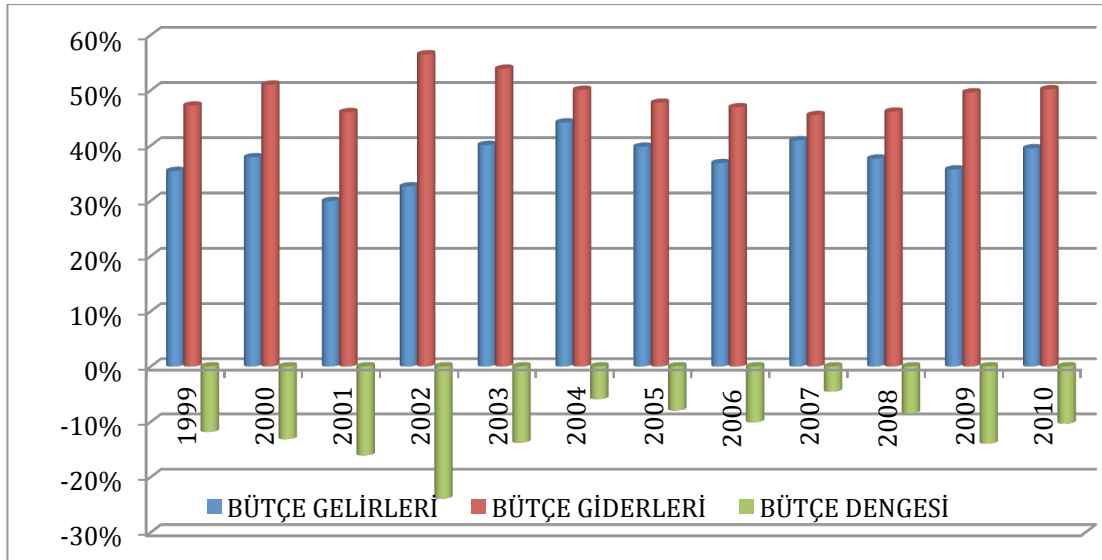
• İstikrarsız Büyüme

KKTC ekonomisindeki zayıflığın en önemli göstergelerinden bir tanesi de kamu maliye dengesidir. KKTC ekonomisi sürekli bütçe açığı veren ve bu açığın GSYİH'a oranı %10'nun üzerinde olan bir ekonomidir. Yeterli düzeyde dışa açık olamadığı için yaşam standardını artırabilecek katma değer üretemeyen, bu nedenle kamu istihdamı ve

kamu çalışanı ücret ve sosyal hakları ile para pompalamak suretiyle aktivite sağlamaya çalışan ekonomi, bu haliyle yapısal sorunlara yol açmakta ve buna bağlı olarak yapısal sorun-bütçe açığı sarmalından çıkamamaktadır. Bu kırılgan yapıyı sürdürebilmesi ise Türkiye'nin mali yardımları ile mümkün olmaktadır.

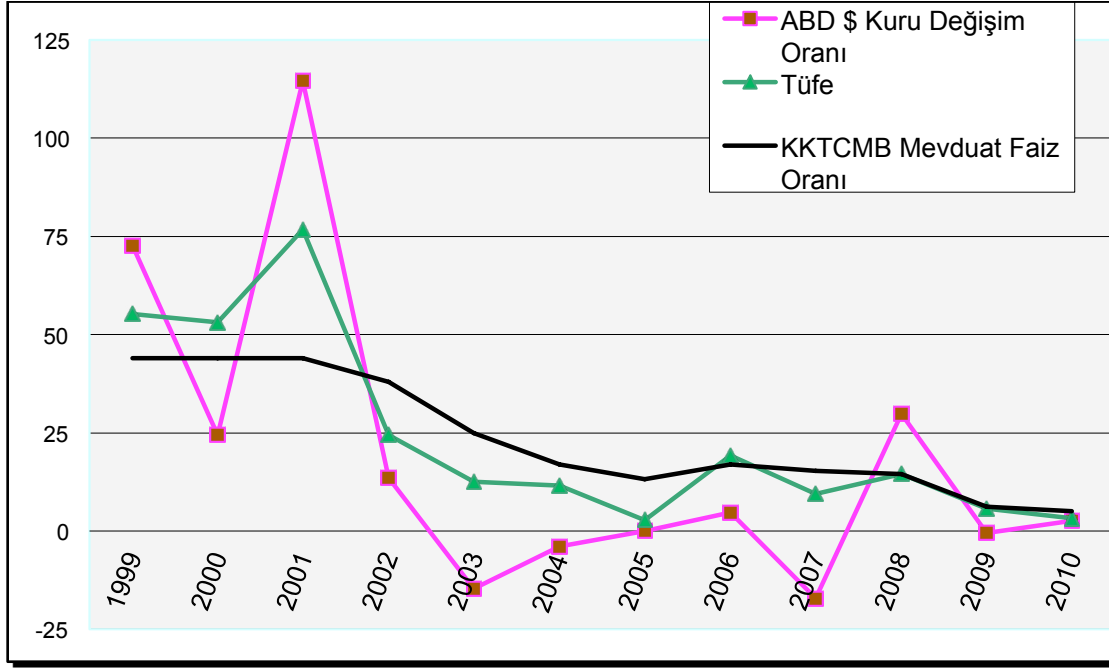
• Kamu Maliye Dengesi: Bütçe Açığı Sarmalı

Makro ekonomik istikrarın en önemli unsuru, düşük ve istikrarlı fiyat düzeyi olmakla birlikte, KKTC ekonomisi TL kullanımı nedeniyle uzun süre yüksek ve istikrarsız enflasyona sahip olmuştur. TL'nin son yıllarda istikrarı ekonomiye yansımış olmakla birlikte, enflasyon halen

yüksek sayılacak düzeylerde seyretmektedir. KKTC ekonomisinde döviz kurunun fiyatlar üzerindeki yüksek geçirgenliği, Türkiye ekonomisine bağlı döviz kuru hareketlerinden etkilenmekte, bu durum fiyatların istikrarlı bir seviyede seyretmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

• Enflasyon, Faiz ve Kur Gelişimi

uydurabilmelerini zorunlu kılmaktadır.

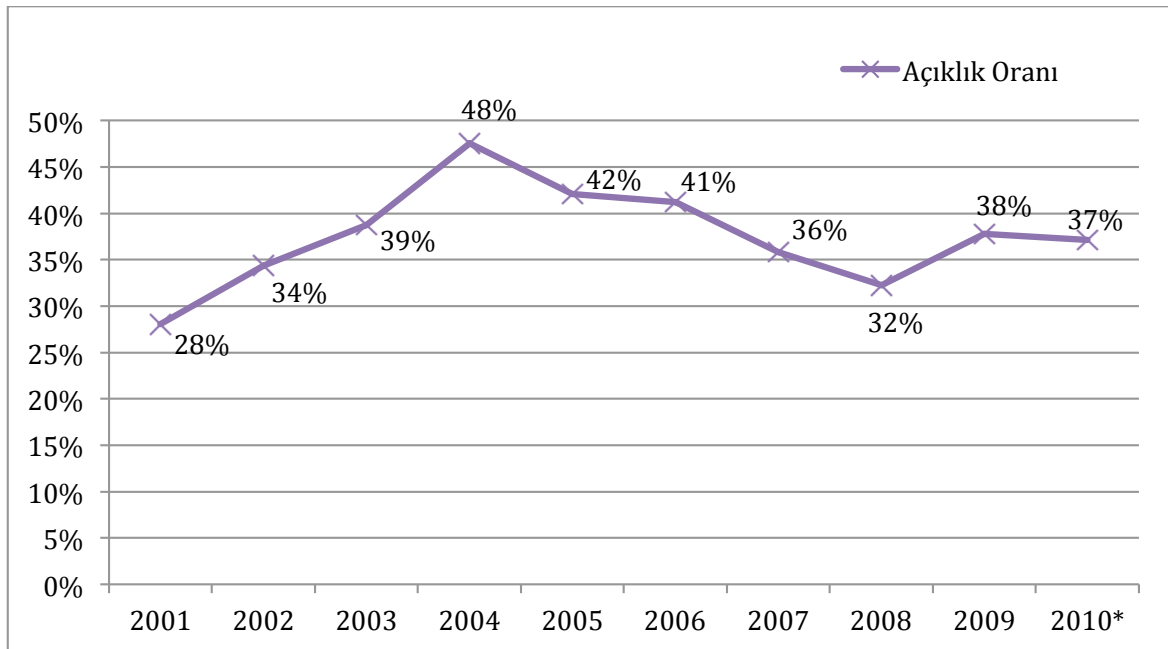
Dünyadaki sürekli devinim içerisinde mevcut yapıya karşı tehditler oluşmakta, ortaya yeni fırsatlar çıkmaktadır. Bu gelişmeler ışığında ekonomiler, yaşanan değişimlere ayak uydurabildikleri ölçüde hızlı kalkınma sağlayabilmektedirler. Değişimlere karşı ayak uydurmanın önemi, iç piyasası kısıtlı olan ve dışa bağımlı ekonomik yapıya sahip küçük ülkelerde daha da büyüktür. Singapur, Malta, Mauritius gibi ülkelerin değişen koşullar karşısında gösterdikleri esneklik, ortaya çıkmış fırsatları yakalayabilmelerini sağlamıştır. Güney Kıbrıs offshore hizmetler sektörünü, 70'lerde Lübnan'da baş

gösteren iç savaş nedeniyle, 90'larda ise Sovyet Devletleri ve Yugoslavya'nın çöküşünde ortaya çıkmış olan fırsatları değerlendirerek geliştirmiştir. Mauritius'da ise İhracat İşleme Bölgelerinin ortaya çıkışı ACP (Afrika Karayipler Pasifik) ülkelerinin elde ettiği tercihli ticaret imkânları ile sağlanmıştır.

31

KKTC ekonomi yönetimi, birçok dönemde başarılı küçük ülkelerin göstermiş olduğu esnekliğe sahip olamamış, değişen koşullara gerekli tepkiyi gösterememiştir. KKTC'de ekonomik politikaya yön verenler, yaşanan değişimlerle birlikte ortaya çıkan tehdit ve fırsatları öngörmek suretiyle, gerekli politika değişikliğini gösterememiş, yerel girişimciler ve diğer

• Açıklık (Openness) Oranı

ekonomik paydaşlar değişime ayak uydurma konusunda tutucu davranmıştır. Ekonomi politikasına yön verenlerin bu anlamdaki esnek olmayan tutumları, KKTC ekonomisindeki arızaların hızlanmasına neden olmuş ve ekonomik yapı rekabet gücü zayıf ve sürdürülemez duruma gelmiştir.

KKTC ekonomisinde ortaya çıkan arızalar ve bunun sonucu oluşan zayıf rekabet gücü aşağıdaki temel makro ekonomik göstergelerden ve bu göstergelerdeki gelişimlerle daha iyi gözlenebilecektir.

Aşağıdaki tablo GSYİH'nın yıllar itibarıyla reel büyüme hızını göstermektedir. Tablodan görülebileceği gibi KKTC ekonomisinin reel büyüme hızı oldukça istikrarsız bir seyir izlemektedir. KKTC ekonomisi kırılgan bir yapıya sahip olduğundan, olumsuz şoklara tepki verememekte, şok dönemlerinde reel büyüme hızı negatife dönmektedir. Zayıf ekonomik yapının ortaya çıkarmış olduğu bu durum ise ekonomideki istikrarsız büyümeye yol açmaktadır.

KKTC gibi küçük ekonomiler, yurtiçinde yaratılan katma değeri önemli ölçüde yurtdışına yaptıkları mal ve hizmet ihracatı ile sağlamaktadır. Bu özelliği ile küçük ekonomiler dış talebin güçlü olduğu ölçüde ekonomik gelişme sağlayabilmektedir. Bu durum ise açıklık (openness) olarak adlandırılan oranla ölçülmektedir. Açıklık oranı, o ülkenin mal ve hizmet ihracatının GSYİH toplamına oranını ifade etmektedir ki, küçük ülkelerde bu oran yüzde 55'in üzerindedir. Aşağıdaki tablo, KKTC ekonomisinde açıklık oranının ortalama yüzde 35 düzeyinde olduğunu göstermektedir. Bu oran, KKTC gibi bir ekonomi için oldukça küçük olup, ekonomideki birçok sorunu açıkladığı gibi, bu sorunların varlığı ekonominin rekabet edebilirliğini olumsuz yönde etkilediğinden, ekonominin dışa açılmasını engelleyen bir unsur olmaktadır.

Bunun yanında, ekonominin yeterli ölçüde dışa açık olmaması, ekonomideki dönüşüm yönünde katalizör rol oynayan dış dinamiklerin etkisinin sınırlı kalmasına yol açmaktadır. Yeterli düzeyde dışa açık bir ekonomi, ekonomik değişimlere daha hızlı ayak uydurma yönünde dış dinamiklere maruz kalırken, KKTC'de bu dinamiklerin etkisi sınırlı kalmakta, değişimlere ayak uydurabilen bir ekonomik yapı sağlanması yönünde katalizör rolü oynayamamaktadır.

KKTC ekonomisinde birikmiş sorunlar olduğu ve bu sorunların aşılması gerektiği noktasında her kesimin / paydaşın önemli ölçüde hemfikir olmasına rağmen, paydaşlar değişimden çekinmekte, zaman zaman ise farklı formasyonlarda karşı durmaktadır. Bu karşı duruş; sorunların çözümündeki parametrelerdeki farklılıklardan kaynaklandığı gibi, birlikte hareket edebilme kabiliyetine sahip olunmaması, ortak

çıkarın ne olduğu hususundaki ayrışma, paydaşlar arası iletişim ve koordinasyon eksikliği, değişimin doğuracağı yeni durumun öngörülememesi nedeniyle yeni durumdan ürkme ve bu nedenle var olana sıkı sıkıya sarılma güdülerinden kaynaklanmaktadır. Politika yapıcılar ise toplumun bu davranış yapısına siyasi kaygılar nedeniyle boyun eğmekte, paydaşlara rağmen değişimi yapacak inisiyatifini gösterememektedir.

Esnek Bir Ekonomi'nin Ne Demektir?

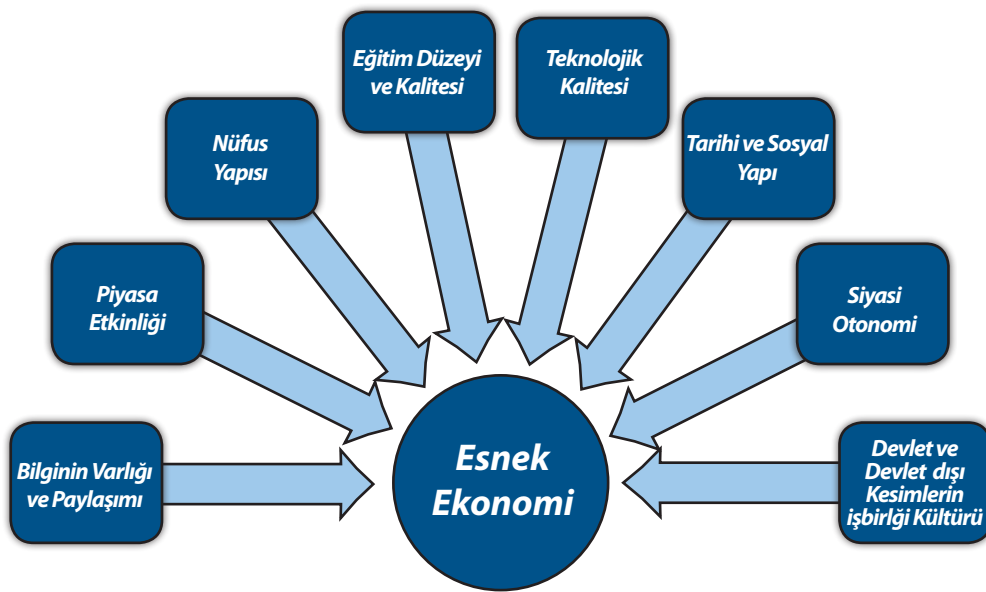
KKTC ekonomisinin değişimlere karşı adapte olmasını sağlayacak unsurlara gelmeden önce, esnek bir ekonominin ne olduğu ve böylesi bir ekonomide gerekliliklerinin neler olduğuna göz atmakta fayda vardır.

Ekonomi literatüründe, esnek (uyum sağlayabilen) bir ekonomiden söz ederken, iki temel unsur dikkate alınmaktadır. Birincisinde bir ekonominin yurtiçi ve/veya yurtdışından kaynaklanan şoklara karşı gösterdiği esneklik anlaşılmaktadır. Bir ekonomi, yurtiçinde yaşanan bir finansal kriz (2000 yılındaki bankacılık krizi) , yurtdışı kaynaklı bir küresel kriz (2008'den beri devam eden küresel bir kriz), bir doğal afet (Van depremi) ya da bir sıcak çatışma (Arap baharı) gibi olumsuz şoklarla karşı karşıya kalabileceği gibi, olumlu şoklara da (doğal gaz rezervi bulunması, petrol fiyatlarının düşmesi gibi) maruz kalabilmektedir. Bu tür şoklara karşı gösterilebilecek esnekliğe tepkisel esneklik denilmektedir. Ekonomi, yaşanan olumlu/olumsuz ani bir değişime karşı ekonomik yapısını koruyabilmek, bu ani değişimden fayda sağlayabilmek ve kendisini geliştirebilmek için tepkisel esnekliğe sahip olabilmesi gerekmektedir. Örneğin, Arap Baharı hareketleri Mısır ve diğer Kuzey Afrika ülkeleri turizmelerini olumsuz etkilemiş, bu durum diğer turizm ülkeleri için bir fırsat doğurmuştur. Doğmuş olan bu fırsattan bu değişime yeterli tepkiyi verebilen ekonomiler daha fazla yararlanabilmiştir.

Bizim tema çalışması çerçevesinde ilgilendiğimiz ise dünya ekonomisindeki evrimsel gelişmeye karşı sahip olunması gereken Yenilikçi Esneklik olarak adlandırılan husustur. Yenilikçi unsur, tepkisel esnekliğe göre daha uzun süreli olup, ekonominin sürekli yaşanan yapısal değişimlere ayak uydurması kabiliyetini göstermektedir. Gözlemlerimiz, KKTC ekonomisinde bu unsurun zayıf olduğu ve geliştirilmesi gerektiği yönündedir. Dünyada ekonomik ilişkiler, rekabet koşulları, ticari düzenlemeler sürekli değişim içerisinde olduğu gibi, ekonomideki işbirlikleri, finansal ve ekonomik entegrasyon düzeyleri de ayrıca artmaktadır. KKTC'nin ekonomik gelişimini sağlayabilmesi için küçük iç pazarının dışına taşarak, küresel ekonomiye entegre olup, dış pazar

avantajlarını kullanması gerekmektedir. Oysa dış pazarlara erişim sorunları yanında son dört yıldan beri yapılamakta olan Rekabet Edebilirlik çalışmaları ile tespit edilen ekonomik zayıflıkları dış pazar imkânlarından sınırlı fayda sağlanmasına yol açmaktadır.

Raporlardaki zayıf unsurların giderilmesi için yenilikçi esnek bir ekonomik yapıya dönüşerek gerekli değişimleri zamanlı yapması bir zaruriyettir. Esnek yapıya sahip bir ekonomi, zamanın ihtiyaçlarına daha kolay ve suretli uyum sağlar, esnekliği düşük katı yapıdaki bir ekonomiye göre daha hızlı kalkınır.

Bu faktörlere sahip ekonomiler, o ekonomideki bireyler, örgütler ve kurumların etkin bir şekilde değişen koşullara (engel veya fırsat olarak) hedef ve kaynakları itibarıyla uyum sağlama kapasiteleri yüksek olmaktadır. Ayrıca, bu adaptasyonu daha düşük maliyetle ve daha süratli yapabilmektedirler.

Doğru, güncel ve güvenilir bilgiye sahip olmak, karar verme süreçlerini kısaltır, hareket kabiliyeti sağlar ve etkin karar alınmasına yol açar. Bunun yanında etkin çalışan bir piyasa sistemi, pazar ve üretim faktörlerindeki katılımları elimine ettiği gibi, ekonomik tepkilerin gelişmesine ve etkinliğe de yol açar. Nüfus yapısı ve eğitim ise yenilikleri algılama, değişime ön ayak olma yönünde gerekli olan unsurlardır. Yaşlanan ve eğitim düzeyi düşük bir toplumun refleksleri, genç ve eğitilmiş bir nüfusa göre daha zayıf olduğu bilinmektedir. Genç ve eğitim kapasitesi yüksek bir toplum, adaptasyon kapasitesini artırır, dünya görüşü ve bakışı farklılaşır, gelişmeleri talep eden bir yapı oluşturur.

Siyasi gücün dağılımı, kolayca adaptasyon sağlanması yönünde bir engel olabilmektedir. Mevcut sistemden kısa vadeli de olsa avantaj elde edenler, siyasi gücü de kontrol

Esnekliği Belirleyen Faktörler

Bir ekonominin esnek bir yapıda olmasını ve yaşanan değişimlere ayak uydurmasını sağlayan faktörler, o ekonomideki;

- Bilginin varlığı ve paylaşımı,
- Piyasa etkinliği,
- Nüfus yapısı (yaşlanan ya da genç nüfusa sahip olunması),
- Eğitim düzeyi ve kalitesi,
- Teknolojik kabiliyeti,
- Tarihi ve sosyal yapısı,
- Siyasi otonomi ve
- Devlet ve devlet dışı kesimlerin işbirliği kültürü ile belirlenmektedir.

edebiliyorsa, değişimi kolayca bloke edebilmektedirler. Bu gibi durumlarda, değişimi sağlayacak siyasi niyet eksik kalmakta, gerekli politikalar ve düzenleyici reformlar hayata geçememektedir. Politika yapıcılarını kuşatmış olan bu baskı gruplarının etkisinin nötrleştirilerek, politika yapıcılara otonomi kazandırmak önem kazanmaktadır. Ekonomik çalışmalar 70'li yıllarda Asya ülkelerinin başarısı ile Latin Amerika ülkelerinin çöküşü arasındaki ince çizginin, mucize gerçekleştiren Asya ülkelerindeki güçlü otonomiye bağlamaktadır. Bununla birlikte, siyasi otonomiye güçlendiren siyasi liderlik de öne çıkan bir unsurdur. Siyasi liderlik kalitesine sahip bir ekonomi, değişime karşı baskı unsurlarına rağmen önceliklerini ve hedeflerini doğru belirleyebilmektedir. 80'li yıllarda İngiltere'deki ekonomik değişim Margaret Thatcher'in liderliği ile şekillenebilmiştir.

Diğer yandan bir ekonominin yenilikçi esnekliği, o ekonomideki sosyal ve kültürel yapıdan önemli ölçüde etkileneceği muhakkaktır. Sosyal yapı, değerler sistemi, dışa açık ve değişimi kabul eden kültürel olgu birçok ülkede ne kadar esnek bir toplum sorusuna cevap vermektedir.

KKTC Ekonomisine Esneklik Kazandırma: Zorluk ve Gereklilikleri

Küçük güzeldir. Birçok çalışma küçük ekonominin güzelliğinden söz ederken, küçük olmanın en temel özelliği olan esnek yapıya atıfta bulunmaktadır. İnsanın içgüdüğü gereği yaşama arzusu, değişen koşullara ayak uydurmasını kolaylaştırmaktadır. Ülke ekonomisinin ölçeği de bu adaptasyonu kolaylaştıran bir unsur olarak görülmektedir. Kurumların, yasal düzenlemelerin, büyük ülkelere göre daha homojen olan toplumsal ve örgütsel yapıların daha esnek olacağı varsayılmaktadır. Ancak tarihsel gelişim KKTC’de durumun bu şekilde olmadığını göstermektedir. 80’li yıllardan beri değişim ve reform sözleri ağızlarda dolaşmasına, değişime ayak uydurulmadığı ölçüde kurumlar yok olmasına rağmen, KKTC ekonomisi değişim için ayak sürmekte ve kendi rekabet edebilirliğini zayıflatmaktadır. Üstelik son dönemlerde tüm kesimlerce değişim konusunda ağız birliği olmasına rağmen. Küçük ekonomileri değişime zorlayan en önemli unsurlardan birinin, ülke ekonomisinin dışa açık olması gösterilmiştir. Dışa açıklık, rekabetçi olmayı zorunlu kıldığı kadar, dünyada yaşanan değişimlerin daha kolay algılanmasını da kolaylaştırmaktadır. Oysa KKTC ekonomisi yeterli düzeyde dışa açık bir ekonomi değildir. Ekonomik faaliyetlerin dönemsel olarak dışa açılmasına rağmen, iç piyasa halen çok önemli bir yer tutmaktadır. Yeterli ölçüde dışa açık olunmamasının en temel nedeni sınırlı pazar erişimine sahip olunması olarak ortaya konulabilir. KKTC’nin yasal statüsü, maruz kaldığı doğrudan ve dolaylı izolasyonlar pazar erişimini kısıtlarken, ekonomiyi dışarıdan gelen dinamiklerden yoksun bırakmaktadır. Bu çerçevede ekonominin rekabet edebilirlik ihtiyacı görece azalmakta, dışa açık olmadığına, dış pazarlara erişim sağlamadığına göre rekabet edebilirliği ne yapayım psikolojisi doğurmaktadır. Diğer bir değişle, ekonomik yapıyı esnek kılacak olan doğal dış zorlama etkisi oldukça düşük kalmaktadır.

Dışa açıklık sorunu yanında, bu sorunun doğurduğu yardıma dayalı ekonomik yapı da, esnek ve uyumlu bir ekonomik yapının önündeki temel engellerden birini oluşturmaktadır. Dış yardıma dayalı yapı yalnızca mevcut yapıyı koruma güdüsü doğurmamakta, siyasi otorite zafiyetine de yol açmaktadır. Dış yardım koşulsuz aktığı sürece, çevre faktörler siyasi otoriteyi de esir almaktadır.

Kıbrıs’taki tarihsel süreç ve bu süreçteki kolonyal yapı, Kıbrıs Türk toplumu üzerinde değişim dinamiklerini zayıflatmış, toplum kendini değiştirmekten çok sunulanları uygulayan bir yapıya dönüşmüştür. Bu bağlamda oluşan sosyo-kültürel yapı

katılıklara yol açmıştır. Sahip olunan yüksek eğitim düzeyine rağmen paradoksal olarak sosyal yapı gerekli esnekliği göstermekten uzak kalmaktadır. Bu durum, esnek bir yapıya sahip olmanın önemli unsurları olan küçüklük ve yüksek eğitim düzeyine rağmen tarihsel gelişimin toplum üzerindeki etkisinin daha baskın olduğu sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca, yardıma dayalı tarihsel ekonomik yapının, sınırlı dışa açıklık gibi etkenlerle birleşerek tarihin topluma kazandırdığı karakter, olumsuz faktörlerin baskınlığını artırmakta, olumlu unsurların etkisini zayıflatmaktadır.

KKTC ekonomisinin esnek ve uyumlu olmasını engelleyen diğer bir paradoksal husus ise bilgi üretme kapasitesindeki eksiklik olarak kendini göstermektedir. Kamusal yapı içerisinde günümüz teknolojik imkânlarına rağmen yüksek eğitim düzeyine sahip olan küçücük bir ekonomi, ekonomide karar vericilere ışık tutacak bilgi ve veri üretimini gerçekleştirememektedir. Altyapı kalitesi eksikliği olarak tanımlanabilecek bu durum, kamunun yeniden organizasyonunu ve bilgi teknolojisi kullanma kapasitesinin artırılması ile kolayca çözülebilecekken, bu konu yıllardır hükümet programlarında yer almakta ancak buna rağmen göz ardı edilmektedir.

Gelişmeler karşısında tepki göstermeyen siyasi sistem, ekonomiyi esnek yapıdan alıkoyan diğer önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyaset sistemi statükonun korunmasına yönelik reflekslere sahip olup, değişime yol açacak tepkileri vermekte yetersiz kalmaktadır. Sistem gerekli siyasi liderliğin ortaya çıkmasına da engel olmaktadır. Ekonomik yapıda değişikliğe yol açacak Özal veya Thatcher vari bir siyasi liderlik üretilememekte, patronaj sistemine hizmet veren parti liderliği öne çıkmaktadır. Zayıf siyasi liderlik ile birleşen çözüm üretmekten uzak siyasi sistem ise ekonominin esnek ve uyum sağlayan bir yapıya dönüşebilmesi için öncü olamamaktadır.

Son olarak geçen sene hazırlanmış olan Rekabet Edebilirlilik Raporu’nun tematik konusu olan İyi Yönetişim konusu, raporda ortaya konulduğu şekliyle KKTC’de bu yöndeki temel zafiyetlerden birini oluşturmaktadır. Devlet ile paydaşlar arasındaki ilişkiler ve koordinasyon, esnek bir yapının bir unsurudur. İyi yönetimle ekonomik değişim ve değişimlere ayak uydurma daha kolay sağlanabilmektedir. Bu nedenle KKTC’de de çok taraflı, katılımcı ve açık kanallı yaklaşımlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Küresel Gelişim ve Değişimlere Karşı Uyum Sağlayabilecek Politikaların Gerekliliği

KKTC'nin tepki verebilen, esnek ve değişimlere ayak uydurabilen bir ekonomiye dönüşmesi, yukarıda sayılan zafiyetlerin ortadan kaldırılması ile mümkün olabilecektir. Küçük bir ekonomiyi güzel yapan söz konusu yapıya sahip olması ile doğru orantılıdır. Bu çerçevede, KKTC 'de yapılması gerekenler, yukarıda değinilmiş olan bozuklukların düzeltilmesinden başka bir şey değildir. Bundan anlaşılan ise;

- KKTC'deki siyasi sistemin değişimi,
Siyasi sistemin değişiminden kasıt, parlamenter sistemin yerine yeni bir sistemin gelmesi değil, siyasetçi-seçmen ilişkisinde bireysel çıkara dayalı bağ koparacak seçim sistemi dahil, kamu istihdamı, kamuda atama sistemi gibi unsurlarda reform yapmak suretiyle popülizm ve patronaj sisteminin ortadan kaldıracak mekanizmanın kurulması anlaşılmaktadır.
- Sağlıklı, düzenli ve sürekli bilgi ve veri üretimi,
Bu kadar küçük bir ekonomide bilgi üretiminin görece kolaylığı göz önünde bulundurularak, ekonomide politika yapıcı ve karar alıcıların hizmetinde sunulacak güncel, sağlıklı, düzenli ve sürekli bilgi ve veri üretiminin sağlanması anlatılmaktadır.
- Devlet ve piyasa kurumlarının işbirliği, koordinasyonu ve birlikte karar verme süreçlerinin oluşturulması,
Paydaşların karar süreçlerine aktif katılımı, toplumsal çıkarın dikkate alındığı politikaların belirlenmesine, dönüşümlerin sağlanmasına katkı sağlayacaktır. Çağdaş ekonomik yapılarda değişime yol açacak eylemler, tüm paydaşların ortak çıkarı ve hareketi ile gerçekleşme şansı bulabilmektedir.
- İyi yönetim sisteminin oluşturulması,
Süreçleri ve işlerliği doğru tasarlanmış yönetim sistemi, kendi dinamikleri ile değişimi gerçekleştirecek bir yapıya işlev kazandırabilecektir.
- Yüksek eğitim kapasitesini realize edecek politika geliştirme ve karar alma kanallarının oluşturulması,
KKTC'deki ileri ülke düzeyindeki eğitim kapasitesinden, ekonomik kalkınmayı hızlandıracak düzeyde yararlanılmamaktadır. Bu kapasitenin etkin kullanımını sağlayacak politikaların oluşturulması gerekmektedir. Beşeri sermaye, Asya Mucizesinde görüldüğü gibi hızlı kalkınmada en önemli faktördür. Bu faktörü en etkin bir şekilde kullanmak gerekmektedir.
- Yardıma dayalı ekonomik yapının ortadan kaldırılarak,

katma değer yaratan bir yapıya dönüştüren ekonomik politikaların uygulanması ve reformların yapılması, Yardıma dayalı bir yapı, ekonomik dinamiklerin yeterli düzeyde çalışmasını sınırlandırmaktadır. Ayrıca, yardıma dayalı bir ekonomik yapı, arzu edilen refah düzeyine ulaşılmasını da sağlayamamaktadır. Kalkınmanın temeli üretime dayanmaktadır. KKTC ekonomisindeki dinamikleri zayıflatan söz konusu yapıyı üreten bir ekonomik yapıya dönüştürecek reformların hayata geçirilmesi öncelikli olmalıdır.

- Politika belirleme ve karar alma süreçlerinde ülke dışı müdahalelerin sonlandırılması,
- KKTC'deki politika ve uygulamalarda, ülkedeki karar vericilerden çok, dışarıdan gelen önerme ve telkinler, zaman zaman ise zorlamalar belirleyici olmaktadır. Bu durum, ülkenin değişimlere karşı refleksini zayıflatmakta, birileri bizim yerimize düşünür tembelliği doğurmaktadır. Oysa o ülkenin değişim karşısındaki ihtiyaçların dışarıdan doğru bir şekilde anlaşılması ve gerekli politikaların oluşturulması mümkün olmayabilmektedir. Bu nedenle, ülkedeki yapının politika üretmesine ve karar almasına yol açabilecek süreçlerin oluşturulması önemli sayılabilecek bir husustur.

Ek 1: Makroekonomik Göstergeler

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Reel Büyüme Hızı (% değişim)	14,2	13,8	12,7	2,8	-2,9	-5,5	3,7
GSYİH (Milyon TL)	2.456	3.070	3.988	4.604	5.079	5.376	5.614
Fert Başı GSYİH (Cari Fiyatlarla, ABD\$)	7.934	10.325	11.522	14.553	16.005	13.292	14.611
Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE, %)	11,6	2,7	19,2	9,4	14,5	5,7	3,27
Doviz Kurları (TL/€)	1,77	1,67	1,8	1,78	1,94	2,15	2,06
Döviz Kurları (TL/\$)	1,42	1,35	1,44	1,29	1,28	1,55	1,51
Toplam Mevduatlar (Milyon, TL)	3.229	3.632,00	46.812	4.937	5.563	6.505	7.067
Toplam Mevduatlar / GSYİH (%)	131	118	117	107	110	126	126
Toplam Krediler (Milyon, TL)	1.172	1.569	2.321	2.734	3.431	3.976	4.189
Toplam Krediler / GSYİH (%)	48	51	58	59	68	77	75
Kredi / Mevduat Oranı (%)	36	43	50	55	62	61	59
Devlet Bütçe Dengesi / GSYİH (%)	-6,1	-7,9	-10,1	-7,1	-9,3	-14,1	-10,1
Kamu Borç Stoku / GSYİH (%)	122	89	79	100	116	130	139
Dış Ticaret Dengesi (Fazla + / Açık -)	-791	-1187	-1308	-1455	-1597	-1255	-1.508
Dış Ticaret Dengesi / GSYİH (%)	-32	-39	-33	-32	-31	-38	27
Cari İşlemler Dengesi (Fazla+ / Açık -)	-14	-276	-203	-250	-323	-210	-275,8
Cari İşlemler Dengesi / GSYİH (%)	-1	-9	-5	-5	-6	-6	-5
Toplam İstihdam (DPÖ Hanehalkı İşgücü Anketi)	86.914	85.583	91.815	89.787	91.223	91.550	93.086
Kamu Çalışanları (Merkezi Yönetim + Belediyeler)	n/a	19.529	20.666	21.359	21.993	23.157	24.123
Aktif Sigortalı Sayısı	43.958	52.154	65.689	72.385	70.115	66.685	70.331
İşsizler (DPÖ Tahminleri)	9.678	7.665	9.552	9.361	9.881	12.941	12.972
Yabancılar Verilen Çalışma İzinleri Sayısı	12.429	46.010	53.030	42.779	33.619	32.260	34.607
Asgari Ücret (TL)	627	720	860	950	1.190	1.237	1300

Kaynak:

Devlet Planlama Örgütü
Merkez Bankası
Maliye Bakanlığı
Çalışma Dairesi

Ek 2: Rekabet Edebilirlik Raporu Rakamsal Verileri için Teknik Notlar ve Kaynaklar

	Birim	Kaynak/Hesaplama Metodu	Değer	Rekabet Edebilirlik Raporu'nda belirtilen Sıralama	Yorumlar/Tahmin Güvenilirliği
Cari Fiyatlarla GSYİH	milyar dolar/2010	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	3.7	134	\$/TL: 1.5063 Cari fiyatlarla GSYİH (2010): 5,614,136,886.0 TL
Nüfus	milyon/2010	DPÖ	0.3	141	Nüfus (2010 yıl ortası): 286,964
Fert Başına GSYİH (cari Fiyatlarla)	fert başına dolar/2010	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	14,611	43	Fert başına GSYİH hesaplaması için Nüfus (2010): 255,094
Yatırımcının Korunması Endeksi	yatırımcının korunması endeksi 0-10 (en iyisi)	YAGA Kuzey Kıbrıs İş Yapma Ortamı Raporu/2010	3.3	125	
Mevcut Koltuk Kilometre	ülkeden yapılan haftalık tarifeli uçuşlar (milyon)/2010	Sivil Havacılık Dairesi verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	38.9	103	Bu hesapla, Ercan Havaalanı'ndan yapılan tüm tarifeli uçuşlara ek olarak Kıbrıs'lı Türklerin Güney Kıbrıs'taki havaalanlarını da kullandıkları gerçeği dikkate alınarak arzedilen koltuk kilometreye %20 eklenerek belirlenmiştir.
Sabit Telefon Hatları	100 kişiye düşen/2009	DPÖ	36.2	32	
Cep Telefonu Abone Sayısı	100 kişiye düşen/2009	DPÖ	161	8	
Devlet Bütçe Dengesi	GSYİH yüzdesi/2010	Maliye Bakanlığı verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	%-10.1	136	Toplam bütçe açığı (2010): 566,072,849 TL
Ulusal Tasarruf Oranı	GSYİH yüzdesi/2009	DPÖ	%15.6	101	
Enflasyon	tüketici fiyatları endeksi yıllık değişim/2010 ortalaması	DPÖ	%3.3	63	
Faiz Oranları Farkı	ortalama faiz oranı	Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır.	%10.6	116	
Devlet Borcu	GSYİH yüzdesi/2010	Maliye Bakanlığı verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	%139.5	141	TL Borç bakiyesi (2010): 2,684.5 TL, Dolar borç bakiyesi (2010): 3,417.7 \$, Toplam borç bakiyesi (2010): 7,832.6 TL
Ülke Kredi Oranları	ülke borçları ödeyememe olasılığı ile ilgili uzman değerlendirmesi, 0-100 (en düşük olasılık)		n/a	n/a	
Sıtma Vakası	100.000 kişiye düşen/2010	Sağlık Bakanlığı verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	0	1	Sıtma vakası (2010): Yok
Verem Vakası	100.000 kişiye düşen/2010	Sağlık Bakanlığı verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	7.3	19	Verem vakası (2010): 21 kişi
HIV'in Yaygınlığı	15-49 yaş arası yetişkin nüfusa yüzdesi/2009	Sağlık Bakanlığı verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	%0.001	1	HIV yaygınlığı (2010): 2 kişi
Bebek Ölüm Oranı	1.000 canlı doğumda/2010	DPÖ	12.9	62	
Ortalama Ömür Uzunluğu	doğum anında yıllık/2010	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	74.4	58	Ortalama ömür (2010): erkeklerde: 72 Kadınlarda 76.7
İlköğretime Kayıt Oranı	ilköğretime kayıt oranı/2010	DPÖ	%100	1	
Ortaöğretime Kayıt Oranı	ortaöğretime kayıt oranı/2009	DPÖ	89%	66	Ortaokul (2009): %100, Lise : %78

Ek 2: Rekabet Edebilirlik Raporu Rakamsal Verileri için Teknik Notlar ve Kaynaklar (devamı)

Yükseköğretime Kayıt Oranı	yükseköğretime kayıt oranı/2009	DPÖ	78%	11	
Toplam Vergi Oranı	kazanç vergisi, emek vergisi, katkı ve diğer vergiler yüzdesi	YAGA Kuzey Kıbrıs İş Yapma Ortamı Raporu/2010	%41.2	76	
Şirket Kurmak için Gerekli Prosedür Sayısı	prosedür sayısı	YAGA Kuzey Kıbrıs İş Yapma Ortamı Raporu/2010	16	135	
Şirket Kurmak için Gerekli Gün Sayısı	gün sayısı	YAGA Kuzey Kıbrıs İş Yapma Ortamı Raporu/2010	29	96	
Ticaret Ağırlıklı Tarife Oranı	ithal edilen birim değer başına ortalama vergi/2010	Maliye Bakanlığı ve Ticaret Dairesi verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	%0.9	5	Toplam gümrük vergi gelirlerinin toplam ithalat değerine bölünmesiyle hesaplanmıştır. Cari fiyatlarla toplam gümrük gelirleri (2010):22.100.000 TL Mal ithalatı (2010): 2.416.394.938 TL
GSYİH'ya göre İthalat Oranı	GSYİH yüzdesi/2010	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	%43.0	70	Mal İthalatı (2010): 1.604.180.665\$
İstihdam Katılığı	çalıştırma katılığı endeksi, endeks 0-100 (en kötüsü)	YAGA Kuzey Kıbrıs İş Yapma Ortamı Raporu/2010	37	94	
İşten Çıkarma Maliyeti	hafta tutarında maaş	YAGA Kuzey Kıbrıs İş Yapma Ortamı Raporu/2010	12	21	
Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımı	erkek katılımın yüzdesi olarak	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	0.59	112	Kadınların işgücüne katılım oranı (2010): 36.3 Erkeklerin işgücüne Katılım oranı (2010): 61.6
Yasal Haklar Endeksi	endeks 0-10 (en iyi)	YAGA Kuzey Kıbrıs İş Yapma Ortamı Raporu/2010	7	39	
İnternet Kullanıcıları	internet kullanıcıları yüzdesi/2010	Ekonomistlerin analizi	60	40	
Geniş Bant İnternet Kullanıcıları	100 kişiye düşen/2010	Ekonomistlerin analizi	20	32	
İnternet Bant Genişliği	kişi başına düşen uluslararası internet bant genişliği (kb/s)	Ekonomistlerin analizi	101.69	10	
Yerel Piyasa Büyüklüğü Endeksi	(GSYİH+ithalat değeri-ihracat değeri) 1-7(en iyi) arası değerlere dönüştürülerek normalize edildi/2010	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	1.4	138	
Yabancı Piyasa Büyüklüğü Endeksi	mal ve hizmet ihracatı değeri 1-7(en iyi) arası değerlere dönüştürülerek normalize edildi/2010	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	2.0	139	
GSYİH'ya göre İhracat Oranı	GSYİH yüzdesi/2010	DPÖ verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	%23.4	112	Mal ve hizmet ihracatı (2010):890.419.909 \$
Kullanım Patentleri	milyon nüfusa düşen/2010	Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik Dairesi verileri kullanılarak Ekonomistler tarafından hesaplanmıştır	28	26	Toplam patent kaydı (2010):8

EK III

Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi 2011 - 2012:

Güçlü Bir Verimlilik için Temellerin Oluşturulması

XAVIER SALA-I-MARTIN

BEÑAT BILBAO-OSORIO

JENNIFER BLANKE

MARGARETA DRZENIEK HANOUZ

THIERRY GEIGER

Dünya Ekonomik Forumu

2011-2012 Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu küresel ekonomide yeniden belirsizliğin yükselişte olduğu bir dönemde çıkarılmaktadır. Yılın başında dünya çapında ekonomik anlamda iyileşme yaşanacağına dair güçlü bir kanaat vardı ve Uluslararası Para Fonu (IMF)'nin 2011 -2012 ekonomik büyüme tahminleri sırasıyla 4.3 ve 4.5 olarak yapılmıştı. Birçok ekonominin büyüme rakamları düşürülecek şekilde yeniden ayarlandı çünkü Birleşik Devletler ve Avrupa'daki siyasi çalkantılar hükümetlerin ekonomik büyümenin yeniden yakalanabilmesi için gereken adımların atılmasını sağlama konusundaki becerisine gölge düşürerek güveni zedelemiştir. Bu nedenle de yıl ortasında geleceğe dair ekonomik bakışta belirsizlikler yeniden ortaya çıkmaya başlamıştır.

Yakın zamanda yaşanan gelişmeler ekonomik büyümenin eşit olmayan bir biçimde dağıldığına dair gözlemi teyid eder nitelikte olmuştur ve ekonomik aktivitedeki dengenin kaydığına işaret etmektedir. Bir tarafta, özellikle Asya gibi gelişmekte olan ekonomiler nispeten güçlü ekonomik büyüme yaşamış (2011 ve 2012 için sırasıyla %6.6 ve %6.4 olarak tahmin edilmektedir) ve giderek daha fazla finans akışı çekmektedirler. Diğer tarafta, ABD, Japonya ve Avrupa, yavaş ve daha da yavaşlayan bir büyümeyle beraber sürekli yüksek seyreden bir işsizlik ve özellikle Avrupa ekonomilerinde olmak üzere devam etmekte olan finansal zaafiyet yaşamaktadırlar. Gelişmiş ekonomilerin GSYİH büyüme oranlarının 2011'de, ekonomik durgunluk döneminde artan işsizliği azaltacak kadar güçlü olmaması beklenmektedir.

Bu bağlamda, dünyanın her yerindeki politika belirleyiciler ekonomik yönetimle ilgili zorluklarla karşı karşıyadırlar. Çıktı açığını kapattıktan ve kriz döneminde oluşan kapasite fazlasını azalttıktan sonra gelişmekte olan ekonomiler yüksek iç talepten faydalandılar ancak şimdi de artan mal fiyatları nedeniyle enflasyon baskısıyla karşı karşıyadırlar. Gelişmiş ekonomilerde ise, Japonya'da yaşanan korkunç deprem ve Avrupa, ABD ve Japonya'daki kamu borcunun sürdürülebilirliğiyle ilgili şüpheler (ki bu sorunlar ilgili ülkelerde halihazırda hassas olan bankacılık sektörü açısından daha da büyük yük yaratabilir) yatırımcı ve işletmelerin güvenini sarsmakta ve kısa vadeli ekonomik geleceğe gölge düşürmektedir. Özellikle endişe verici nokta Euro bölgesinin çepherindeki ekonomilerin durumudur. Bu ülkelerde, ekonominin düze çıkarılması için planlar benimsenmiş olmasına rağmen, yüksek bütçe açığı ve borç düzeyleri ile düşük büyüme ekonominin daha da büyük bir zaafiyete girmesine ve iflas korkusunun yayılmaya devam etmesiyle de finansal piyasalarda daha da büyük sıkıntılara sebep olmaktadır. Bu karmaşık durum da, daha uzun vadeli ekonomik performansı destekleyecek düzeyde borç yükünün daha kolay yönetilir bir seviyeye düşürülmesini getirecek mali konsolidasyonu zorlaştırmaktadır.

İki bacaklı düzelmeyi getireceği ekonomi politikası zorluklarıyla başa çıkmak için , hem endüstrileşmiş hem

de gelişmekte olan ekonomilerde birçok kısa vadeli siyasi baskıyı da getirecek olan rekabet edebilirlik unsurlarının uzun vadede odak noktası olarak kalabilmesi gerekir . Gelişmiş ekonomilerin, özellikle de euro bölgesindeki ekonomilerin şu anda yüz yüze oldukları çoğu zorluk , uzun vadede verimlilik büyümesini sınırlayan yetersiz rekabet edebilirlik performansı etkisi altındadırlar. Mali pozisyonun istikrara kavuşturulmasıyla ve borç yükünün azaltılmasıyla ilgili , orta ve uzun vadede büyüme potansiyelini geliştirmeyi hedefleyen rekabet edebilirliği geliştirecek reformlarla tamamlanmalıdır. Gelişmekte olan piyasalarda yüksek büyüme oranları, ekonomik gelişmeyi daha sürdürülebilir kılmak için yapısal reformlar ve büyümeyi geliştirici yatırımlar aracılığıyla rekabet edebilirliği geliştirmeye elverişli bir ortam sağlar. Rekabetçi ekonomilerin, yüksek geliri destekleyen ve aynı zamanda güçlü bir ekonomik performansın gelecekte de var olmasını temin edecek verimliliği artıran unsurları vardır.

30 yılı aşkın bir süredir Dünya Ekonomik Forumu'nun çıkarmakta olduğu Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu ulusal rekabet edebilirliği etkileyen faktörleri araştırmış ve bunlarla ilgili kıyaslamalar yapmıştır. En başından itibaren amaç, rekabet edebilirliği engelleyen unsurların tüm paydaşlar arasında tartışılmasını temin etmek amacıyla iç görüş ve teşvik sağlamak olmuştur. Mevcut zorlu ekonomik ortam çerçevesinde çalışmamız, bugün atacağımız adımların gelecekte sürdürülebilir büyümeye dayalı refah açısından doğuracağı sonuçları göz önünde bulundurmamız gerektiğini hatırlatan önemli bir çalışmadır.

2005'ten bu yana Dünya Ekonomik Forumu rekabet a bedebilirlikle ilgili yaptığı analizi Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi'ne (Global Competitiveness Index) dayandırmaktadır. Bu endeks oldukça kapsamlı bir endeks olup, ulusal rekabet edebilirliğin mikro ve makroekonomik temellerini yansıtmaktadır.

Biz rekabet edebilirliği, bir ülkenin verimlilik düzeyini belirleyen kurumlar, politikalar ve faktörler olarak tanımlıyoruz. Verimlilik düzeyi ise bir ekonominin ulaşabileceği sürdürülebilir refah düzeyini belirler. Verimlilik düzeyi aynı zamanda, bir ekonomide yapılan yatırımlardan elde edilen getiri oranını da belirler. Daha rekabetçi olan bir ekonominin ise zaman içinde daha hızlı büyüme şansı vardır.

Rekabet edebilirlik kavramı hem statik hem de dinamik bazı unsurlar içerir. Bir ülkenin verimliliği o ülkenin gelir düzeyini sürdürdürebilme kabiliyetini net olarak gösterse bile aynı zamanda, bir ekonominin büyüme potansiyelini gösteren ana faktörlerden biri olan yatırım getirisinin önemli belirleyici unsurlarındandır.

Rekabet Edebilirliğin 12 Bölümü

Rekabet edebilirlik ve verimliliği götüren birçok belirleyici unsur vardır. Yüzlerce yıl boyunca ekonomistler bunun ardında yatan nedenleri anlayabilmek için uğraşmışlardır. Bu çabalar çerçevesinde Adam Smith'in ihtisaslaşma ve iş bölümüyle ilgili çalışmaları, daha sonra neoklasik dönem ekonomistlerinin fiziki sermaye ve altyapıya odaklanmaları ve

daha yakın zamanlarda da eğitim ve meslek içi eğitim, teknolojik ilerleme, makroekonomik istikrar, iyi yönetim, şirketlerin gelişmişliği, pazar büyüklüğü vs gibi noktalara yoğunlaşıldı. Bu faktörlerin hepsi rekabet edebilirlik ve büyüme için önemli olsa da, ana nokta bunların birbiriyle aynı anda geçerli olabilecek olmalarıdır. Bu faktörlerin iki ya da daha fazlası aynı anda varolabilmektedir. Ekonomiyle ilgili literatür buna işaret etmektedir.

Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi (Global Competitiveness Index-GCI) bu açık uçlu unsuru, rekabet edebilirlik dediğimiz bu karmaşık kavramın farklı bileşenleri için farklı ağırlıklı ortalamalar ortaya koyarak yansıtmaktadır. Bu bileşenler rekabet edebilirliğin 12 bölümü olarak gruplandırılmaktadır:

Birinci bölüm: Kurumlar

Kurumsal çevre, bireylerin, şirketlerin ve hükümetlerin gelir ve ekonomide refah yaratmak için birbirleriyle etkileşim içinde oldukları yasal ve idari çerçeveyi ortaya koyar. Sağlam bir kurumsal çevrenin önemi, ekonomik krizde, devletlerin hem uluslararası düzeyde hem de birçok ülke ekonomisinde giderek daha büyük roller oynadığı gerçeği karşısında daha da büyük bir önem kazanmıştır.

Kurumların kalitesinin rekabet edebilirlik ve büyüme üzerinde önemli bir etkisi vardır. Bu yatırımlarla ilgili kararları, üretimle ilgili organizasyonu etkiler; toplumların faydaları dağıtma yönteminde ve kalkınma stratejileri ile politikalarına dair maliyetleri üstlenmesinde merkezi bir rol oynar. Mesela, arazi sahipleri, şirket hissedarları veya fikri mülkiyet sahiplerinin hakları güvence altına alınmazsa gelişim amaçlı yatırım yapma ve sahip olduklarının bakımını yapma konusunda isteksiz olurlar.

Kurumların rolü yasal çerçevenin de ötesindedir. Hükümetin piyasalara, özgürlüklere ve operasyonlarının verimliliğine karşı olan tutumu da çok önemlidir: aşırı bürokrasi ve formalite, gereğinden fazla düzenleme, yolsuzluk, kamu ihalelerine fesat karıştırma, şeffaflık ve güvenin olmaması ve adli sistemin siyasete bağımlılığı işletmeler açısından ciddi bazı maliyetler doğurur ve ekonomik kalkınma sürecini de yavaşlatır.

Kamu kaynaklarının doğru yönetilmesi de ulusal iş piyasasında güveni inşa etmek anlamında çok önemlidir. Aşağıdaki Rekabet Edebilirliğin üçüncü bölümü kapsamına giren makroekonomik istikrara dair önlemleri tamamlamak amacıyla hükümetlerin kamu kaynaklarını ne kadar iyi yönetebildiklerini gösteren göstergeler de eklenmiştir.

Ekonomik literatür ağırlıklı olarak kamu kurumlarına yoğunlaşsa da, özel kurum/kuruluşlar da refah yaratma sürecinde önemlidirler. Yakın zamanda ortaya çıkan küresel finansal krizle beraber birçok büyük şirkette yaşanan skandallar, yolsuzluğu ve kötü yönetimi önlemek, iyi bir yönetim ve yatırımcılar ile tüketicilerin güvenlerini sağlayabilmek için muhasebe ve raporlama standartları ile şeffaflığın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Hükümet, diğer şirketler ve kamuyla yaptığı işlerde güçlü etik kurallara uygun hareket eden yöneticiler tarafından dürüst bir şekilde yönetilen işletmeler bir ekonomiye fayda getirirler. Özel sektör şeffaflığı işletmeler için elzemdir ve hem standartların kullanılması,

hem de zamanında bilgiye erişimi sağlayacak muhasebe ve denetim uygulamalarının kullanılmasıyla oluşturulabilir.

İkinci bölüm: Altyapı

Kapsamlı ve verimli bir altyapı bir ekonominin etkin faaliyet gösterebilmesi açısından hayati bir önem taşır çünkü, ekonomik faaliyetin yerini ve bir ekonomi içinde oluşabilecek faaliyet veya sektörlerin neler olduğunu belirlemede önemli olan bir faktördür. İyi bir altyapı, bölgeler arasındaki mesafenin yarattığı etkiyi azaltır ve böylelikle, ulusal piyasayı entegre hale getirerek düşük maliyete başka ülkeler ile bölgelerdeki piyasalara bağlanabilmesini sağlar. Bunun yansıması, altyapı ağının kalitesi ve kapsamı ekonomik büyüme üzerinde ciddi bir etki yaratır ve farklı şekillerde gelir dengesizliği ile fakirliği etkiler. Bu bağlamda, iyi gelişmiş bir ulaşım sistemi ile iletişim altyapısı, daha az gelişmiş toplumlar için ana ekonomik faaliyet ve temel hizmetlere erişim sağlamada önkoşuldur.

Kaliteli yollar, limanlar ve hava ulaşımı da dahil olmak üzere etkin ulaşımın olması girişimcilerin mallarını ve hizmetlerini piyasaya güvenli bir biçimde ve doğru zamanda ulaştırmalarını sağlar ve çalışanların en uygun işlere kayabilmelerini kolaylaştırır. Ekonomiler, fabrika ve işletmelerin kesintisiz bir şekilde çalışabilmeleri için kesintisiz ve yeterli olan elektrik enerjisine ihtiyaç duyar. Son olarak, sağlam ve kapsamlı bir telekomünikasyon ağı bilginin hızlı ve özgürce akmasını getirir. Bu da, işletmelerin iletişim kurabilmelerine ve ekonomik aktörlerin mevcut tüm bilgileri dikkate alarak kararlar almalarına yardımcı olarak genel ekonomik verimliliği artırır.

Üçüncü bölüm: Makroekonomik istikrar

Makroekonomik çevrenin istikrarı işletmeler için önemlidir ve bu yüzden bir ülkenin genel rekabet edebilirliği için de önemlidir. Makroekonomik istikrarın tek başına bir ulusun verimliliğini artıramayacağı doğru olsa da, yakın zamanda da görmüş olduğumuz gibi, makroekonomik istikrarsızlığın ekonomiye zarar vereceği de bir gerçektir. Bir hükümet geçmiş borçlarını geri ödeyebilmek için yüksek faizli ödemeler yapmak durumunda kalırsa, etkin bir biçimde hizmet sağlayamaz. Bütçe açıklarının olması hükümetin konjonktürde yaşanabilecek değişikliklere karşı cevap verebilme kabiliyetini kısıtlar. Şirketler enflasyon oranlarının kontrolden çıktığı durumlarda verimli bir şekilde faaliyet gösteremezler. Sonuç olarak da ekonomi, makro çevrenin istikrarlı olmaması halinde sürdürülebilir bir şekilde büyüyemez. Makroekonomik istikrar yakın zamanda, Avrupa ülkeleri ile Euro bölgesindeki ülkelerin kamu borçlarının sürdürülemez seviyelere gelmesi nedeniyle iflas etmemek için IMF desteğine ihtiyaç duyması ile kamuoyunun dikkatini çekmiştir. 1. Kutu yüksek borcun rekabet edebilirlik üzerindeki etkisiyle ilgilidir. Avrupa, Japonya ve ABD’de yaşanabilecek bir iflasın yarattığı endişeler nedeniyle önemli bir konudur çünkü bunun önüne geçilmezse, şu anda oldukça hassas bir iyileşmeden geçen dünyayı tehlikeye sokabilir.

Bu bölümün makroekonomik istikrarı değerlendirdiğini belirtmekte fayda var. Hükümetin kamu maliyesini

(kaynaklarını) iyi yönetip yönetmediğini doğrudan hesaba katmamaktadır. Bu kalitatif husus, yukarıda belirtilen kurumlar bölümü altında ele alınmıştır.

Dördüncü bölüm: Sağlık ve ilköğretim

Sağlıklı bir iş gücü, ülkenin rekabet edebilirliği ve verimliliği açısından önemlidir. Hasta olan çalışanlar tam performansla çalışamazlar ve daha az verimli olurlar. Sağlık durumunun iyi olmaması işletmeler açısından önemli maliyetler doğurur, çünkü hasta çalışanlar sıklıkla işe gelmezler ya da daha düşük bir verimlilik düzeyiyle çalışırlar. Bu nedenle, sağlık hizmetlerinin sağlanmasıyla ilgili yapılacak yatırım ekonomik ve ahlaki sebeplerden dolayı çok önemlidir.

Bu bölüm sağlığın yansıması, bugünün ekonomisi içinde giderek daha önemli olmaya başlayan bir faktör; insanların almış olduğu temel eğitimin niteliğini ve niceliğini dikkate almaktadır. Temel eğitim her bir çalışanın verimliliğini artırır. Daha da önemlisi, az miktarda resmi eğitim almış olan çalışanlar yalnızca basit işler yapabilirler ve onlar için gelişmiş üretim süreçlerine ve tekniklerine adapte olmak çok daha zordur. Bu nedenle, temel eğitim eksikliği iş geliştirmede engel teşkil edebilir ve şirketler de daha sofistike ya da katma değeri yüksek ürünler üreterek değer zincirinde yükselme konusunda zorlanabilirler.

Hükümetler, geçmiş yıllarda biriken mali yükü azaltmak için bütçede kesinti yapsalar da, uzun vadede bu alanlara yapılan kaynak tahsisinde ciddi boyutta herhangi bir azaltmaya gitmekten kaçınmak önemli olacaktır.

Beşinci bölüm: Yüksek öğretim ve (meslek içi) eğitim

Kaliteli yüksek öğretim ve eğitim, basit üretim süreçlerinin ve ürünlerinin ötesine geçerek değer zincirinin üst basamaklarına doğru tırmanmak isteyen ekonomiler için hayati önem taşır. Özellikle de, günümüzün kürselleşen ekonomisi, ekonomilerin değişen çevreye ve üretim sisteminin değişen ihtiyaçlarına süratle ayak uydurabilecek iyi eğitilmiş çalışanlar yetiştirmesini gerektirir. Bu bölüm orta ve yüksek öğretime kayıt oranları ile iş çevrelerinin değerlendirilmesiyle öğretim kalitesini ölçmektedir. Çalışanlara (personele) sunulan meslek içi eğitim miktarı da dikkate alınmıştır, çünkü (çoğu ekonomide ihmal edilen) teknik ve iş başında eğitim, çalışanların becerilerini sürekli olarak güncellemede önemlidir.

Altıncı bölüm: Mal piyasasının etkinliği

Etkin mal piyasaları olan ülkeler, arz talep koşullarına göre doğru ürün ve hizmet karmalarını üretme ve bu ürünlerin ekonomi içinde en etkin şekilde alım/satımlarının yapılmasını sağlama konusunda iyi bir konuma sahiptirler. Hem içte hem de dışta sağlıklı bir piyasa rekabeti, piyasanın talep ettiği ürünleri üreten en verimli işletmelerin başarılı olmalarını sağlayarak piyasanın ve işletmelerin verimliliğini artırmada önemlidir. Malların alış verişi için en uygun ortam, yapılacak iş faaliyetleri karşısında hükümet müdahalesiyle yaratılacak engellerin minimum düzeyde olduğu ortamdır. Mesela, orantısız veya yüksek vergiler ile doğrudan yabancı yatırıma

ve uluslararası ticarete getirilen yabancı hisse miktarını sınırlandıracak ve ayırmacı olacak kurallar rekabet edebilirliği engelleyen unsurlardır. Yaşanan bu ekonomik kriz dünyanın dört bir tarafındaki ekonomilerin birbirlerine ne kadar bağımlı olduklarını ve büyümenin ise ne kadar açık pazarlara bağlı olduğunu göstermiştir. Korumacı tedbirler toplam ekonomik faaliyetleri azalttıklarından verimliliği engellerler.

Piyasa etkinliği aynı zamanda tüketici odaklılığı ve müşteri gelişmişliği gibi talep koşullarına da bağlıdır. Kültürel veya tarihsel sebepler nedeniyle bazı ülkelerdeki tüketiciler daha talepkâr olabilirler. Bu da şirketleri daha yenilikçi ve müşteri odaklı olmaya ittiğinden ve böylelikle de piyasada verimli olabilmek için gerekli olan disiplini empoze ettiğinden önemli bir rekabet avantajı teşkil edebilir.

Yedinci bölüm: İş gücü piyasasının etkinliği

İş gücü piyasasının etkinliği ve esnekliği, çalışanların ekonomi içinde en iyi şekilde kullanılabilecekleri yerlere kaydırılmalarını ve çalıştıkları işlerde en iyi performansı gösterebilmeleri için onlara teşviklerin verilmesini sağlamada hayati önem taşır. Bu nedenle iş gücü piyasasında çalışanların bir ekonomik faaliyetten bir diğerine süratle ve düşük maliyetle kaydırılabilmesi ve sosyal karmaşaya fazla yol açmadan ücretlerin dalgalanmasına izin verecek esnekliğin olması şarttır. Sonuncusunun önemi ise, gençler arasında çok yüksek işsiz oranlarının Tunus'da sosyal bir huzursuzluğa sebep olması ve ardından da bunun bölge çapına yayılmasıyla Arap ülkelerinde yakın zamanda yaşanan olaylarda ortaya çıkmıştır.

Verimli bir iş gücü piyasasının ayrıca, çalışanlara verilen teşvikler ile gösterdikleri çaba arasında net bir ilişki kurması ve kadın-erkek eşitliğini iş ortamında sağlaması gerekir. Bu faktörlerin tümü birlikte ele alındıklarında hem çalışanın performansı üzerinde olumlu bir etkisi olur hem de ülkenin yetenekliler için cazip olmasını sağlar. Bu iki hususun önemleri, yetenek konusunda ufukta gözüken sıkıntılar düşünüldüğünde daha da artmaktadır.

Sekizinci bölüm: Finansal piyasaların gelişmişliği

Yakın zamanda yaşanan finansal kriz, ekonomik faaliyetler için sağlam ve iyi işleyen bir finans sektörünün ne denli önemli olduğunu göstermiştir. Etkin bir finans sektörü, bir ulusun vatandaşlarının tasarruf ettiği kaynaklar ile yurt dışından gelerek ekonomiye giren kaynakları en verimli şekilde kullanılacak biçimde tahsis eder. Kaynakları, siyasi bağlantıları olan yatırımcılar yerine, en yüksek getiriye sahip olma olasılığı bulunan girişimcilik veya yatırım projelerine kanallı eder. Bu nedenle riskin detaylı ve doğru şekilde değerlendirilmesi çok önemlidir. İş yatırımları verimlilik açısından hayati önem taşırlar. Bu nedenle ekonomiler, sağlam bir bankacılık sektöründen gelecek krediler, iyi bir şekilde denetlenen menkul kıymetler, risk sermayesi ve diğer finansal ürünler gibi özel sektör yatırımları için sermaye yaratacak sofistike finansal piyasalar gerektirirler. Gelişmekte ve gelişmiş olan ülkelerdeki işletmeler ve kamu sektörünün yakın zamanda yaşadığı likidite sıkıntısı bunun önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Tüm bu

fonksiyonları yerine getirebilmek için bankacılık sektörünün şeffaf ve güvenilir olması gerekir ve yakın zamanda da net olarak ortaya çıktığı gibi finansal piyasaların, yatırımcıları ve ekonominin genelindeki diğer aktörleri koruyabilmeleri için gerekli düzenlemelere ihtiyaçları vardır.

Dokuzuncu bölüm: Teknolojinin yaygınlaştırılması

Günümüzün küreselleşen dünyasında, işletmelerin rekabet edebilmeleri ve gelişebilmelerinde teknoloji giderek daha büyük bir öneme sahip olmaya başlamıştır. Teknolojinin yaygınlaştırılması bölümü, bir ekonominin endüstrilerinin verimliliğini artırmak için, günlük faaliyetlerinde ve üretim süreçlerinde daha verimli ve rekabet edebilir olmak adına bilişim ve iletişim teknolojilerini kapasitesini detseklemek amacıyla kullanarak mevcut teknolojilerini ne kadar süratli adapte edebildiğini ölçer. Özellikle de bilişim ve iletişim teknolojileri (ICT) günümüzde, başka ekonomik sektörlerde de önemli derecede kaymasından ve ticari işlemlerdeki etkin altyapı oluşturma rollerinden dolayı "genel amaçlı kullanılan" teknolojiler halini almıştır. Bu nedenle ICT erişimi ve kullanımı ekonomilerin teknolojik anlamda genel hazır olma durumlarının önemli bir parçasıdır.

Bu bağlamda, kullanılan teknolojinin ulusal sınırlar içinde geliştirilip geliştirilmediği rekabet edebilirlik üzerindeki etkisiyle bağlantılı değildir. Buradaki ana husus ülkede faaliyet gösteren şirketlerin gelişmiş ürün ve ürün planlarına erişimlerinin bulunması ve bunları kullanabiliyor olmalarıdır. Yabancı teknolojinin ana kaynakları arasında Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) genellikle önemli bir rol oynar.. Şunu da unutmamakta fayda vardır; bir ülkede şirketler için mevcut olan teknoloji düzeyi ile o ülkenin yenilikçi olma ve bilginin sınırlarını genişletme konusundaki kabiliyeti birbirinden ayrıştırılmalıdır. Bu nedenle teknolojinin yaygınlaştırılmasını 12. Bölüm altında ele alınan inovasyondan ayırdık.

Onuncu bölüm: Piyasa büyüklüğü

Piyanın büyüklüğü verimliliği etkiler, çünkü büyük piyasalar şirketlerin ölçek ekonomilerinden (sürümden kazanma) faydalanmalarına olanak tanır. Geleneksel olarak şirketlerin kullanılabilecekleri piyasalar ulusal sınırlarla kısıtlıdır. Ancak, küreselleşme çağında ise uluslararası piyasalar özellikle de küçük ülkelerde yerel piyasaların yerini almışlardır. Ticari anlamda açık olmanın büyümeyle olumlu bir ilişkiye sahip olduğunu gösteren çok fazla ampirik veri bulunmaktadır. Yakın zamanda gerçekleştirilen bazı araştırmalar bu ilişkinin sağlamlığıyla ilgili soru işaretleri uyandırır da, genel kanı, özellikle de küçük yerel piyasaları olan ülkelerde ticaretin büyüme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu yönündedir.

Bu nedenle ihracatlar, bir ülkedeki işletmeler için piyanın boyutunu belirlemede yerel talebin yerini tutacak şekilde düşünülebilir. Piyasa boyutunun ölçümüne hem yerli hem de yabancı piyasaları da ekleyerek, hem ihracata dayalı ekonomileri hem de tek piyasası olan ancak birçok farklı ülkeden oluşan coğrafik alanları da (Avrupa Birliği gibi) dikkate almış oluyoruz.

Onbirinci bölüm: İşletme gelişmişliği

Şüphesiz, işletmelerin sofistike uygulamaları, malların ve hizmetlerin üretilmesinde daha yüksek bir etkinliğe ulaşılmasına yardımcı olur. İşletmelerin gelişmişliği birbiriyle yakından bağlantılı iki unsurla alakalıdır. Bunlar: bir ülkedeki genel işletme ağının kalitesi ile her bir işletmenin operasyon ve stratejilerinin kalitesiyle alakalıdır. Bu faktörler özellikle, büyük ölçüde temel verimlilik kaynaklarını tüketen ve ileri bir gelişmişlik noktasında olan ülkeler için önemlidir. Yerel tedarikçiler ve onların ilişkilerinin kalitesi ve niceliğiyle ilgili göstergeler aracılığıyla belirlediğimiz bir ülkenin işletme ağı ve bağlantılı sektörlerinin kalitesi çeşitli sebeplerden dolayı önemlidir. Belli bir sektörden şirketler ve tedarikçiler coğrafik olarak birbirine yakın olan gruplar oluşturduklarında (kümeler) etkinlikleri artar, ürün ve süreçler için daha fazla inovasyon fırsatı ortaya çıkar ve yeni şirketler için piyasaya girişi engelleyecek unsurlar azalır. Bireysel olarak şirketlerin ileri düzey operasyon ve stratejileri (markalama, pazarlama, ileri düzey üretim süreçleri, benzersiz ve sofistike ürünlerin üretimi) ülke genelindeki sektörler içinde sofistike ve modern iş süreçlerine yol açarak ekonomi içinde bulaşma etkisi yaratır.

Onikinci bölüm: İnovasyon

Rekabet edebilirliğin son bölümü teknolojik inovasyondur. Kurumları, bina altyapılarını geliştirerek, makroekonomik istikrarsızlığı azaltarak ya da beşeri sermayeyi geliştirerek önemli kazanımlar elde edilmesi mümkün olsa da, tüm bu faktörlerin hepsi günün sonunda azalan getirilerle karşı karşıya kalmaktadır. Aynı şey iş gücü, finansal ve mal piyasaları için de geçerlidir. Uzun vadede yaşam standartları ancak inovasyonla geliştirilebilir. Ekonomiler bilginin sınırına ulaştıkça ve dış teknolojileri entegre edip adapte etme olasılığı kayboldukça inovasyon özellikle önemli bir hale gelmektedir. Daha az gelişmiş olan ülkeler mevcut teknolojileri adapte ederek ya da başka alanlarda aşamalı iyileştirmeler yaparak verimliliklerini artırabilirler. Ancak, inovasyon odaklı aşamaya ulaşan ekonomilerde verimliliği artırmak için bunu yapmak artık yeterli olmaz. Bu tarz ülkelerdeki şirketler rekabetçi olabilmek için son teknoloji ürünler ve süreçler tasarlayıp geliştirmelidirler. Bunu yapabilmek inovasyon faaliyetine elverişli ve hem kamu, hem de özel sektör tarafından desteklenen bir çevre gerektirir şarttır. Bu da özellikle özel sektör tarafından Araştırma & Geliştirme'ye yeterli anlamda yatırımın yapılması, yüksek kalitede bilimsel araştırma kurumlarının varolması, üniversiteler ve sektör arasında araştırmalarla ilgili kapsamlı işbirliklerinin kurulması ve fikri mülkiyet haklarının korunması anlamına gelir. Bugün yavaş gerçekleşen iyileşme ile gelişmiş ekonomilerin yüz yüze oldukları artan mali baskılar düşünüldüğünde, özel ve kamu sektörlerinin Araştırma & Geliştirmeyle ilgili harcamalarda kısıtlama yapılmasına yönelik baskılara karşı koymaları, gelecekte sürdürülebilir bir ekonomik büyümeye ulaşma anlamında hayati önem taşıyacaktır.

Oniki bölümün birbiriyle ilişkisi

Rekabet edebilirliğin 12 bölümüyle ilgili neticeler ayrı ayrı

açıklanmış olsa da, budurum onların bağımsız oldukları anlamına gelmez. Bu bölümler birbirlerini güçlendirir niteliktedirler ve birinde olan zayıflık diğer bölümler üzerinde de olumsuz etkiler doğurur. Mesela, yeni teknolojilere adapte olmada (9. Bölüm) becerikli olmayan, sağlıklı, iyi bir öğretim ve eğitime sahip işgücü (4. Ve 5. Bölümler) olmadan, Araştırma ve Geliştirme için yeterli finansman olmadan (8. Bölüm) veya inovasyonun pazara sürülmesini sağlayacak etkin bir mal piyasası olmadan inovasyonun (12. bölüm) gerçekleştirilmesi çok zor olacaktır. 12 bölüm tek bir endeks içinde bir araya getirilmiştir; ancak, bu oniki bölümün her biri için ölçümler ayrı ayrı belirtilir, çünkü bu detayların ayrı ayrı belirtilmesi ülkelerin gerçekten geliştirmeleri gereken alanları daha net ifade eder. Ek A GCI'nin yapısını eksiksiz olarak açıklamaktadır ve yapısına dair teknik detayları da belirtmektedir.

Gelişim Aşamaları ve Ağırlıklı Endeks

Yukarıda açıklanmış olan bölümlerin tümü değişik ölçülerde tüm ekonomiler için önemlidirler ancak, ekonomileri farklı şekilde etkileyecekleri de bir gerçektir. Mesela, Vietnam'ın rekabet edebilirliğini geliştirmek için yapması gerekenle Almanya'nın rekabet edebilirliğini geliştirmek için yapması gereken şey farklıdır Bunun sebebi ise Vietnam ve Kanada'nın farklı gelişim aşamalarında olmalarıdır. Ülkeler geliştikçe ücretler artma eğilimi gösterir ve bu yüksek gelir düzeyini sürdürülebilmek için iş gücü verimliliğinin artması şarttır.

Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi'ne göre ilk aşamada ekonomilerin faktör odaklı oldukları kabul edilir ve ülkeler de faktör donatımlarına (ağırlıklı olarak vasıfsız işgücü ve doğal kaynaklara) göre rekabet ederler. 20 Şirketler fiyat üzerinden rekabet ederler ve temel ürün veya mal satarlar. Düşük verimlilik oranları da düşük maaşlara neden olur. Söz konusu gelişim aşamasında rekabet edebilirliği sağlayabilmek için iyi işleyen özel ve kamu kurumları/kuruluşları (1. bölüm), iyi derecede gelişmiş altyapı (2. bölüm), istikrarlı bir makroekonomik çevre (3. bölüm) ve en azından temel düzeyde eğitim görmüş sağlıklı bir iş gücü (4. bölüm) gereklidir.

Bir ülkenin rekabet edebilirliği arttıkça, katedilen gelişmeyle beraber verimlilik ve ücretler artar. Daha sonra ülkeler etkinlik odaklı bir gelişim aşamasına geçerler. Bu aşamada daha etkin üretim süreçleri geliştirmeli ve ürün kalitesini artırmalıdır, çünkü ücretler artmıştır ve fiyatları artıramazlar. Bu noktada, rekabet edebilirlikte yüksek öğretim ve eğitim (5. bölüm), etkin mal piyasaları (6. bölüm), iyi işleyen iş gücü piyasaları (7. bölüm), gelişmiş finansal piyasalar (8. bölüm), mevcut teknolojilerden yararlanabilme kabiliyeti (9. bölüm) ve büyük yerel ve/veya yabancı piyasa (10. bölüm) daha fazla önem kazanır.

Son olarak, ülkeler inovasyon odaklı aşamaya geçtiklerinde ise, işletmelerinin yeni ve eşsiz ürünlerde rekabet edebildiği ölçüde yüksek ücret ve bununla bağlantılı yaşam standartlarını sürdürülebilir kılarlar. Bu aşamada şirketler inovasyonla (12. bölüm), en sofistike üretim süreçlerini (11. bölüm) kullanıp yeni ve farklı ürünler üreterek rekabet etmelidirler.

GCI, bir ülkenin gelişim seviyesini dikkate alarak söz konusu ülkeyi nispeten daha fazla ilgilendiren Rekabet Edebilirlik bölümlerine daha yüksek nispi ağırlıklar verir. Bir diğer deyişle,

12 bölümün hepsi belli ölçüde tüm ülkeler için önemlidir; ancak, her bir bölümün önemi söz konusu ülkenin gelişim durumuna göre değişir. Bu nokta dikkate alınarak endeks içindeki bölümler üç alt başlık olarak gruplandırılmışlardır ve bunların her biri belli bir gelişim aşaması için çok önemlidir.

Temel gereksinimler alt başlığı, faktör odaklı aşamada bulunan ülkeler için en önemli olan bölümleri içerir. Etkinlik artırıcılar alt başlığı, etkinlik odaklı aşamada olan ülkeler için en önemli olan bölümleri içerir. Son olarak, inovasyon ve gelişmişlik faktörleri alt başlığı inovasyon odaklı aşamada olan ülkeler açısından

çok önemli olan bölümleri içerir. Bu üç alt başlık Şekil 1’de gösterilmektedirler.

Gelişim aşamalarına göre her alt başlığa verdiğimiz ağırlıklar Tablo 1’de belirtilmiştir. Ağırlıkları doğru hesaplayabilmek için, geçtiğimiz yılların alt başlıklarıyla kişi başına düşen GSYİH’de yaşanabilecek azami regresyon kıyaslaması yapıldı ve her bir gelişim aşaması için ayrı katsayılar kullanıldı. Bu ekonometrik tahminler yuvarlandı ve Tablo 1’de belirtilen ağırlıklar ortaya çıktı.

Tablo 1: Her bir gelişim aşamasına göre üç alt başlığa verilen ağırlıklar ve gelir eşikleri

Gelişim Aşamaları					
	Aşama 1: Faktör Odaklı	Aşama 1'den Aşama 2'ye geçiş	Aşama 2: Etkinlik Odaklı	Aşama 2'den Aşama 3'e geçiş	Aşama 3: İnovasyon Odaklı
Kişi başına GSYİH eşikleri*	<2000	2000-2999	3000-8999	9000-17000	>17000
Temel başlıklar için ağırlık	%60	%40-60	%40	%20-40	%20
Etkinlik artırıcılar için ağırlık	%35	%35-50	%50	%50	%50
İnovasyon ve gelişim faktörleri için ağırlık	%5	%5-10	%30	%10-30	%30

*Mineral kaynaklara aşırı bağımlılığı olan ekonomilerde gelişmişlik düzeyini belirlemek için GSYİH tek kriter değildir. Aşağıdaki açıklamalara bakınız

Gelişim Aşamalarının Uygulanması

Ülkelerin gelişim durumuyla ilgili sınıflandırmalar iki kritere göre yapılır. Birincisi piyasa döviz kuruna göre kişi başına düşen GSYİH’dir. Oldukça yaygın olan bu kriter ücretlerin yerine kullanılır, çünkü çalışmalar kapsamındaki tüm ülkelerin ücretleriyle ilgili kıyaslanabilir uluslararası veriler mevcut değildir. Kullanılan eşikler Tablo 1’de verilmiştir. İkinci kriter, ülkelerin ne kadar faktör odaklı olduklarını ölçer. Bunun için de madeni ürün ihracatının toplam ihracatta (mal ve hizmet ihracatında) tuttuğu oran alınır ve ihracatının %70’inden fazlasını (5 yıllık ortalama üzerinden ölçülür) madeni ürün ihracatı teşkil eden ülkelerin büyük ölçüde faktör odaklı oldukları varsayılır.

Bu üç aşamadan herhangi iki tanesi arasına giren ülkeler “geçiş evresinde” kabul edilirler. Bu ülkelerle ilgili ağırlıklar, söz konusu ülkenin gelişmesiyle pürüzsüz bir şekilde değişir ve bu değişiklik bir aşamadan bir diğer gelişim aşamasına yansır. Modeldeki aşamalar arasında bu tarz bir geçiş yaklaşımı getirerek (yani bir ülke geliştikçe, onun rekabet edebilirliği açısından daha önemli hale gelen alanlara daha yüksek ağırlıklar vererek), GCI bir sonraki aşama için kendi kendini

hazırlamayan ülkeleri yavaş yavaş “cezalandırabilir”. Ülkelerin gelişimlerine göre nasıl sınıflandırıldıklarını görmek için Tablo 2’de bakınız.

Veri Kaynakları

Kavramları ölçebilmek için GCI kayıtlı oranı, devlet borcu, bütçe açığı, yaşam süresi gibi statistiki verileri kullanır. Bu veriler uluslararası tanınmış ajanslardan alınmaktadır. Mesela, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), IMF, World Health Organization (WHO). Tüm bu değişkenlerle ilgili tanımlar ve veri kaynakları raporun sonunda yer alan Teknik Notlar ve Kaynaklar kısmında özetlenmiştir. Bunun yanı sıra, GCI, daha kalitatif değerlendirme gerektiren kavramlar için ya da tüm ekonomiye dair uluslararası anlamda kıyaslanabilir verilerin olmadığı durumlarda Dünya Ekonomik Forumu’nun Yönetici Görüşleri Anketinden faydalanır. Anket süreci ile verilere yapılan istatistiki işlem Rapor’un Bölüm 1.3’de belirtilmiştir.

GCI üzerinde düzenlemeler

Bu yıl GCI finansal piyasaların gelişmişliği (8. Bölüm) altında

bir değişkeni devre dışı bırakmıştır. Sermaye akışıyla ilgili kısıtlamalara dair ölçümler endeksten çıkarılmıştır çünkü bu veri artık toplanmamaktadır. Ayrıca, bu yıl için bazı değişkenlerin kaynaklarında değişiklik olmuştur. Bunlar Kutu 2’de ele alınmışlardır.

Ülkeler

Bu yıl GCI örnekleri arasına birkaç yeni ülke eklendi. Bunlar Belize, Haiti ve Yemen’dir. Ayrıca, bir önceki raporda yetersiz anket verisi nedeniyle rapor dışı bırakılan Surinam yeniden bu yılki değerlendirmeye alınmıştır. Aynı zamanda, Libya’yı değerlendirmek mümkün olmamıştır çünkü Anketin uygulandığı sırada ilgili ülke sosyal açıdan çalkantılı bir dönem yaşıyordu. Genel olarak bu değişiklikler rapor kapsamının genişlemesine yol açmış ve 142 ile rekor sayıda ekonomi bu yıl değerlendirmeye alınmıştır.

Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi 2011-2012 sıralaması

Tablo 3’ten 7’ye kadar olanlar bu yılki GCI sıralamasının detayını verir. Genel olarak, aşağıdaki bölümler, en iyi performansı gösterenler ile 5 bölgeden seçilen ekonomilerle (Avrupa, Kuzey Amerika, Asya ve Pasifik, Latin Amerika ve Karayipler, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile Sahara altı Afrika) ilgili veriler 2011-2012 GCI’yndaki bölümlerde ele alınmışlardır. Rekabet edebilirlikle ilgili yakın zamana ait trendler ise Kutu 3’te verilmiştir.

En İyi 10

Daha önceki yıllarda da olduğu gibi bu yılın ilk 10’u içinde ağırlıklı yine bir dizi Avrupa ülkesi bulunmaktadır. İsveç, Finlandiya, Danimarka, Almanya ve Hollanda en rekabet edebilir ekonomiler arasındaki yerlerini pekiştirmişlerdir. İsveç’in önüne geçen Singapur dünyadaki en rekabet edebilir ikinci ülke olmuş ve bu yolda basamakları tırmanmaya devam ediyor. Birleşik Krallık ise krizden yavaş yavaş çıkarak ilk 10’a geri dönmüştür.

Ülke/Ekonomi Profilleri Nasıl Yorumlanmalı

Ülke/Ekonomi Profilleri Bölümü, 2011-2012 Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu kapsamındaki 142 ekonominin her biri için bir sayfalık bir profil vermektedir

Sayfa 1

1) Ana Göstergeler

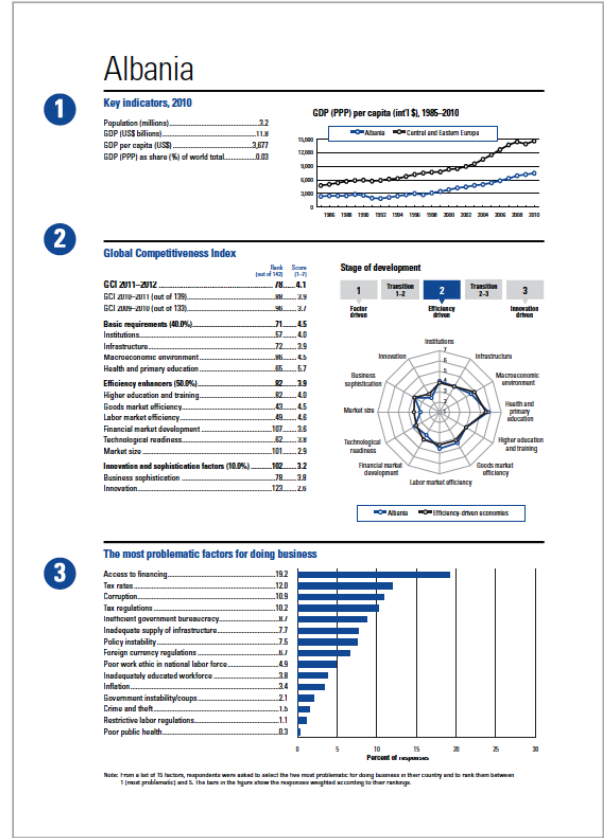
• Nüfusla ilgili rakamlar BM'nin Nüfus Fonu Ajansı'nın State of World Population 2011'den alınmıştır. Puerto Rico'yla ilgili rakamlar ise ulusal kaynaklardandır.

• Karadağ, Puerto Rico ve Trinidad&Tobago dışındaki GSYİH rakamları IMF'nin Dünya Ekonomik Bakış Veritabanı-Nisan 2011'den alınmıştır. Diğerleri için ise WEO'dan ve ulusal kaynaklardan veriler ile hesaplama yapılmış. Rapor edilen GSYİH ve kişi başına GSYİH cari fiyatlar üzerindendir.

• Üst sağ tarafta bulunan tabloda incelenen ekonomide (mavi renkli çizgi), 1985 ve 2010 yılları arasında (ya da en azından verilerin bulunduğu dönemlerdeki durumu yansıtmaktadır) satın alma paritesine göre ayarlanmış kişi başına düşen GSYİH'nin geçirdiği süreci yansıtmaktadır (mavi çizgi). Siyah çizgi ise GSYİH ağırlık ortalaması yansıtılmış kişi başına düşen GSYİH verilir. Biz IMF'nin ekonomilerle ilgili yapmış olduğu kategorilendirmeyi kullandık. Bu kategorilendirmeye göre dünya altı bölgeye ayrılır. Bunlar: "Orta ve Doğu Avrupa, Bağımsız Devletler Topluluğu- ki bunun içine, üye olmamalarına rağmen, Gürcistan ve Moğolistan da giriyor- Gelişmekte olan Asya," "Latin Amerika ve Karayipler," "Orta Doğu ve Kuzey Afrika" ve "Saharaaltı Afrika". Son grup ise Gelişmiş ekonomilerden oluşur. GSYİH rakamları WEO veritabanındandır. Sınıflandırmayla ve verilerle ilgili daha fazla bilgi için lütfen www.imf.org/weo adresini ziyaret ediniz. Puerto Rico için herhangi bir veri bulunmamaktadır.

2) Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi

Bu kısım ilgili ekonominin Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi'ndeki farklı bileşenler çerçevesinde performansını gösterir. İlk sütunda ülkenin 142 ekonomi arasında kaçınıcı sırada olduğu belirtilir. İkinci sütun ise puanları gösterir. Her bir alt başlık puanının genel GCI puanına yüzdelik olarak katkısı, alt başlık isminin yanında belirtilir. Bu ağırlıklar söz konusu ülkenin gelişmişlik düzeyine göre değişir. Kullanılan metodoloji ile Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi sonuçları hakkında daha fazla bilgi için lütfen bu raporun 1.1 Bölümü'ne bakınız. Sağ taraftaki şema, aynı gelişim aşamasındaki ülkelerin (siyah çizgi) ortalama puanları karşısında söz konusu ülkenin Rekabet Edebilirlik Endeksi'nin 12 bölümü (mavi çizgi) çerçevesinde performansının ne olduğunu gösterir.

3) İş yapmada en problemli faktörler

Bu şema, iş çevrelerinden yöneticilerin gözünden kendi ekonomilerinde iş yaparlarken karşılaştıkları en problemli faktörlerin neler olduğunu ortaya koyar. Buradaki bilgiler 2011 yılına ait Dünya Ekonomik Forumu Yöneticiler Anketi'nden alınmıştır. Katılımcılardan 15 faktörlük listeden en problemli beş faktörü seçmeleri ve daha sonra da bunları 1 (en problemli) ile 5 arasında değişen bir değerlendirme ölçeğine göre puanlamaları istendi. Sonuçlar daha sonra şemaya aktarıldı ve katılımcıların verdikleri puanlamaya göre ağırlıkları hesaplandı.

4) Detaylı Olarak Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi

Bu sayfa, Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi'ndeki göstergelerin her birinde bir ülkenin hangi sırada yer aldığını gösterir. Göstergeler rekabet edebilirlik bölümlerine göre organize edilirler. GCI'ın iki farklı bölümünde yer almış olan göstergelerin yalnızca ilki bu sayfada gösterilmiştir.

GÖSTERGE: bu sütunda her bir göstergeninismi var. Bazı hallerde de hangi birimle ölçüldükleri (gün ya da % veya GSYİH gibi) belirtilir. Asteriks ile işaretlenmiş olan göstergeler Yönetici Görüşleri Anketinden değildirlir. Yönetici Görüşleri Anketinden olan göstergeler her zaman 1-7 ölçeği üzerinden puanlanırlar. Bu ölçeğe göre 7 en arzu edilen sonucu temsil eder.

DEĞER: Bu sütun söz konusu ülkenin GCI'de bulunan her bir değişken karşısında adığı puanını verir.

SIRALAMA/142: Bu sütun bir ülkenin, 2011-2012 GCI'na göre 142 ülke arasında kaçınıcı sırada olduğunu belirtir. Ciddi rekabet avantajı teşkil eden gösterhelerdeki sıralamalar kalın ve mavi olarak yazılırlar (enflasyon diindakiler). Rekabet avantajı şu şekilde tanımlanır: Rekabet Edebilirlik Endeksi'nin genel sıralamasında

- ilk 10'a giren ekonomilerde, teker teker 1 ile 10 arasında sıralamaya giren değişkenler avantaj olarak kabul edilirler. Mesela Almanya genel sıralamada 6. Oldu. 7. Sırada olduğu gösterge 1.06 Yargı bağımsızlığıdır. Bu da söz konusu göstergely bir rekabet avantajı yapar.

- Genel Rekabet Edebilirlik Endeksi sıralamasında 11 ile 50. sıralar arasında yer alan ekonomilerde, söz konusu ülke değişkenlerinin sıralaması, ülkenin genel sıralamadaki durumundan daha iyi sıralardaysa bu, ekonomi için bir avantajdır.ilk hesaplamaya katıldığı bölümün altında gösterilmiştir. Şili örneğine bakacak olursak, bu ülke genel sıralamada 31. Geldi. 7.02 Ücret Belirlemede Esneklik göstergesinde 29. Geldi. Bu gösterge Şili için bir rekabet avantajıdır.

Ülke Profilleri bölümü, 2010-2011 yılı Dünya Rekabet Edebilirlik Raporu kapsamında ele alınan 139 ekonominin her biriyle ilgili iki sayfalık açıklama vermektedir.

The Global Competitiveness Index in detail			Albania		
INDICATOR	VALUE	RANK/142	INDICATOR	VALUE	RANK/142
1st pillar: Institutions					
1.01 Property rights	2.4	176	1.01 Intellectual property protection	3.0	102
1.02 Intellectual property protection	3.0	102	1.02 Extent of market dominance	3.7	107
1.03 Ownership of public funds	3.3	103	1.03 Effectiveness of anti-monopoly policy	3.7	107
1.04 Public trust of politicians	2.9	103	1.04 Extent and effect of taxation	4.2	104
1.05 Insular institutions and bodies	4.1	102	1.05 Total tax rate, % of GDP	40.0	12
1.06 Judicial independence	3.0	101	1.06 No. procedures to start a business*	5	109
1.07 Fairness in decisions of government officials	3.5	105	1.07 No. steps to start a business*	5	109
1.08 Wastefulness of government spending	3.5	101	1.08 Agricultural policy costs	3.9	105
1.09 Bureaucracy of government regulation	4.4	109	1.09 Prevalence of foreign currency	4.0	106
1.10 Efficiency of legal framework in settling disputes	3.7	103	1.10 Trade tariffs, % of duty*	3.4	103
1.11 Efficiency of legal framework in settling disputes	3.7	103	1.11 Prevalence of foreign currency	4.0	106
1.12 Transparency of government policymaking	4.7	100	1.12 Business impact of rules on FDI	5.1	100
1.13 Business costs of corruption	6.0	104	1.13 Burden of licensing procedures	4.2	106
1.14 Business costs of crime and violence	5.3	104	1.14 Imports as a percentage of GDP*	100.0	107
1.15 Organized crime	5.3	103	1.15 Degree of customer orientation	5.3	103
1.16 Reliability of police services	4.5	107	1.16 Buyer sophistication	5.5	103
1.17 Ethical behavior of firms	4.5	104			
1.18 Strength of auditing and reporting standards	4.4	103	2nd pillar: Labor market efficiency		
1.19 Efficiency of corporate boards	5.5	107	2.01 Competition in labor-market* sectors	5.1	101
1.20 Protection of minority shareholders' interests	4.2	108	2.02 Flexibility of wage determination	5.1	101
1.21 Strength of worker protection, 0-100 basis*	60	105	2.03 Rigidity of employment, full- or part-time?	4.7	101
2nd pillar: Infrastructure					
2.01 Quality of roads infrastructure	4.3	107	2.04 Hiring and firing practices	4.7	101
2.02 Quality of roads	4.2	108	2.05 Backwardness, weeks of salary*	4.0	101
2.03 Quality of inland infrastructure	1.1	100	2.06 Pay and productivity	4.7	101
2.04 Quality of port infrastructure	3.9	106	2.07 Reliance on professional management	4.3	100
2.05 Quality of air transport infrastructure	5.1	100	2.08 Labor cost	5.1	100
2.06 Available airtime, seat kilometers, millions*	23.5	114	2.09 Worker in labor force, ratio to men*	5.73	107
2.07 Quality of electricity supply	5.0	102			
2.08 Fixed telephone lines/100 pop.*	10.0	101	3rd pillar: Financial market development		
2.09 Mobile telephone lines/100 pop.*	141.0	100	3.01 Availability of bank services	3.9	100
3rd pillar: Macroeconomic environment					
3.01 Government budget balance, % of GDP*	-3.7	103	3.02 Affordability of financial services	3.6	100
3.02 Gross national savings, % of GDP*	10.0	102	3.03 Financing through local equity market	1.4	102
3.03 Inflation, annual, % change*	3.0	107	3.04 Ease of access to loans	2.1	101
3.04 Interest rate spread, %*	6.4	100	3.05 Market capital availability	2.0	104
3.05 General government debt, % of GDP*	100.0	107	3.06 Soundness of banks	4.7	100
3.06 Country credit rating, 0-100 basis*	100	100	3.07 Regulation of securities exchanges	3.6	102
4th pillar: Health and primary education					
4.01 Business impact of malaria	N/A	1	4.01 Availability of bank services	3.9	100
4.02 Malaria cases/100,000 pop.*	100	1	4.02 Fintech technology adoption	4.4	101
4.03 Business impact of tuberculosis	6.0	104	4.03 FDI and technology transfer	5.0	102
4.04 Tuberculosis incidence/100,000 pop.*	10.0	100	4.04 Internet usage/100 pop.*	40.0	103
4.05 Business impact of HIV/AIDS	6.0	104	4.05 Broadband internet subscriptions/100 pop.*	5.4	100
4.06 HIV prevalence, % of adult pop.*	10.0	101	4.06 Internet bandwidth, Mbps/pop.*	4.4	100
4.07 Infant mortality, deaths/1,000 live births*	10.0	104			
4.08 Life expectancy, years*	65.0	100	5th pillar: Market size		
4.09 Quality of primary education	4.4	100	5.01 Domestic market size, 1-7 basis*	2.7	100
4.10 Primary education enrollment, net, %*	100	101	5.02 Foreign market size index, 1-7 basis*	3.3	107
6th pillar: Higher education and training					
6.01 Secondary education enrollment, gross, %*	72.4	100	6.01 Local supplier quality	4.0	102
6.02 Tertiary education enrollment, gross, %*	10.0	100	6.02 State of cluster development	2.4	102
6.03 Quality of the educational system	4.2	100	6.03 Nature of competitive advantage	3.1	100
6.04 Quality of math and science education	4.1	102	6.04 New start-ups	2.7	101
6.05 Quality of management education	4.2	100	6.05 Control of international distribution	4.7	100
6.06 Internet access in schools	4.4	101	6.06 Production process sophistication	4.0	100
6.07 Availability of research and training facilities	3.5	100	6.07 Extent of marketing	4.9	100
6.08 Extent of staff training	4.5	100	6.08 Willingness to delegate authority	4.0	100
7th pillar: Innovation					
7.01 Capacity for innovation	2.4	110	7.01 Capacity for innovation	2.4	110
7.02 Quality of scientific research institutions	3.2	104	7.02 Quality of scientific research institutions	3.2	104
7.03 Company spending on R&D	3.7	101	7.03 Company spending on R&D	3.7	101
7.04 University industry collaboration in R&D	2.1	100	7.04 University industry collaboration in R&D	2.1	100
7.05 Gov't procurement of advanced tech products	3.0	100	7.05 Gov't procurement of advanced tech products	3.0	100
7.06 Availability of scientists and engineers	3.2	100	7.06 Availability of scientists and engineers	3.2	100
7.07 Utility patents granted/adoption pop.*	0.0	100	7.07 Utility patents granted/adoption pop.*	0.0	100

Notes: Values are on a 1 to 7 scale unless otherwise annotated with an asterisk (*). For further details and explanations, please refer to the section "How to Read the Country Economy Profiles" on page 10.

